

פרשת תזריע א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

1

İbranice *Taor* sözcüğünden türeyen kelimelerin karşılığıdır ve sadece *tuma* durumunun ortadan kalkışını, insanın yeniden doğmuş gibi yaşam ve kutsiyet potansiyeline tekrar sahip oluşunu tanımlar; bir kirlilikten temizlenişi değil. Nitekim tüm arınma süreçlerinin vazgeçilmez parçası olan *mikveye* dalış da, birçok otorite tarafından, ana rahmine tekrar giriş ve yepyeni bir insan olarak tekrar doğuşla özdeşleştirilir.

Elbette burada verdiğimiz açıklama, *tuma* kavramının tüm derinliğiyle anlaşılmasını sağlamayacaktır. *Tuma*, anlaşılması mümkün olmayan, Tanrı'nın bize hiçbir ipucu vermediği bir kavramdır. Buradaki, sadece, konuyu belirli bir perspektif içinde görebilmeyi sağlamak amacıyla yapılmış bir açıklama teşebbüsüdür; kavramın özünün tanımlanması değil.

☞ Günümüzde *tuma* kavramı.

Önce de belirtildiği üzere *tuma*, bir insana “kutsal” yiyecekleri yemeyi ve *Bet-Amikdaş*'a girmeyi yasak hale getirir. Günümüzde *Bet-Amikdaş* ayakta olmadığı için *tuma* konusunun bu yöndeki etkileri, *Bet-Amikdaş* tekrar kurulana kadar çok önemli değildir. Zira bir ölüyle temastan kaynaklanan *tumadan* – ki bu en güçlü *tuma* kaynağıdır – ancak kızıl bir inekle *Bet-Amikdaş*'ta yapılan bir prosedürle arınılabılır (Bamidbar 19:1 v.d.). Bu prosedür günümüzde yapılmadığı için, hepimiz, en üst düzeyde *tuma* ile *tame* durumdayız. Günümüz Hahamları, bu konum nedeniyle, Yeruslayim'de *Bet-Amikdaş*'ın bulunduğu, Ağlama Duvarı'nın arkasındaki bölgeye girişin yasak olduğuna dikkati çekerler. Zira *Bet-Amikdaş* olmamasına karşın, kutsiyet yerli yerindedir ve *tame* birinin o bölgeye girmesi ciddi bir ihlal olabilecektir.

Öte yandan bazı *tuma* türleri, *tuma* durumunun ötesinde yasaklar da içerir. Örneğin bir *Koen*'in bir ölü ile temas ederek ya da onunla aynı çatı altında bulunarak *tame* olması, *Bet-Amikdaş* olsa da olmasa da yasaktır (21:1). Bu nedenle bir *Koen*'in böyle bir durumdan kaçınması gerektiği gibi, bir mezarlığa girmesi de bugün bile yasaktır.

Benzer şekilde, adet dönemi ve onu takip eden haftada olan veya [Tora'nın adet konusuyla

eşdeğer tuttuğu (p. 2)] doğum yapmış bir kadının *tuma* durumu, onun kocasıyla fiziksel herhangi bir ilişkisinin yasak olması anlamına gelir ve kadın bu konumdan *mikveye* girmek suretiyle arınana kadar, kocası ile fiziksel ilişkisi bugün de geçerli olan ciddi bir yasaktır (bkz. 20:18). Bu, Yahudilik'in en temel ve vazgeçilmez kurallarından biridir ve her evli çiftin bu kuralları ayrıntılı bir şekilde bilmesi gerekir. Ayrıca bu kural, bir *mikvenin*, bir Yahudi cemaati için bir sinagogdan bile önemli oluşunu açıklamaktadır. Hahamlarımız'ın öğrettikleri üzere, bir cemaatte belirli bir miktar para varsa ve bu, sinagog ya da *mikve* yapımından sadece birine yetecekse, *mikve* için kullanılmalıdır. Bu konu, Metsora peraşasında incelenecek olmasına karşın, bu kitabın girebileceği detayın ötesini gerektirdiğinden, her evli ya da evlilik arifesindeki Yahudi çiftin, “*Taarat Amişpaha – Aile Sağlığı*” kurallarını, yetkili bir Haham'dan öğrenmesi hayati önem taşır.

Doğum yapan bir kadın, arınma sürecinin tamamlanması için bir de *korban* getirmelidir. Günümüzde ise kadın, zorlu bir tecrübe olan doğumun tüm etkilerini atlattıktan sonra, on erkekten oluşan bir topluluğun (*Minyan*) mevcudiyetinde, *Agomel* berahasını okur (bkz. 7:12-15 açık., *Toda-korbanı* k.b.).

Sıradaki bölümde verilen açıklamalar, Tora'nın metninde tanımlanan kurallara açıklık kazandırma amaçlıdır. Bu ve benzeri konularda günümüzde yapılan uygulamalar bazı açılardan farklıdır ve yeri geldiğinde “günümüzdeki uygulama” olduğu vurgulanarak açıklanacaktır.

☞ Doğum ve sonrasındaki arınma süreci.

İnsan kaynaklı *tuma* konuları içinde ilk sıra, doğum yapmış kadına verilmiştir; çünkü doğum, bir insan için her şeyin başlangıcıdır (p. 2, İbn Ezra o.a.). İnsan hayatının yaratılması evrenin en anlaşılabilir olgularındandır. Kadın ve erkek, insan hayatını var ederek, çocuklarına ruhunu veren Tanrı'yla bir ortaklığa girişmiş olurlar. Bu şekilde insan, Tanrı'nın Yaratma sürecinde aktif bir ortak haline gelmiş olur. Ama bu yeni hayat, insanlara hayatın kendi başına yeterli olmadığını göstermek için, *tuma* ile başlar. Hayat, Tanrı hizmeti

Tazria

[36. Doğum]

¹ Tanrı, Moşe'ye konuşarak [şöyle] dedi:

12.

☞ İnsan Kaynaklı Tuma Türleri.

Ölü hayvanlar sonucu oluşan *tuma* hakkındaki kurallardan sonra, Tora, insanlardan kaynaklanan *tuma* ile ilgili kuralları ele almaktadır (12-15. Perekler. Bkz. 7:21; 11:1). Rabi Simlay şöyle demiştir: Tıpkı insanın yaratılışının, tüm hayvanların ardından gerçekleşmesi gibi, hakkındaki kanunlar da, hayvanlarınkinden sonra öğretilmiştir (Midraş – Vayikra Raba 14:1; Raşi). Bu da insanlara kibirden kaçınmaları için bir ders verme amacını taşır. Kibirli bir kişi, küçük bir sineğin bile kendisinden önce yaratıldığını aklında tutmalıdır. Diğer yandan bu dünyadaki görevini kavramayı başaran bir kişiye “sen meleklerden önce yaratıldın” komplimanında bulunulur. İnsanın hayvanlardan üstünlüğü, zekası ve konuşma yeteneğidir. İnsan bu özelliklerini uygun yönde kullandığı, Tanrı hizmetine ve Tora öğrenimine adanmış takdirde, tüm meleklerden daha öncelikli bir konuma yerleşir. Fakat konuşma yeteneğini boş şeyler, küfürler ve dedikodular için kullanmayı tercih ediyorsa, hiç konuşmayan hayvanlar bile ondan daha üstün konumdadır (Yad Yosef; Meam Loetz).

☞ Tuma kavramına felsefi bir bakış.

Önceki bölümlerde de görüldüğü üzere, *tuma* ile ölüm arasında yakın bir ilişki vardır. Hayvanlar da, sadece ölü oldukları zaman *tuma* kaynağıdır. Ölüm, ruhun, ve dolayısıyla Tanrısallığın uzaklaşmasıdır. Tıpkı balla dolu bir kavanoz boşaltıldığı zaman içine sineklerin üşüşmesi gibi, kutsiyetin ayrıldığı yer de *tuma* kaynağı haline gelir. Temelde bakıldığında tüm *tuma* durumları için buna benzer bir şey söylenebilir. Tora'nın tanımladığı en büyük *tuma* kaynağı, “*Avi Avot Atuma – Büyükbaba Tuma*” olarak bilinen, insan cesedidir. Temel *tuma* kaynakları için “*Av Atuma – Baba Tuma*” tanımının yapılmasından, bir insan cesedinin, bunlardan bile daha güçlü bir kaynak olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bir insan cesedine değen kişi *tame* olmakla kalmaz,

aynı zamanda bir “*Av Atuma – Temel Tuma Kaynağı*” haline de gelir.

Peraşanın ilerleyen kısımlarında da *tsaraat* rahatsızlığından kaynaklanan *tumadan* bahsedilmektedir – ki Hahamlarımız'ın deyişiyle “*Tsaraat*'a yakalanmış bir kişi, ölüyle eşdeğerdir”. Sonraki Metsora peraşasında, belirli bazı bedensel salgıların da kişiyi *tuma* kaynağı yaptığından bahsedilecektir – ki bu da yaşamsal kaynaktaki bir tür eksilmeyi ifade eder. Aynı peraşada bir kadının adet görmesi, bir erkeğin de sperma salgılaması durumunda *tumanın* oluştuğu görülecektir. Bunların her ikisinde de, bir yaşam potansiyelinin – kadında döllememiş yumurtanın, erkekte, yaşam başlatma gücüne sahip spermanın – bedenden ayrılması söz konusudur.

Burada da doğum yapmış bir kadınla ilgili *tuma* ele alınmaktadır. Bir kadın doğum yaptığında, bedeninden bir “yaşam” çıkmaktadır – ki bu da *tuma* için en uygun ortamlardan biridir. Kız doğumu halinde oluşan *tumanın* oğlan doğumuna göre iki kat daha güçlü olmasının olası bir sebebi, doğan kızın da yeni yaşamlar doğuracak potansiyele sahip olmasıdır.

Tüm bu örneklerden *tuma* kavramı ile ilgili farklı bir perspektif elde edilebilir. Genel olarak “manevi kirlilik” gibi bir ifadeyle karşılanmaya çalışılsa da, *tuma* bu tanıma çok da uymakta değildir. Elbette kutsiyet eksikliğinden ya da eksilmesinden kaynaklandığı için, *tumanın* olumsuz çağrışım yapması doğaldır. Fakat bu, *tumanın* “kötü” bir şey olduğu anlamına gelmez. Adet gören bir kadının, doğum yapan bir kadının, kurallara ve gizliliğe uygun bir şekilde eşyle birlikte olmuş bir erkeğin, hatta bir ölünün ihtiyaçlarıyla ilgilenen bir kişinin “kötü” bir şey yaptığını söylemek yersizdir. Tüm bunlar yaşamın doğal, olağan, hatta vazgeçilmez aşamalarıdır. Dolayısıyla bu kişiler “kirlili” değil, sadece “*tame*”dirler – yani, kutsiyetle temas etmeden önce belirli bir süreçten geçmelerini gerektiren bir konumdadırlar. Bu bölümler boyunca kulanılacak olan “saf”, “arınma” gibi sözcükler de,

בִּדְבַר אֶל־בְּנִי

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר וְטִמְאַה שְׁבַעַת יָמִים

כִּימִי נִדַּת דְּוִתָּה תִּטְמָא:

karşın, kadının vücudu, bebeğin düşmeden güvenli bir şekilde gelişebileceği korunaklı bir mekanizmaya sahiptir. Bebek sıcak ve sıkışık kabul edilebilecek bir ortamda dokuz ay geçirmesine [ve bu, doğmuş bir insan için olanaksız bir şey olmasına] karşın, gelişip şekil kazanabilmektedir. Tüm aşamalarda Tanrı bebeği korur, onun yaşamasını sağlar.

Temea – Bu sözcük, *tame* sözcüğünün dişil halidir; zira burada bir kadından bahsedilmektedir. Doğan bebek ise *tame* değildir (*Torat Koanım*).

Doğum yapmış bir kadının *temea* olması ile ilgili kural, Tora'nın 613 mitsvasından biridir. *Mitsvat Ase* No. 74 (*Sefer Ahinuh*).

Adet ayrılığı döneminde olduğu şekilde – İbranice *Nidat Devota*. *Nida* sözcüğü tam anlamıyla “ayrı; uzakta” anlamına gelir. Adet dönemindeki bir kadın, arınma sürecini tamamlayana kadar eşinden fiziksel açıdan “ayrı ve uzak” olması gerektiği için bu sıfatla anılır (Saadya Gaon; Raşbam; krş. *Targum Onkelos*). *Devota* sözcüğü ise [*Dava* kökünden] “kanama” ifade eder. Bir başka görüşe göre ise bunun anlamı, [Şemot 15:26'daki “*Madve* – Hastalık” sözcüğüyle bağlantılı olarak] “rahatsızlık”tır (İbn Ezra). Zira bir kadın, adet döneminde mutlaka kendini rahatsız hisseder; başı ve bedeni ağrılaşır (Raşi).

Ramban'a göre bahsedilen, adet döneminin hemen öncesinde bir kadının hissettiği rahatsızlıktır. Adet, bir yumurtanın dölLENmesi için kadının bedeni içinde yapılmış olan tüm hazırlığın, yumurtanın dölLENMEMESİ sonucu iptal edilmesi ve tüm yapıların yıkılmasıdır. Bu yıkım süreci içinde her şey kanla dışarı atılır. Bu da, kadın için rahatsız edici etkilere sahip bir değişim anlamına gelir. Bu değişim, fiziksel olduğu kadar, duygusal etkilere de sahiptir. Dolayısıyla *Dava* kökü, hem fiziksel ıstırap hem de iç sıkıntısı

anlamına gelebilir – ki bu, Şemot 15:26'da Mısırlılar'ın çektiklerini tanımlayan *Madve* sözcüğünün de karşılığıdır (krş. Ramban).

Adet konusundaki *tuma* konumu (*Nida*) ile ilgili detaylar Tora'da henüz verilmemiştir (bkz. 15:19-24). Buna rağmen Tora burada *Nida* konusunu okuyucunun zaten bildiği bir kanunmuş gibi, doğum sonrasındaki *tumayı* açıklayıcı bir örnek olarak kullanmaktadır. Bunun nedeni, *Nida* kanunlarının Sözlü Tora ile zaten biliniyor olmasıdır (*Daat Mikra*).

Burada verilen kurala göre, doğum yapan bir kadın, adet döneminde olduğu şekilde *temea* olur ve *Nida* kuralları aynı şekilde geçerlidir. Başka bir deyişle, böyle bir kadın eşiyile fiziksel temastan uzak durur, *Bet-Amikdaş*'a gelemmez ve *korban* eti gibi “kutsal” nitelikli şeyleri yemesi yasaktır; bunlara dokunduğu takdirde onları *tame* yapar. Yine *Nida* döneminde olduğu gibi, kadın, beklemesi gereken günler dolduktan sonra, geceleyin *mikveye* dalar (*Talmud* – *Pesahim* 90b, Raşi o.a.).

Doğum yapan kadının bir *Nida* ile aynı konuma sahip olması ile ilgili kural, doğum sırasında hiç kanama olmamışsa bile geçerlidir (Raşi; Raşbam). Hatta buradaki kuralın, “özellikle” kanamasız bir doğumla ilgili olduğu söylenebilir; zira kanamalı bir doğum için bu kurallar zaten adet konusundan öğrenilebilirdi (*Mizrahi*). Aslında her doğumda mutlaka bir kanama olur. Yine de Tora her ne kadar “**Torat Emet** – Gerçekçi Tora” olarak gerçek hayatta karşımıza çıkan durumların hepsini ele alsın da, Tora öğrenimi başlı başına bir amaç olduğu için, “mümkün, ama olası değil” şeklinde tanımlanan durumlara bile değinir. Bu da böyle bir örnektir.

² “Bene-Yisrael’e konuş ve [şunları] söyle:

“Bir kadın hamile kalıp bir oğlan doğurduğu zaman, yedi gün boyunca *temea* olur; adet ayrılığı döneminde olduğu şekilde *temea*dir.

için bir araç olmalıdır; aksi takdirde elle tutulur hiçbir anlam ifade etmez. Bu *tuma* döneminden sonra, yeni anne, arınma sürecine başlar ve sonunda *korban* getirilmesiyle bu süreç tamamlanır. *Korbanı* getirmeden çok önce, kadın arınmış olur; ama yine de, *korbanı* getirene kadar geçmesi gereken bekleme süreci boyunca “kutsal” nitelikli yiyecekleri – örneğin *korban* etlerini, hatta [daha düşük kutsiyette olan] *Teruma* sınıfındaki yiyecekleri – yiyemez (bkz. p. 4 açk.). Zira sadece *tumadan* arınmış olmak, her şeyin normal düzenine geçebileceği anlamına gelmez. Bu da bir ders verir: İnsan sadece olumsuzlukların bertaraf edilmesi ya da ortadan kaldırılmasıyla yetinemez. Bunun ötesinde olumlu yönde başarılı olacak adımların atılması da şarttır. Kral David bunu Teilim’de şöyle ifade etmiştir: “*Sur MeRa, Vaase Tov* – *Kötüden uzaklaş ve iyilik yap*” (Teilim 34:15). Olumsuzluktan uzaklaşmak yeterli değildir; olumlu yönde ilerlemek de gerekir. Bu örnekte de, *Şehina*’nın barındığı yere, geçmiş için duyduğu pişmanlığını ve kendini geleceğe adanmışlığını simgeleyen bir *korbanla* gelmediği sürece, her şey tam anlamıyla yoluna girmiş sayılmaz.

Bir çocuğu, adanmışlık ve kutsiyet temeline oturtulmuş bir yaşam için yetiştirmek, bir ebeveyn için çok özel bir ayrıcalık ve sürekli bir sorumluluktur. Bu *korban* ve uygulamalar, bu ayrıcalığın vurgusunu yapar ve sürecin başlangıcını işaretler. Söz konusu yetiştirme süreci öylesine kutsaldır ki, Tanrı hem çocuğa, hem de ebeveyne “Yaratılış’ın bütün amacını tamamen yerine getirdiniz” der.

2. Bene-Yisrael’e – Hitap Bene-Yisrael’e, yani doğuştan Yahudi olanlara yapılıyor görünse de, pasuğun devamında [“Bene-Yisrael” aidiyeti vurgulanmaksızın, sadece] “*bir kadın*” denerek, Yahudi olan herhangi bir kadının da buradaki kurallarla bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Buna, Yahudilik’i sonradan kabul etmiş bir kadın (*Giyyoret*) ve Yahudi olmayan bir cariyeye de dahildir (*Talmud* – *Keritot* 7b) [zira, bir Yahudi’nin Yahudi olmayan kölesi, yarı-Yahudi olmayı kabul etmiş, Tora’nın belirli bazı emirlerini uygulamayı üstlenmiştir. “Yarı-Yahudi”

tanımından kasıt, bu kölenin, azat edildiği anda, her yönden tam bir Yahudi sınıfında olacağıdır]. Öte yandan, “Bene-Yisrael’e” yapılan hitap, Yahudi olmayan bir kadının, doğum sonrasında *temea* olmadığını gösterir (*Torat Koanim*).

Hamile kalıp – Raşbam. İbranice *Tazria*. Tora’nın sadece “bir kadın oğlan doğurduğu zaman” demesi yeterli olurdu; bunun öncesinde kadının hamile kalmış olduğu zaten açıktır. Fakat Tora, “*Zera* – *Sperma*” ile aynı köke sahip olan *Tazria* sözcüğünü kullanarak, bir kadının düşük yapması ve dağılarak sperma benzeri hale gelmiş bir cenin doğurması durumunda bile buradaki *tuma* kurallarının geçerli olduğunu öğretir (*Talmud* – *Nida* 27b; Raşi; Mizrahi).

☞ Hamilelik mucizesi.

Tora’nın sadece “*bir kadın doğum yaparsa*” demek yerine “hamile kalma” aşamasını vurgulamasının bir başka amacı, hamilelik konusunun ne büyük bir mucize olduğuna dikkati çekmektir. Küçük bir sperma damlasının yumurtayı dölemesi sonucunda, bedeni, ruhu, yaşam gücü olan bir insan ortaya çıkmaktadır. Tıbbi teknoloji sayesinde hamileliğin çeşitli aşamalarının gözle görülebilecek hale geldiği günümüzde, tüm bu süreci takdir etmek elbette çok daha kolaydır. Henüz birkaç hafta içinde, ultrason cihazı sayesinde, minik bir kalbin atmaya başladığına tanık olup da heyecanlanmamak, bunun mucizeviliğini takdir etmemek pek de mümkün değildir. İki eşe ait küçük ve son derece önemsiz görünen parçaların birleşiminin, sadece belirli bir şekle sahip bir nesne değil, içinde organların olduğu, yerli yerine oturduğu, her şeyiyle mükemmel bir sistem haline gelişini, “rastlantısal bir evrim” ile açıklamaya çalışmak, Tanrı’yı yüz yüze görüp yine de Varlığı’nı inkar etmekle eşdeğer olsa gerektir. Ama elbette, insanoğluna, istediği kadar kör olma hakkı da tanınmıştır. Her şey gözlerinin önünde gerçekleşse bile, insanın kötü eğilimi (*Yetser Ara*), onu gördüklerinin “başka bir açıklaması” olabileceğine inandırmakta güçlük çekmez.

Hamilelik tüm süreç boyunca mucizelerle yüküldür. En basit anlamda, insan dik durmasına

ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ:

3

ד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדַמִּי טְהָרָה בְּכָל־קִדְשׁ

4

לֹא־תִגַּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מִלְאֵת יְמֵי טְהָרָה:

dalar ve bundan sonra gelen otuz üç gün boyunca, vajinal bir kanama gerçekleşse bile, bu kanama [normal adet döneminden farklı olarak (İbn Ezra; Raşbam)] kadını *temea* yapmaz; dolayısıyla, “kutsal” nitelikli olanlar haricinde, normal yiyecek ve içeceklere *tuma* aktarmaz, hatta [sağlık engeli olmadığı takdirde] kocası ile birlikte bile olabilir (*Talmud – Nida* 35b; *Yad – İsure Biya* 4:5; Raşi; krş. Ramban). Ancak bu salt temel kanundur. Burada ve ileride verilen tüm açıklamalar da Tora’nın metninde tanımlanan bu kanunu açıklama amacındadır.

Günümüzdeki uygulama ise farklıdır ve özetle şöyledir: Doğum yapan bir kadın da, tıpkı adet dönemindeki bir kadın gibi, [bu otuz üç gün içinde bile olsa,] gerçekleşen her türlü vajinal kanama sonrasında *Nida* sınıfında sayılır. Kanamanın durmasını takip eden yedi temiz gün sonunda *mikveye* dalana kadar fiziksel temas anlamında kocasından ayrı kalmalıdır (*Yad – İsure Biya* 11:5-7; *Ture Zaav – Yoreh Dea* 194:1; bkz. *Tur* ve *Bet Yosef*). Her yeni kanama, yeni bir arınma sürecini gerektirir. Bu ve benzeri konulardaki genel prensibi *Talmud*’da Rabi Zera şöyle tanımlamaktadır: “Yisrael kızları, [rahim kaynaklı her türlü kanla ilgili] uygulamayı üst düzeyde tutmayı benimsemişlerdir. Dolayısıyla bir hardal tanesi kadar kan damlası gördükleri zaman bile [kocalarıyla fiziksel teması kesip, temiz geçen] yedi gün beklerler [ve *mikveye* dalıp arınırlar]” (*Talmud – Berahot* 31a; *Talmud – Nida* 66a; *Yad – İsure Biya* 11:3-4; *Daat Mikra*). Benzeri durumlarda olduğu gibi bu konuda da mutlaka uzman bir Haham’a danışmak gerekir

Doğum yapmış bir kadının kanamasının tamamen durması yaklaşık 1-1,5 ay sürer. Kanaması durduktan sonra yedi temiz gün sayıp sonrasında *mikveye* giren bir kadın kocasıyla tekrar birlikte olabilir. Yine de uygulamada, her ne kadar “kanunen” bir sorun olmasa da, doğum yapmış bir kadın tamamen iyileştiğini [tercihen bir doktor kontrolüyle] kesinleştirmede süreci, kendi sağlığı açısından, kocasıyla birlikte olmaktan kaçınılmalıdır.

Otuz üç gün boyunca – İlk yedi günün bitiminde, kadın geceleyin *mikveye* dalar ve [aşağıda açıklandığı üzere] kısmen arınmış olur. Bunun ardından, [oğlan doğurduysa] otuz üç gün boyunca farklı bir konuma girer ve onun ardından *korban* getirerek süreci tamamlar. Böylece, toplam kırk [kız doğurduysa seksen] günlük bir süreç söz konusudur.

Bekler – Tam çeviriyle “*oturur*”. Fakat buradaki anlam, “belirli bir halde olmayı sürdürür; kalır” şeklindedir; bkz. Bereşit 13:18 (Raşi). Bu süre zarfında rahim kaynaklı hiç kan görmediyse bile, doğum sonrası arınma süreci gereği bu süreyi tamamlamadan önce arınmaz (Ramban).

[**Yine de**] – Yani “Bu süre zarfında [salt Tora kanununa göre (bkz. *Kanunun saf sayılacağı* k.b.)] kocasıyla birlikte olma açısından *temea* sayılmasına karşın...” (krş. *Daat Mikra*).

“Kutsal” hiçbir şeye dokunmamalı – Pasuk her ne kadar “dokunmamalı” diyorsa da, yasak, dokunmak değil, “kutsal” yiyecekleri sadece “yemek” üzerinedir. Bu, Tora’nın burada “dokunma” konusunu, *Bet-Amikdaş*’a girme yasağıyla yan yana vermesinden anlaşılmaktadır. Zira bu, ikisinin aynı statüde olduğu anlamına gelir ve tıpkı *Bet-Amikdaş*’a *tame* halde girmenin cezasının ölüm olabilmesi gibi (bu ceza *Karet*’tir; bkz. *Bamidbar* 19:13), buradaki “dokunma” yasağının da ölümü hak eden bir ihlal olduğunu gösterir. Oysa bir *korban*a ya da *terumaya* (=yıllık mahsulden Koenler’e ayrılan pay; *Bamidbar* 18:12, 18:25-32) *tame* haldeyken “dokunmak” [bunları *tame* yapacağına ve dolayısıyla yasak olmasına karşın] ölümü hak eden bir ihlal değildir. Diğer yandan, *korbanların tame* haldeyken “yenmesi”nin cezası – evet, *Karet*’tir (22:3. *Karet* için bkz. 7:20 açık.). Benzer şekilde, *tame* haldeyken *teruma* yemenin cezası da “*Mita Bide Şamayim – Tanrı Eli’yle Ölüm*”dür (bkz. 22:9). Bu iki ciddi yasak nedeniyle, *tame* haldeyken *korban* ya da *terumaya* dokunmak da, önlem niteliğinde bir yasaktır; ama ölüm cezasını hak etmez (*Talmud – Yevamot* 75a; Raşi o.a.).

³ Sekizinci günde [bebeğin] sünnet derisi kesilecektir. ⁴ [O günden itibaren, anne,] Kanının saf sayılacağı otuz üç gün boyunca bekler. [Yine de] Bu arınma günleri dolana kadar “kutsal” hiçbir şeye dokunmamalı, Kutsal Mekan’a da girmemelidir.

3. Sekizinci günde – Bkz. Bereşit 17:12. İbranice **Bayom Aşemini**. *Berit-Mila* ile ilgili emir daha önceden verilmiş olmasına karşın (Bereşit 17:10), bu pasukta açıklanan yeni bazı kurallar nedeniyle tekrar edilmektedir: [1] *Berit-Mila* sadece gündüz yapılır; çünkü Tora, “*gündüz vakti*” anlamına da gelen **Bayom** sözcüğüne yer vermektedir (*Torat Koanin*; İbn Ezra). [2] Ayrıca, bu işlemin yapılma vakti de kesin bir şekilde verilmektedir: “*sekizinci gün*”. Tabii, herhangi bir sağlık problemi söz konusuysa, bu süre gecikebilir (*Talmud – Şabat* 132a). Fakat bir sorun yoksa, sekizinci gün *Şabat* olsa bile, *Berit-Mila* işlemi ertelenmez. Yine de bu, sadece doğum kesin olarak *Şabat* günü içinde gerçekleştiyse doğrudur. Öte yandan eğer doğum *Şabat* arifesinde gün batımıyla yıldızların çıkışı arasındaki [*Ben Aşemaşot* adı verilen] yaklaşık 20 dakikalık süre içinde gerçekleşmişse, sünnet Pazar günü yapılır (Rabenu Behaye).

Burada verilen kurallar özellikle normal doğum için geçerlidir. Sezaryenle gerçekleşen bir doğumda, bu bölümdeki birçok kural geçerli değildir ve *Berit-Mila*’nın vakti de buna dahildir. Başka bir deyişle, sezaryenle doğmuş bir bebeğin *Berit-Mila* işlemi, yine sekizinci gün yapılır; fakat bu gün *Şabat*’a rastlarsa, işlem ertelenir.

Sekiz günün hesabı doğum saatine göre tam olacak şekilde yapılmaz. Doğumun gerçekleştiği gün ilk, sünnetin yapıldığı gün de son gündür – saat kaç olursa olsun. Buna göre, örneğin bir bebek gün batımından yarım saat önce doğmuşsa, sünnet ertesi hafta aynı günün sabahı erken saatlerde gerçekleştirilebilir (İbn Ezra). Kurala göre sünnet sekizinci günün gündüz vakti herhangi bir saatte yapılabilir; fakat gelenek, zamana bağlı her mitsvada olduğu gibi, bunu mümkün olduğu kadar erken yapmaktır (*Talmud – Pesahim* 4a). Yine de bunun yapılabileceği en erken zaman sekizinci gün, güneşin doğuş vaktidir (*Talmud – Megila* 20a).

Hahamlarımız *Berit-Mila* günü için şu olasılıkları açıklarlar: Normal zamanda gerçekleşen sağlıklı ve normal bir doğum halinde sünnet sekizinci günde yapılır. Doğum *Şabat* haricinde herhangi

iki gün arasındaki *Ben Aşemaşot* vaktinde gerçekleştiyse, sünnet dokuzuncu günde yapılır. *Şabat* arifesindeki *Ben Aşemaşot*’ta doğan bir bebek onuncu günde (yani Pazar) sünnet olur. Böyle bir durumda eğer ertesi Pazar günü bir *Yom Tov*’a rastlıyorsa sünnet on birinci günde yapılır (Pazartesi). Aynı durumda ertesi Pazar ve Pazartesi günü [Erets-Yisrael’de de iki gün kutlanan] *Roş Aşana*’ya rastlıyorsa, bebek on ikinci günde sünnet edilir (Salı). *Diaspora*’da diğer bayramlar da iki gün kutlandığı için, aynı durum *Diaspora*’daki [her yerde tek gün olarak kutlanan *Yom Kipur* haricindeki] herhangi bir bayram için de geçerlidir (Rabenu Behaye).

• **[Bebeğin] Sünnet derisi kesilecektir** – Ya da “[*Birisi, bebeğin*] Sünnet derisini kesecektir” (İbn Ezra). Bir bebeği sünnet etmek, öncelikle babasının görevidir (krş. Bereşit 21:4). Bunu yapacak eğitimi yoksa, *Moel* adı verilen, bu konunun uzmanı bir görevliyi kendi adına tayin edebilir. Baba yapmadığı takdirde, *Bet-Din* bu görevi yerine getirmekle yükümlüdür (krş. Bereşit 17:10). Bunu onlar da yapmazlarsa, çocuk yetişkin yaşa eriştiğinde kendi *Berit-Milası*’ndan sorumludur (krş. Bereşit 17:14; *Talmud – Kiduşin* 29a).

Bir kişinin kendisinden önceki kardeşleri sünnet sebebiyle ölmüşlerse, o kişi sünnet olmaktan muaftır.

Sünnet derisi – İbranice **Orla** (bkz. Bereşit 17:9-14 açk., *Sünnet Antlaşması* k.b.). Alternatif olarak “*uzvundaki fazlalık deri*” (krş. *Daat Mikra*).

4. Kanının saf sayılacağı – İfadenin tam çevirisi “*temizlik kanı*” şeklindedir. Zira bu kan, doğum sonrasında fazla ve gereksiz maddelerin vücuttan atılmasını, beden bu açıdan “temizlenmesini” sağlar. Bu fiziksel temizlik, aynı zamanda manevi arınma sürecinin de bir parçasıdır ve bu arınma sürecinin [ve gereken *korban* işleminin] sonrasında kadın *Bet-Amikdaş*’a gelebilecek, “kutsal” nitelikli yiyecekleri yiyebilecektir (Ramban).

Çevirimiz ise kanuni durumu yansıtmaktadır. Tora kanununa göre, [her konuda *temea* sayıldığı] ilk yedi günün bitiminde kadın *mikveye*

5 ה ואם־נִקְבָּה תֵּלֵד וְטִמְאַה שְׁבַעִים כְּנֻדָּתָהּ וְשָׁשִׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת
 6 יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דִּמִּי טְהָרָה: וּבִמְלָאת | יְמֵי טְהָרָה לְבֵן אִן לְבֵת
 תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה אוֹתָר לַחֲטָאת אֶל־פֶּתַח
 7 אֹהֶל־מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן: וְהִקְרִיבּוּ לִפְנֵי יְהוָה וּכְפַר עָלֶיהָ וְטְהָרָה
 מִמֶּקֶר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיִּלָּדָת לְזָכָר אִן לְנִקְבָּה:

5. İki hafta boyunca ... *temea* olur – Rabi D. Z. Hoffman, teoride, oğlan doğumunda da iki haftalık bir *tumanın* geçerli olması gerektiği görüşündedir. Ancak Tora, erkek çocuk sahibi olan annenin *tumasını* ilk yedi günün bitiminde kaldırmış, böylece annenin, oğlunun *Berit-Mila* töreninden önce arınmasını sağlamıştır (krş. *Talmud* – *Nida* 31b).

Altmış altı gün – Dolayısıyla, kız doğduğu takdirde, önceki iki haftayla birlikte toplam 80 günlük bir süreç söz konusudur.

6. *Getirir* – Oğlan doğumunda kırk birinci, kız doğumunda ise seksen birinci günde (*Daat Mikra*), kadın iki *korban* getirir: *Ola* ve *Hatat*: Zira iki çeşit günahı bağışlanma gerektirmektedir: Düşünce ile işlenen günahların onarımı için gelen *Ola-korbanı*, kadının, doğum sancıları sırasında kocası, hatta Yaratan hakkında aklından geçirmiş olması olası sitemkâr düşünceler içindir (İbn Ezra). *Hatat-korbanı* ise, doğum sırasında çektiği ıstırapla, bir daha eşiyle asla birlikte olmayacağına dair, hükümsüz bir yemin etmiş olma ihtimaline karşı getirilir (*Talmud* – *Nida* 31b).

Hahamlarımız bu olasılıkları verseler de, bu *korban*ların mutlaka bir günah için getirilmiş olması da gerekmez. Bu *korban*ların, bir evlat sahibi olmanın verdiği şükran ifadesi olarak getiriliyor olması da olasıdır. Dahası, her ne kadar *Hatat-korbanı* “genelde” günah affettirmek için getirilse de, bu şart değildir. Örneğin bu ve sıradaki perşalarda gördüğümüz, bedensel bazı salgılar sebebiyle *tame* olan bir erkek veya kadın ve bir *Metsora*’nın arınma süreci böyle *korban*ları getirmeyi de içerir ve bu mutlaka günah affi amacını taşımak zorunda değildir. Raşi’ye göre bu örneklerde tek neden, “kutsal” nitelikli yiyecekleri yiyebilecek konuma gelmek için bu *korban*-

ların getirilmesinin emredilmiş olmasıdır (bkz. *Talmud* – *Sevuot* 8a, *Tosafot* o.a., *Amar Kera* k.b.). Yine de Tora, insanların farkında olmadan işlemiş olabilecekleri bazı günahları bu şekilde telafi ettiriyor olabilir (*Daat Mikra*).

Bu *korban*ları getirmek Tora’nın 613 emrine dahildir. *Mitsvat Ase* No. 75 (*Sefer Ahimuh*).

7. [Her bir *korbanın*] İşlemini gerçekleştir – Krş. İbn Ezra; *Piruş Al İbn Ezra*. İbranice *Veikrivo*. Tam çeviriyle “onu *korban* yapar”. İki tane *korban* getiriliyor olmasına karşın, Tora tekil bir kullanımla “onu *korban* yapar” diyerek, bunlardan birinin diğerine göre daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. p. 8’de, “Koen onun için onarım sağlar ve [kadın] arınmış olur” denmektedir. Bu da, tam arınmayı sağlayan *korbanın*, onarım sağlayan *korbanla* aynı olduğunu gösterir – ki bu, *Hatat-korbanıdır* (*Mizrahi*; *Sifte Hahamim*). Başka bir deyişle, hem *Ola* hem de *Hatat-korbanı* getiriliyor olmasına karşın, kadını tekrar “kutsal” yiyecekleri yiyebilecek konuma getiren *korban*, *Hatat-korbanıdır* ve Tora bu nedenle bu pasukta tekil olarak “onu *korban* yapar” demektedir (*Torat Koanim*; Raşi).

Arınmış olur – Kadın *korbanı* getirdikten sonra tamamen arınmış olur ve artık “kutsal” nitelikli tüm yiyecekleri yiyebilir (bkz. p. 4 açk., “Kutsal” hiçbir şeye dokunmamalı k.b.).

Lohusa ile ilgili kanun budur – Dolayısıyla aynı doğumda birden çok çocuk doğmuşsa bile, bu işlemler tek bir doğum olmuş gibi yapılır; bir kerede tek ya da çok çocuk doğurmuş olmak, “lohusa” tanımında bir değişiklik yapmaz (*Talmud* – *Keritot* 9b).

⁵ “Eğer kız doğurursa, iki hafta boyunca [adet] ayrılığı[ndaki] gibi *temea* olur ve [hemen ardından,] kanının saf sayılacağı altmış altı gün boyunca bekler.

⁶ “Oğul ya da kız için [açıklanan] arınma günleri dolduğunda, [anne] Buluşma Çadırı’nın girişi civarına – [oradaki görevli bir] *Koen*’e – *Ola-korbanı* olarak ilk yılında bir kuzu, *Hatat-korbanı* olarak da bir güvercin yavrusu ya da bir kumru getirir.

⁷ [Koen,] Tanrı’nın Huzuru’nda [her bir *korbanın*] işlemini gerçekleştirir ve [anne] için onarım sağlar. [Böylece, kadın] Rahminden gelen kan[nedeniyle girdiği *temea* konumu]ndan arınmış olur. İster erkek, ister kız [doğurmuş olsun], lohusa ile ilgili kanun budur.

Kısacası pasuktaki “dokunma” fiilinin vermek istediği anlam “yeme” şeklindedir. Zira bazı durumlarda Tora’daki bir ifade tam kelime anlamıyla değil, vermek istediği anlamla anlaşılmalıdır. Kaldı ki günümüzde bile bir yiyecek hakkında kullanılan “ona elini bile sürmedi” ifadesi, “ondan hiç yemedi” anlamını taşır. “Dokunma” fiilinin farklı bir anlam verme amacıyla kullanıldığı başka bir örnek de Bereşit 26:11’dir (*Daat Mikra*).

Söz konusu otuz üç gün boyunca, doğum yapmış olan kadın *Tevulat Yom* statüsündedir (bkz. 7:7 açık.; *Tevulat Yom*, orada açıklanan *Tevul Yom*’un dişil halidir). Normalde *Tevul Yom* statüsü, *tame* bir kişinin *mikveye* daldıktan akşam olana kadar ki durumunu tanımlar. Doğum yapmış bir kadın için ise bu, ilk yedi günün bitiminde *mikveye* daldıktan sonra “otuz üç gün boyunca” “uzun bir gün” boyunca sürer ve doğumun ertesindeki kırkıncı gün güneş batımıyla sona erer (Raşi). Zira [burada olduğu gibi] arınma sürecini tamamlamak için bir *korban* getirmeyi gerektiren durumlarda, *Tevul Yom* statüsünü sona erdiren gün batımı, *mikveye* dalışı takip eden değil, *korbanın* getirildiği günün arifesindeki gün batımıdır (*Mizrahi*; *Mesiah İlemim*; *Sifte Hahamim*).

Bu otuz üç gün zarfında kadın, insan, eşya, yiyecek ve içeceklere *tuma* aktarmaz; fakat hala *Bet-Amikdaş*’a gelemmez, “kutsal” nitelikli yiyecekleri – yani bir *Şelamim-korbanının* etini [zira, *Bet-Amikdaş*’a giremeyen bu kadının ulaşabileceği tek “kutsal” et türü, *Bet-Amikdaş* dışına çıkabilen *Şelamim-korbanı*dır (İbn Ezra; *Piruş Al İbn Ezra*)] – yiyemez ve bu yiyeceklere dokunduğu takdirde onlara *tuma* aktarır. Pasuk sadece “kutsala dokunamaz” dese, buradan “kutsal” nitelikli yiyecekleri yemenin yasak olduğu anlaşılırdı. Fakat Tora “hiçbir” sözcüğünü ekleyerek, “kutsal” nitelikli yiyeceklerin yanında dokunulması yasak olan başka bir şeyin varlığına işaret etmektedir – ki bu,

teruma sınıfındaki yiyeceklerdir (*Talmud – Yevamot* 75a). *Teruma*, nispeten düşük kutsiyete sahip olmasına karşın, bu otuz üç gün boyunca bu kadın *terumaya* da *tuma* aktarır (*Torat Koanim*; Raşi). Öte yandan, daha da düşük kutsiyete sahip *Maaser Şeni*’ye (=yıllık mahsulden ayrılan onda birlik paylar; *Bamidbar* 18:24; *Vayikra* 27:30-31) dokunsa bile *tuma* aktarmaz.

Korban gerektiren herhangi bir arınma sürecinde şu aşamalar vardır: *Mikveye* dalınana kadar kişi *tuma* kaynağıdır; her şeye *tuma* aktarabilir. *Mikveye* daldıktan sonra bir aşamayı geçmiş olur. [*Tevul Yom* sıfatını aldığı] Bu halde *Maaser Şeni* yiyebilir; ama *Teruma* ve “kutsal” nitelikli yiyecekleri yiyemez ve bunlara dokunduğu takdirde *tuma* aktarır. *Korban* getireceği günün arifesinde gün battıktan itibaren bir aşamayı daha geçmiş olur [ve *Mehusar Kipurim* sıfatını alır]. Artık *teruma* da yiyebilecek hale gelmiştir, ama “kutsal” nitelikli yiyecekleri halen yiyemez ve dokunduğu takdirde onlara *tuma* aktarır. Ertesi gün *korbanını* getirdikten sonra ise tamamen arınmış olur ve artık “kutsal” nitelikli yiyecekleri de yiyebilir (*Talmud – Yevamot* 74b; krş. Raşbam).

Yeni doğum yapmış bir kadının belirtilen süre boyunca “kutsal” yiyecekleri yememesi, Tora’nın 613 emrinden biridir. *Mitsvat Lo Taase* No. 93 (*Sefer Ahinuh*) [Not: *Teruma*, *Koenler*’e ayrılan pay olduğu için sadece bu aileye mensup kişiler tarafından yenebilir. Dolayısıyla bu bölüm boyunca hakkında “*teruma yiyemez/yiyebilir*” ifadeleri kullanılan yeni doğum yapmış kadın, bu aileye mensuptur. Başka bir deyişle bir *Koen*’in eşi ya da Yahudi olmayan cariyesidir. Zira başka bir kadın, *terumayı* normal şartlarda da yiyemez. Dokunma açısından ise bir kadının *Koen* ailesine mensup olup olmaması bir fark yaratmaz].

Kutsal Mekan’a – *Mişkan*’da, avluya; *Bet-Amikdaş*’ta ise *Azara* adı verilen iç avluya (İbn Ezra).

ח ואם-לֵא

תִּמְצָא יָדָהּ דִּי שָׁה וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי-תַלְמִים אֹן שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד
לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת וְכִפֹּר עָלֶיהָ הִכְהֵן וְטָהֲרָה: פ
א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

Tüm bunlar, *tsaraat*ın bulaşıcı bir fiziksel hastalık olmadığını kanıtlayan örneklerdir. Gerçek şudur ki, Hahamlarımız'ın öğrettikleri gibi, *tsaraat* bedensel bir hastalık değil, aksine manevi bir olumsuzluğun fiziksel dışavurumudur. Hatalı tutum içindeki kişiye, kendini düzeltmesi gerektiğini işaret eden bir tür cezadır. *Tsaraat*ın en önemli nedeni olarak “iftira” günahı gösterilir (krş. Bamidbar 12:10). Hahamlarımız'ın dediği gibi, *Metsora* kelimesi “*Motsi Şem Ra – [Biri Hakkında] Kötü İsim Çıkaran*” sözcüklerinin sıkışmış halidir (*Talmud – Arahin* 15b; bkz. 14:2 açık.). Hahamlarımız bu rahatsızlığa neden olabilecek yedi günah listelerler: [1] *Laşon Ara*; yani bir kişi hakkında, [söylenenler doğru olsa ve hiçbir zararı olmasa bile] olumsuz ya da [olumsuz olmasa bile] zarar verebilecek türde konuşmalar yapmak (*Hafets Hayim*). [2] Kan dökmek. Cinayetin dışında, bir kişiyi toplum içinde küçük düşürmek de bu sınıftadır. [3] Gereksiz ya da yalan yeminler. [4] Cinsellik konulu günahlar. [5] Kibir. [6] Soygun. [7] Cimrilik yapıp *Tsedaka*'dan kaçınmak. Tora, *tsaraat* konusuna toplam yedi *peraşa* [=küçük paragraflar] ayırarak, bu yedi günaha gönderme yapmaktadır (a.k. 16a; *Meam Loez*).

Ortaya çıkan genel sonuca göre, *tsaraat*ın, günahkar kişinin başkalarının acılarını hissetme ve paylaşmadaki başarısızlığına İlahi bir cevap olduğu anlaşılmaktadır. Tanrı bu anti-sosyal davranışı, kişiyi toplum yaşamından uzaklaştırarak cezalandırır; böylece bu kişi başkalarına yaşattığı acıyı kendi hisseder – ve *Teşuva* yoluyla kendini iyileştirir.

Peraşamızın en sonundaki açıklamalarda belirttiğimiz gibi, bu lekeler maneviyatın en üst düzeyde olduğu dönemlerde ortaya çıkardı. Günümüzde ise *tsaraat* yoktur. Yine de *tsaraat* konusu bize önemli bir noktayı öğretir. Tanrı, bizleri önemseydiğini ve doğru yolda yürümemizi istediğini hatırlatma gereği duyduğu zamanlarda

biz insanlara bazı dertler ve sıkıntılar verebilir. Görevimiz, bu sorunları birer sevgi işareti olarak görüp, yaşantımızı doğru yönde düzenleyerek, kendimizi *Teşuva* konusunda uyandırmaktır.

1. Aaron'a – Zira buradaki tüm prosedürlerde *Koenler* başrolde dirler (İbn Ezra) ve bu konularda karar sadece onlara aittir (Ramban; krş. Devarim 21:5. Ayrıca bkz. 14:54-57 açık.). “Çünkü bir *Koen*’in dudakları bilgiyi korumalıdır ve [herkes] Tora’yı onun ağzından [çıkan sözlerde] aramalıdır; zira o, *Tophlulukların Efendisi*’nin elçisidir” (Malahi 2:7). *Koen*, manevi bir rehber olarak, *tsaraata* yakalanmış kişiyi, davranışlarını gözden geçirmeye ve iyileşmek için dua etmeye teşvik eder; ayrıca kendisi de onun için dua eder (Sforno).

Tsaraat ile ilgili *tuma* konusunu belirleme yetkisi sadece *Koenler*’e aittir ve bu bir “*Gezerat Akatuv – Kitabın Hükümü*”dür; yani Tora’nın herhangi bir sebep vermediği ve mantık yürütüldüğü takdirde başka bir sonuca ulaşmak mümkün olmasına karşın, Kral Hükümü olarak kabul edilen türde bir kuraldır (*Torat Koanim*; Raşi). Bu örnekte, mantıken, bir lekenin *tsaraat* olup olmadığını belirleme işini herhangi bir uzmanın yapabilmesi gerekirken, Tora hiçbir özel sebep belirtmeden, bu konuda sadece *Koenler*’i yetkili kılmıştır. Ayrıca bir kişinin *tsaraat* nedeniyle *tame* olduğuna dair ilanı (p. 3) bir *Koen* yapmadığı sürece, çok sayıda Haham ve *Koen* hastalık olduğunu “düşünseler” de, bu kanunların hiçbirisi geçerli değildir (*Yad – Tumat Tsaraat* 1:6-8). Açık bir tespit ve bir *Koen* tarafından yapılacak sözel bir deklarasyon gerekir.

Burada da, genel olarak diğer benzer yerlerdeki gibi, Tanrı doğrudan Aaron’a değil, Moşe’ye konuşmuş ve duyduklarını Aaron’a da aktarmasını istemiştir (*Torat Koanim*; bkz. 10:8 açık.). Fakat doğrudan Aaron’a hitap etmiş de olabilir (Ramban).

⁸ “Eğer [kadının maddi] gücü kuzu için yeterli değilse, biri *Ola-korbanı*, diğeri de *Hatat-korbanı* için, iki kumru ya da iki güvercin yavrusu getirir; *Koen* onun için onarım sağlar ve [kadın] arınmış olur.”

[37. *Tsaraat*]

13

¹ Tanrı, Moşe'ye ve Aaron'a konuşarak [şöyle] dedi:

8. [Maddi gücü] .. yeterli değilse – Bu durumda zenginleşip *Ola-korbanı* olarak kuzu getirebilecek hale gelmeyi beklemeyiz. Bulunduğu konuma göre iki kuş getirir; çünkü genel olarak bir mitsvayı ilk fırsatta yapmak, en iyi şekilde yapmaktan daha önemlidir. Zira daha iyi şartlar için beklendiği takdirde o şartlar hiçbir zaman gerçekleşmeyebilir.

Kumru ... güvercin yavrusu – Bkz. 1:14 açık., *Kumruların ya da güvercin yavrularından* k.b.

Biri *Ola-korbanı* – Önce, *Hatat-korbanı*nın işlemleri yapılır. Fakat Tora burada, *Ola-korbanı*na öncelik vermektedir; çünkü bu *korban*, Tora'da *Hatat-korbanı*ndan önce açıklanmaktadır (*Talmud* – *Zevahim* 90a; Raşi o.a.; *Tosafot* o.a.). *Koenler* belirli bir *korbanı* işlemlerini yapmadan önce, Tora'da o *korbanla* ilgili yazılı olan bölümleri okurlardı. Bu durumda Raşi'ye göre, *Hatat-korbanı*nın *Ola-korbanı*ndan önce yapılmasına karşın, *Ola-korbanı*yla ilgili bölümün okunmasına öncelik verildiği sonucu çıkmaktadır (*İmre Emet*; *Rehovot Anaar*; *Likute Yeuda*).

*Ola-korbanı*na burada öncelik verilmesinin bir de felsefi sebebi vardır. Bu *korban* tümüyle yakılıp göklere yükseldiği için Tanrı'ya yakınlık elde etmek ve kendini O'na adamayı simgeler. Bu da tüm ibadetin temel amacıdır.

Onarım sağlar ve [kadın] arınmış olur – Başka bir deyişle, *Koen* bu onarımı sağlamadığı takdirde, kadının arınma süreci de tamamlanmış olmaz. Fakat kadının tamamen arınması için *korban* getirme gerekliliği sadece *Bet-Amikdaş* döneminde ve *Erets-Yisrael* için geçerlidir. *Erets-Yisrael* dışında ise *korban* şartı yoktur ve kadın *mikveye* girdikten sonra arınmış olur (*İbn Ezra*; *Piruş Al Ibn Ezra*).

13.

❧ *Tsaraat* kanunları.

Yüzlerce yıl boyunca, *Tsaraat* sözcüğünün popüler çevirisi [Hansen basiline neden olduğu] “cüzam” şeklinde yapılmış ve genel olarak, *tsaraata* yakalandığından şüphe edilen birinin karantina altına alınmasının ve hasta olduğu kesinleşmiş birinin (*Metsora*) kamptan uzaklaştırılmasının nedeni de, hastalığın yayılmasını önlemek olarak kabul edilmiştir.

Rabi Samson Raphael Hirsch, detaylı açıklamalarıyla, her iki nosyonun da hatalı olduğunu kanıtlar. Önce çok kısaca, *tsaraatın* perasada açıklanan belirtilerinin, cüzamdan farklı olduğunu gösterir. Buna ek olarak, eğer bir *met-soranın* kamptan uzaklaştırılmasının amacı gerçekten bir salgını önlemek olsaydı, buradaki bazı kurallar gülünç kaçardı. Örneğin, eğer rahatsızlık, hastanın tüm vücudunu sararsa (13:13), adam *tame* değildir; ama derisi iyileşmeye başladığı anda *tame* olur. Başka bir örnek: *Tsaraattan* etkilenen bir ev için (14:26), Tora, evin *tame* ilan edilmesinden önce, içinden bütün eşyaların çıkartılması gerektiğini, çünkü ilan sırasında evin içinde bulunan eşyaların da *tame* olacağını söylemektedir. Oysa, eğer gerçekten bir salgın tehlikesi söz konusuysa, duvarlarında *tsaraat* lekeleri zaten var olan bir evdeki eşyaların karantina dışında bırakılması mantıksızdır.

Bu konuda belki de en sık verilen bir başka örnek de şudur: *Talmud*, *tsaraat* belirtilerinin yeni evlenmiş birinde ya da bir bayram sırasında ortaya çıkması halinde, *Koen*'in, kutlamaları bölmek için bu lekeleri incelemeyeceğini, ya da “*tame*” ilanında bulunmayacağını kaydeder (bkz. p. 14). Fakat bu emirlerin amacı gerçekten hastalığın yayılmasının önlenmesi olsaydı, insanların birbirleriyle normalden de çok haşır neşir oldukları böylesi kutlama zamanlarında rahatsız kişinin bir an önce halktan uzaklaştırılması gerekmez miydi?

ב אָדָם כִּי־יִהְיֶה

בְּעוֹר־בָּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ־סַפַּחַת אוֹ בְּהֶרֶת וְהִיא בְּעוֹר־בָּשָׂרוֹ לִנְגַע
צָרַעַת וְהוּבָא אֶל־אֶהֱרָן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַחֵד מִבְּנָיו הַכֹּהֲנִים:

baerete göre daha opak olduğundan, “*baerete* göre daha yüksek” görünür ve bu nedenle bu ismi alır (bkz. *Baeret* k.b.).

Bazılarına göre ise *seet* gerçek bir şiş ya da kabarmış bir lekedir (*Talmud* – *Sevuot* 6b; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 1:7, Raavad o.a.; krş. Saadya Gaon). Dolayısıyla bu, beyaz bir siğil ya da ben şeklinde olabilir (İbn Canah). *Septuaginta* bunu Yunanca’ya *oulie* olarak çevirir; ki bu, “arpa tanesi”ni ifade edebilir. Bu durumda *seet* deri altında gelişmiş bir yumru ya da nodül olabilir.

Daha ileride bir *baeretin* “yanığa bağlı bir *seet*” şeklinde ortaya çıkabileceğini görmekteyiz (p. 28). Bu, *baeretin* yayılmamasının bir sonucu olarak isim değiştirmekte ve “*seet*” olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde, *seetin* konu edildiği diğer yerlerde, bunun, normalde yayılma göstermemesine karşın (p. 10) başka nedenlerle *tame* olan bir leke olduğunu görmekteyiz. Yine de bir *seet* yayılırsa, bu bir *tuma* işaretidir.

Seet bir yanıkla bağdaştırıldığı için (p. 28), bazı otoriteler bunu yanma hissi veren bir iltihapla açıklarlar (İbn Ezra; Radak, *Şeraşim*; İbn Canah; krş. Ramban). Bazıları ise *Septuaginta*’nın *oulie* şeklindeki çevirisini bir yara izi olarak tanımlarlar.

Sapahat – Yukarıda da belirtildiği üzere, *Talmud* geleneğine göre, bu ikincil bir lekeyi ifade eder ve hem *seet* hem de *baeret* için, ana kategorilere göre daha donuk renkte olan böyle ikincil lekeler vardır (*Talmud* – *Sevuot* 6b; *Torat Koanim*; Radak, *Şeraşim*; İbn Canah; bkz. *Seet* k.b. ve *Baeret* k.b.).

Bazı kaynaklara göre ise *sapahat*, yara kabuğu (İbn Ezra), renk bozukluğu (krş. Saadya Gaon), sivilce ya da kabarcık (Radak, *Şeraşim*), döküntü ya da isilik (İbn Canah), doğum lekesi (a.k.; *Septuaginta*: Yunanca’da *siemasia*) veya üst deri kabuğu anlamında olabilir. Bir *tsaraat* lekesi olarak bilinmesine karşın (14:56), bu bölümde

bir daha kendisinden bahis yoktur. Öte yandan *sapahat* sözcüğü, biraz ileride geçen ve *tsaraat* sınıfında olmayan bir lekeyi ifade eden *mispahat* (p. 6) ile bağlantılıdır. Bazıları *sapahatı* ikincil ya da dış bir semptom olarak tanımlar (*Aktav Veakabala*).

Baeret – Bu, uzaktan bile görülebilen, çok parlak bir lekedir (İbn Ezra). *Mişna*’ya göre *baeret* kar beyazı renktedir (*Mişna* – *Negaim* 1:1; krş. *Şemot* 4:6; *Bamidbar* 12:10; bkz. p. 4 *Torat Koanim* o.a.; Radak, *Şeraşim*). İsmi de “**Bair** – Açık/Parlak” sözcüğüyle bağlantılıdır. *Septuaginta*’nın çevirisi de *telaugema* şeklindedir; ki bu, uzaktan görülebilen parlak bir noktayı ifade eder. *Baeret*, *seete* göre daha parlaktır (bkz. p. 4 açık.). Buna ait olan ve *sapahat* sözcüğüyle tanımlanan alt kategorinin rengi ise kireç ya da badana beyazı gibidir (*Mişna* – *Negaim* 1:1; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 1:2).

Raşi bunu “**Habarbura** – Benek/Leke” olarak çevirir (krş. Yirmeyau 13:23). Eski Fransızca’da *tiar*, Modern Fransızca’da *tache*. Tora, *baereti* açık bir şekilde, beyaz (p. 4) veya açık pembe (p. 19, p. 24) renkte bir benek olarak tanımlamaktadır (p. 38-39).

Talmud, *baeretin*, deriden alçakta görüntüye sahip olduğunu kaydeder (bkz. p. 4; *Talmud* – *Sevuot* 6b; *Torat Koanim*; Raşi). Bu, söz konusu lekenin, çevredeki deriye göre daha saydam ya da parlak oluşunu ifade eder (*Yeriot Şelomo* 2:46b; *Aktav Veakabala*).

Vücudunun derisinde – Bu ifade pasukta iki kez geçmektedir. İlkinin amacı, sadece kafa derisi ve sakal dışındaki yerlerden bahsedildiğini vurgulamaktır. Kafa derisi ve sakalda görülen lekelerden ise daha ileride (p. 29) bahsedilecektir ve onlarla ilgili kural farklıdır (*Daat Mikra*; krş. Raşbam). Ayrıca, sıradaki pasukta, inceleme sırasında lekenin *tsaraat* olduğunu belirleyen işaretlerden birinin, üzerindeki kılların beyaza dönüşmesi olduğunu görmekteyiz. Fakat vücudun her

² “Vücudunun derisinde *seet*, *sapahat* ya da *baeret* beliren ve [bu anomaliler] vücudunun derisinde bir *tsaraat* lekesi [kuşkusuna neden] olan kişi, *Koen* Aaron’a ya da onun *Koen* oğullarından birine getirilmelidir.

Tanrı burada “Bene-Yisrael’e konuşun” talimatını vermeye gerek duymamıştır. Zira halk içinde birinde *tsaraat* şüphesi uyandıracak bir leke görüldüğünde *Koenler* bu kişiyi gerekli işlemleri yapmaya zorlayacaklardır. Benzer şekilde, *tsaraat*-tan arınma prosedürü ile ilgili emir de sadece Moşe’ye verilmiştir (14:1); çünkü *tame* biri zaten arınmak isteyecek, *Koenler* de kendilerine bu konuda gelen talepleri görevleri gereği zaten yerine getireceklerdir. Bedensel akıntılarla ilgili bölümde ise, emirlerin Bene-Yisrael’e doğrudan aktarılması istenmiştir (15:2); zira bu akıntılar vücudun gizli yerlerinde olduğundan, sadece ilgili kişi fark edecektir ve bu durumda *Koen*’e gelmekten çekinebilir. Bu yüzden Tora, gelmesini özellikle sağlamak için bunu doğrudan hitaplı bir emir şeklinde vermiştir (Ramban).

2-3. Temel *tsaraat* türleri ve teşhis prosedürleri.

*Tsaraat*ın ilk belirtisi, deride ortaya çıkan, en az bir “*Geris* – [İri bir] *Fasulye Tanesi*” büyüklüğündeki beyaz bir lekedir. Hahamlarımız bunun [bugünkü Mersin ve çevresine denk gelen (*Strabo*)] Kilikya’ya özgü iri fasulye tanesinin boyunda olduğunu söylerler. Belirtilen alan, enine ve boyuna altışar kılın çevrelediği – yani otuz altı kıl alacak büyüklükteki – bir kare biçiminde olmalıdır. En ya da boy altı kılın bitebileceği büyüklükte değilse, leke *tsaraat* olarak kabul edilmez (*Mişna* – *Negaim* 6:1; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 1:7). Günümüzdeki ölçülerle bu, yaklaşık 4 cm’lik bir alanı ifade etmektedir (*Darke Teşuva* 190:40; krş. *Yad* – *İsure Biya* 9:6; *Şulhan Aruh* – *Yore Dea* 190:5; *Daat Mikra*).

Aşağıda da belirttiği gibi (p. 2 açk.), iki beyaz renk tonu vardır ve her ikisinin de ikincil birer rengi olduğundan toplam dört ton bulunur. Tora önce *tsaraat*ın ana biçimlerini tarif eder (p. 2-3) ve dört durumda da “*tame*” kararının neye göre verildiğini açıklar; daha sonra da *tsaraat*ın farklı çeşitlerinde görülen özel durumları ele alır.

Genel olarak açıklamalarını, Tora’nın metninin en basit anlaşılma şekline göre yapmayı tercih

eden Raşbam, konunun açılışında şöyle demektedir: İnsanlarda, giysilerde ya da evlerde görülen *tsaraat* lekeleri, farklı kıl renkleri, karantina süreleri vs. ile ilgili bu bölümlerle ilgili Tora’nın metninden türetililecek kesin bir basit açıklama mümkün değildir. Bu konuda bilim adamlarının ustalıkları da bir bilgi almamız için yeterli değildir. Bu nedenle elimizdeki tek güvenilir bilgi, *Midraşlar* ve Hahamlarımız’ın aktardıkları bilgilerdir ve bu konudaki esaslı bu bilgiler oluşturur.

2. *Seet*, *sapahat* ya da *baeret* – Tıpkı *tsaraat* gibi, bu sözcükleri de çevirmeden bıraktık; zira tüm bu özel terimleri karşılayabilecek Türkçe terimler yoktur. *Seet* ve *baeret* ana *tsaraat* türleridir. *Sapahat* ise farklı bir *tsaraat* türü değil, “ikinci derecede; ek; tali; ikincil” anlamlarına gelen bir sözcüktür (Raşbam; Rabenu Behaye). Bu sözcük iki ana *tsaraat* kategorisinin arasına yerleştirilmiştir; zira her iki ana kategorinin ikinci derecede birer alt kategorisi vardır (*Talmud* – *Sevuot* 6b). Yani toplam dört *tsaraat* kategorisi mevcuttur (*Mişna* – *Negaim* 1:1). Bahsedilen alt kategorilerde renkler nispeten daha soluk tondadır. Sıradaki açıklamalarda bu genişletilmektedir.

Seet – Bu, ana kategorideki bir *tsaraat* türüdür (14:56). Hahamlarımız, *seet*in temiz beyaz yün renginde olduğunu öğretirler (*Mişna* – *Negaim* 1:1; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 1:2). Buna ait olan ve *sapahat* sözcüğüyle tanımlanan alt kategorinin rengi ise yumurta kabuğunun hemen altında bulunan zarın rengi gibidir. *Mişna*’daki diğer bir görüşe göre ise terstir: yani ana kategori yumurta zarı, alt kategorideki ise temiz beyaz yün rengindedir (Rabi Meir, *Mişna* – *Negaim* 1:1).

Birçok kaynağa göre *seet* sözcüğü, “*Nasa* – *Yükselmek*; *Kaldırmak*” kökündendir (krş. Bereşit 4:7, 49:3). Bunun nedeni, [gerçekte fiziksel olarak öyle olmamasına karşın] deriden daha yüksekte görünmesidir (*Torat Koanim*; Vilna’lı Gaon o.a.; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 1:7; *Mişna* – *Negaim* 1:1 Raş o.a.; Radak, *Şeraşim*; *Hizkuni*; Ralbag; krş. Raşbam). Bir açıklamaya göre ise, *seet*in görüntüsü de deriden alçaktır; ama rengi

tsaraat konusunda da en uygun kişiler onlardı. Hahamlarımız, Aaron için söylenen “*Ağzında gerçek Tora vardı*” (Malahi 2:6) sözlerini açıklarken, Aaron’un, yasak olan bir şeye icazet vermediğini, caiz olan bir şeyi de yasaklamadığını belirtirler. Bu, Aaron’un, tüm kanunlarda son derece uzman olduğunu gösterir. Aynı şeyi, onun soyu olan *Koenler* için de söyleyebiliriz. Diğer yandan, Hahamlarımız, bu konularda bilgisiz *Koenler*’in çoğaldığı ileri nesillerde, şüpheli lekeleri konunun uzmanı olan ama *Koen* olmayan bir Haham’ın incelediğini ve *tame* ya da saf ilanına karar verdikten sonra bir *Koen*’e “*tame* ilan et” ya da “saf ilan et” dediğini aktarırlar. [2] *Koenler Bet-Amikdaş*’ın kutsiyetinin korunmasından ve *tumanın* bu kutsal mekandan uzak tutulmasından sorumluydular. Dolayısıyla *tuma*-saflık konularındaki kararı verebilecek en uygun kişiler onlardı. [3] Bir kişi şüpheli bir lekeyi göstermek için bir doktora değil de, dini bir şahsiyete gelmesi, o kişiye, söz konusu lekenin maneviyat kökenli olduğu konusunda açık bir mesaj olacaktır (a.k.).

Getirilmelidir – Kendisi istese de istemese de. Çünkü onda *tsaraat* şüphesi uyandıran bu işaretleri gören herkes onu bir *Koen*’e görünmeye zorlayacaktır (İbn Ezra). Sforno’ya göre bu kişi kendisi gider. Ama gittiği yerde tüm işlemler boyunca pasif olacağı için, gidişi de edilgen çatıda “*getirilme*” şeklinde ifade edilmektedir.

Tsaraat kuşkusu yaratan lekenin bir *Koen*’e gösterilmesi, onun da bu konuda gerekeni yapması, Tora’nın 613 emrinden biridir. *Mitsvat Ase* No. 76. İnsan derisinde görülen *tsaraat* konusundaki, hangi durumun kesin *tame*, hangi durumun kesin saf olduğu, hangi durumda karantina hangi durumda kamptan uzaklaştırma gerektiği gibi tüm kurallar bu *mitsvaya* dahildir. Bu *mitsvanın* temelinde Tanrı’nın, bu dünyada olan her şeyi en ufak detayına kadar göz altında tuttuğu gerçeğini bilincimize işlemektir. Tanrı, var olan her şeyi özel takdiri ile değerlendirir. Buna “*Aşgaha Peratit – Özel Nezaret*” adı verilir. Başka bir deyişle Tanrı her şeyi yaratıp bir kenara çekilmediği gibi, tüm evrenle genel olarak ilgilenmenin yanında, yarattığı her şeyle de özel olarak ilgilenir. İnsanları, yaptıklarına göre değerlendirir ve herkese uygun ödül ya da cezasını, Kendisi’ne özgü hesaplara göre mutlaka verir. Bu nedenle bir

kişi yaşamında bir olumsuzluk, keder vs. yaşadığında, bunun bir rastlantı değil, hatalı tutumunun bir sonucu olduğunu düşünmekle yükümlüdür. Her şeyin rastlantı olduğunu düşünmek büyük bir hatadır. Tanrı birçok durumda dertleri insanı uyuşukluğundan sarsmak, dünyanın boşluğuna kapılıp gitmesini durdurmak için gönderir. Bu nedenle, kişi [sadece kendisiyle ilgili] dertleri, yaşamını olumlu yönde değiştirmek için bir fırsat olarak görmeli ve bu fırsatı kullanmalıdır [ama başkalarının başına gelen dertleri, “Tanrı’nın cezası” olarak yorumlamak, kimsenin harcı değildir]. Bunun sonucunda *Teşuva* yapmalıdır; ve Merhametli Tanrı samimi bir *Teşuva*’yı hiçbir zaman geri çevirmeyecektir.

Tanrı bir dert gönderdiği zaman, bu, bir babanın, çocuğunu cezalandırdığı şekildedir. Yani intikam değil, eğitim amaçlıdır. Bu nedenle, *Bet-Amikdaş*’ın ayakta olduğu dönemde, günah sebebiyle bir kişiye *tsaraat* uyarısı gelirken, bu önce evinin duvarlarında bir renk bozukluğu olarak görülürdü (14:34). Kişi bunu görüp *Teşuva* yaptığı takdirde, sorun yoktu. Fakat tutumunu değiştirmedigi zaman, *tsaraat* daha da yakınlaşıp, bu kez onun kendi giysilerinde ortaya çıkardı (p. 49). Ve yine *Teşuva* yapmadığı takdirde, *tsaraat* lekeleri bedeninde ortaya çıkardı. Bu da, söz konusu rahatsızlığın fiziksel değil, manevi nedenlerden kaynaklandığını gösteren bir başka noktadır (*Sefer Ahimuh; Meam Loez*).

Rabenu Behaye, bedende görülen *tsaraatın* da kademe kademe gerçekleştiğini belirtir. Kişi önce başındaki saçları kaybeder. Bu kesin bir *tsaraat* belirtisi olmasa bile, en azından şüphe uyandırabilir ve *Teşuva*’ya yol açabilir. Ama işe yaramazsa bu kez deride iltihaplar oluşur (p. 18 v.d.). Bu iltihaplardan da ders alınmadığı takdirde en ağır *tsaraat* belirtileri, *seet*, *sapahat* ve *baeret* şeklinde ortaya çıkar.

yerinde kıl grubu olmayabilir. Bu yüzden, böyle yerlerde de beyaz leke görünmesi durumunda *tsaraat* olasılığının bulunduğunu belirtmek için, bu pasukta ikinci kez “*vücutunun derisinde*” ifadesine yer verilmiştir (*Torat Koanim*).

Alternatif olarak “*vücutunun derisinde*” ifadesi, “kişinin ten rengine göre” anlamı taşıyabilir. Bu nedenle Mişna’da (*Negaim* 2:1) “Parlak renkli *baeret*, Bir Germani’de [=Ari ırkta olduğu gibi beyaz tenli olan kişide] donuk, donuk renkli *baeret* ise, bir Kuşî’de [=Etiyopyalılar gibi siyah tenli olan kişide] parlak görünür” denmektedir. Başka bir deyişle, *tsaraat* lekesinin görüntüsü sabit değildir ve kişinin ten rengine göre farklı bir görünüm sergileyebilir (*Torat Koanim*).

Tsaraat – Yunanca’da *lepra* (*Septuaginta*). Fakat girişte de belirtildiği gibi, bu, Hansen basilinin (*mycobacterium leprae*) neden olduğu cüzzam hastalığı değildir. Burada bahsedilen ya da ima edilen dört *tsaraat* türü, Hahamlarımız’ın öğrettiği üzere, günaha karşılık gelir ve “***Mizbeah Kapara*** – *Telaşi Mizbeahu*” görevi görür (*Talmud – Berahot* 5b). Fakat tıp uzmanlarının tanımladığı, *tsaraat* benzeri leke ya da yaralar, *tsaraat* değildir ve “[*Mısır’ın başına gelen hastalıklar*]” (*Şemot* 15:26) sınıfında olup toplumsal günahların karşılığında bir ceza olmadığı sürece] günah tafisiyle doğrudan ilgileri yoktur (*Sforno*).

Tsaraat özellikle yüksek manevi düzeye sahip kişilerde görülen, manevi bir eksikliğin fiziksel dışı vurumudur. Manevi düzeyi çok yüksek kişilerin bedensel fonksiyonları, manevi konumlarından hemen etkilendiği için, *tsaraat* özellikle böyle kişilerde çıkardı (krş. *Yad – Tumat Tsaraat* 16:10; bkz. p. 59 ačk.).

***Tsaraat* lekesi [kuşkusuna neden] olan** – *Hizkumi*. Bu noktada leke henüz *tsaraat* sınıfında değildir. Sadece şüphe söz konusudur ve *Koen* bunu inceleyip *tsaraat* ve dolayısıyla *tame* olduğunu ilan edene kadar kişi normal konumundadır (krş. 14:35). Bu nedenle bu noktada Tora doğrudan “*tsaraat*” değil, “*tsaraat lekesi*” ifadesini kullanmaktadır; zira henüz lekenin *tsaraat* olduğu kesinleşmiş değildir. Fakat karantina sonrasında, gereken belirtiler görüldüğü takdirde, lekenin *tsaraat* olduğu kesin hale gelir. Bu nedenle Tora o bölümlerde doğrudan “*bu tsaraattır*” demektedir (p. 8). Lekenin *tame*

olduğunun söylendiği yerlerin bazılarında [örneğin p. 3’ta] yine “*tsaraat lekesidir*” ifadesi kullanılması ise, söz konusu lekenin, henüz *tsaraat* olmasa bile, *tsaraat* haline kesinlikle geleceğini, o yüzden şüphe aşamasında bile *tame* ilan edildiğini gösterir (*Ramban*; *Rabenu Behaye*).

Sforno’nun açıklaması işe şöyledir: Diğer hastalık türleri gibi, *tsaraat*’ın da başlangıç, gelişme, doruk ve zayıflama dönemleri vardır. Tora, ilk belirtilere “***Nega – Leke/Yara/Bozukluk***”, gelişme dönemindekine “***Nega Tsaraat – Tsaraat Lekesi***”, doruk noktasına da “***Tsaraat***” adını vermektedir. Rahatsızlık inişe geçtiği zaman ise “***Tsaraat Noşenet – Eski Bir Tsaraat***” adını alır (p. 11). Her birinde leke, kişiyi *tame* yapar. Ve bu rahatsızlık günah tafisi amacıyla geldiği için, aradaki karantina ya da kampın dışına çıkarılma dönemleri, bu kişinin bir öz hesaplaşmada bulunup, kendisini *Teşuva* yapmak için uyandırması amacını taşır.

Koen Aaron’a – “Ya da diğer nesillerde onun yerini alacak olan *Koen Gadol’a*” (*İbn Ezra*).

Koen oğullarından birine – “Ya da diğer nesillerde normal *Koenler*’den birine. O sırada *Bet-Amikdaş*’ta görevli olmasa bile” (*İbn Ezra*). Genel olarak “*Aaron’un oğulları*” ifadesi, *Aaron’un* soyundan gelen erkekleri ifade eder. Buna, *Bet-Amikdaş*’ta görev yapmasını engelleyecek türde kusura sahip bir *Koen* de dahildir [fakat bu kusur gözüyle ilgili olmamalıdır (krş. p. 12 ačk.)]. Öte yandan Tora özellikle “*Koen*” vurgusunu yaparak, bu aileye mensup olmasına rağmen *Halal* (bkz. 1:5 ačk.) sınıfında olan kişilerin, diğer konular gibi bu konuda da yetkili olmadığını öğretmektedir (*Torat Koanim*). *Tsaraat* ile ilgili karar verme konusunda [konuyu bilen] bir *Koen* tek başına yetkilidir. Başkasına danışması gerekli değildir (*Torat Koanim*; *Daat Mikra*).

Koenler’in bu konuda özel olarak görevlendirilmelerine bazı sebepler gösterilebilir: [1] Özellikle *Bet-Amikdaş* döneminde, *Koenler* Tora’yı güçlü bir şekilde tutan, kanunları en ince detaylarına kadar bilen bir zümreydi. Ayrıca *Koenlik* babadan oğla geçtiği için, tüm bilgilerin de en ince ayrıntılarına kadar yeni nesle aktarılacağına güvenilebilirdi. Dolayısıyla tıpkı *korbanlar* ve *Bet-Amikdaş*’taki diğer işlemlerde olduğu gibi,

ג וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בִּנְגַע הַפֶּךָ | לָבָן 3
 וּמֵרָאָה הַנֶּגַע עֲמַק מֵעוֹר בָּשָׂרוֹ נִגַע צִרְעָת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
 וְטָמֵא אֹתוֹ: ד וְאִם־בִּהְרֹתָ לְבִנָּה הוּא בְּעוֹר בָּשָׂרוֹ וְעֲמַק 4
 אֵין־מֵרָאָה מִן־הָעוֹר וְשָׁעֲרָה לֹא־הָפֶךָ לָבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן
 אֶת־הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים:

konuları *baeret*, bazılarını ise *seet* ile ilgili bölümlerde vermektedir. Bunun nedeni, her iki kategoride de mevcut olan bu özelliklerin, kategoriye göre daha ön planda görünmesidir. (Malbim). Başka bir deyişle, *baeret* konusunda verilen kurallar *seet* için de geçerli olmasına karşın, bunlar *baeret*te daha belirgin olan özelliklere işaret ettiğinden, *baeret* ile ilgili açıklamada verilmıştır.

4. Beyaz bir *baeret* – Beyaz rengin özellikle *baeret* ile özdeşleştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla *baeret*, diğer tüm *tsaraat* lekelerinden daha parlak beyaz bir renge sahiptir (*Talmud* – *Şevuot* 6b).

Görüntüsü deriden daha derin değil ... ise – p. 3'teki açıklamalarda, lekenin beyaz renginin, onu çevreleyen deriden daha aşağıda görünmesine neden olduğu söylenmiştir. Öyleyse bu *baeret*teki görüntü neden deriden daha derin değildir? Ramban buradaki beyazın parlaklığının çok güçlü olmadığını söyler. Başka bir deyişle burada bir *baeret*, yani kar beyazı bir leke vardır; ama parlak değil, mattır. Raşbam'a göre anlam, “beyaz bir *baeret* olmasına karşın, bilinen dört ana kategorideki beyaz renkten farklıysa” şeklindedir. Buradan, *baeret*in tek tanımlayıcı özelliğinin renk olmadığı anlaşılmaktadır. Zira farklı tonda olmasına karşın leke burada yine de “beyaz bir *baeret*” olarak tanımlanmaktadır.

Alternatif olarak “*deriye göre çok güçlü bir kontrast içinde değilse*” (*Hizkuni*; krş. *Targum Yonatan*; *Aktav Veakabala*).

Leke [sahibini] ... karantina altına alır – Burada, tam çeviriyle, *Nega*'nın, “kapatıldığı” (İbranice *İsgir*) söylenmektedir. *Nega* sözcüğü genel olarak burada bahsedilen anormal deri lekesini tanımladığı gibi, vücudunda bu leke beliren rahatsız kişiyi de tanımlayabilir. Buna göre, *Koen*, *tsaraata* yakalanmış kişinin, diğer

insanlardan ayrı tutulmasının sağlanmasını emreder (İbn Ezra). Çevirimiz bu görüş doğrultusundadır. Rahatsız kişi yedi gün boyunca kapalı bir ev ya da odada tek başına kalır ve sonra lekenin durumu incelenerek nasıl davranılacağına karar verilir (Raşi; İbn Ezra; Radak, *Şeraşim*; bkz. *Bamidbar* 12:14-15). Bunun temel ve teknik nedeni, bu kişinin *tame* olmasıdır (*Yad* – *Tumat Tsaraat* 10:10; *Talmud* – *Megila* 8b; krş. *Talmud* – *Moed Katan* 7b, *Tosafot* o.a., *Amar Rabi* k.b.). Çeşitli vesilelerle söylenen “bu süreyi *Teşuva* için kullanacaktır” ifadesi de, yan bir yararı ifade eder.

Bazı kaynaklar ise, sözcüğü doğrudan anlamıyla açıklarlar. Buna göre rahatsız kişi karantinaya alınmaz. Bunun yerine, *Koen*, derideki şüpheli beyaz lekeyi, etrafına bir çizgi çizerek “kapatır”. Böylece, yedi gün sonra, lekenin büyüyüp büyümediği bir bakışta anlaşılabacaktır (p. 8, *Tur* o.a.; bkz. *Talmud* – *Megila* 8b, *Meiri* o.a.; *Talmud* – *Moed Katan* 7a, *Tosafot aRoş* o.a.; İbn Canah; *Aktav Veakabala*).

Daat Zekenim burada lekenin çevresini sınırlayacak bir çizgi çekilmesinin olası olmadığını görüşündedir. Çünkü rahatsız kişi bu olumsuz durumunu bertaraf etmek için bu çizgiyi silip daha geniş yere yeni bir çizgi çizme yoluna gidebilir. Öte yandan, yine *Daat Zekenim*'e göre, daha ileride sözü geçen *netek* konusunda ise, işaretlenen lekedir; zira oradaki, taklit edilmesi mümkün olmayan bir işarettir (Fakat oradaki çevirimiz de, yine rahatsız kişinin karantinaya alındığı görüşüne göredir).

Üçüncü bir görüşe göre [tam çevirisi “kapatmak” şeklinde olan] sözcük (*İsgir*), *Koen*'in konuyu yedi günlük bekleme süresi boyunca geçici olarak kapatıp askıya almasını ifade eder (*Saadya Gaon*; krş. *Hizkuni*).

³ *Koen*, vücudun derisindeki lekeyi inceler. Eğer lekenin üzerindeki kıllar beyaza dönüşmüş ve lekenin görüntüsü vücudunun derisine göre daha derin [gibi] ise, bu *tsaraat* lekесidir. [Böyle bir durumda] *Koen* onu görünce [hemen] *tame* ilan eder.

⁴ “[Öte yandan kişinin] Vücudunun derisindeki beyaz bir *baeret* olmasına karşın, görüntüsü deriden daha derin değil, [üzerindeki] kılları da beyaza dönüşmemiş ise, *Koen*, leke [sahibini] yedi gün boyunca karantina altına alır.

3. Vücudunun derisindeki – Bu gereksiz görünen ifadenin amacı, inceleme sırasında *Koen*’in söz konusu lekeyi, etrafındaki deri ile bir bakışta aynı anda görmesi gerektiğini öğretmektir (*Torat Koanim*).

Kıllar – İbranice *Sear*. Bu bir kıl grubunu ifade eder. Tekil hali ise *Saara*’dır (Sanz’lı Rabi Şimşon). Burada gruptan bahsedilmektedir ve asgari çoğul “iki”dir (*Torat Koanim*; Raşi; *Yad – Tumat Tsaraat* 2:1; *Aktav Veakabala*).

Beyaza dönüşmüş – Eğer kılların uçları beyaz, kökleri koyuysa, bu *tsaraat* değildir; kişi saftır. Ama aksine eğer dipte beyaz uça koyuysa, *tamedir* (*Mişna – Negaim* 4:4).

Kıllar lekenin ortaya çıkmasından önce koyuyken, leke belirdikten sonra renk kaybedip ağarmışsa, kişi *tamedir* (Raşi; İbn Ezra). Zira ağarmış kıllar, derinin zayıfladığının işaretidir. Çünkü *tsaraat* lekesi, deriyi öldürür (krş. Bamidbar 12:12). Yaşlıların kıllarının ağarmasının nedeni de derilerinin güç kaybetmesidir. Öte yandan kıllar önceden beyazsa ve leke daha sonra ortaya çıkmışsa, kişi halen saftır; çünkü ağarmanın nedeni leke değildir (*Mişna – Negaim* 4:10; *Daat Zekenim*).

Daha derin [gibi] – Aslında derideki gerçek bir fiziksel çökme ya da derinlikten bahsedilmekte değildir. Burada bahsedilen sadece renktir. Bu, pasukta “leke daha derinse” yerine, açıkça “görüntüsü ... derinse” denmesinden bellidir (*Daat Mikra*). Tıpkı güneşin aydınlattığı bir yerin, gölgeli bir yerden daha aşağıda gözükmesi [yani ona bir tür fon oluşturmaları] ya da bulutların arasından güneşin görünmesi (İbn Ezra; krş. İyov 37:21) gibi, derideki beyaz renk de, lekenin, normal deriden daha aşağıda görünmesine neden olmaktadır (*Torat Koanim*; *Talmud – Şevuot* 6b; Raşi; Raşbam). Bazıları bunun tüm *tsaraat* türleri için geçerli olduğu görüşündedir (*Yad – Tumat Tsaraat* 1:7). *Seetin* gerçek bir kabartı olduğu

görüşünde olanlar için ise (bkz. ö.p. açk.), bu tanım *seet* için geçerli değildir (*Yad – Tumat Tsaraat* 1:7, Raavad o.a.).

[Hemen] – Krş. *The Living Torah*.

Tame ilan eder – *Koen*, sözel bir şekilde “*Tamesin*” ilanında bulunmalıdır (*Torat Koanim*; Raşi; İbn Ezra). Bu andan itibaren söz konusu kişi *metsoradır* ve p. 45-46’da belirtilen şekilde hareket etmekle yükümlüdür.

Bu resmi açıklama olmadığı sürece, söz konusu lekenin *tsaraat* olduğundan kesin emin olunsa bile, kişi *tame* olmaz (*Mişna – Negaim* 3:1). Kısacası, rahatsız kişiyi *tame* yapan şey, derisindeki lekeden çok, o lekeyi kontrol eden *Koen*’in iki dudağı arasından çıkan tek kelimedir: “*Tamesin*”. Benzer şekilde, bu kişi, *Koen* kendisini “saf” ilan edene kadar böyle kalacaktır. Tüm bunlar, o kişi için önemli bir ders niteliğindedir. Kendisi bu duruma, başkaları hakkında ağzından çıkardığı olumsuz sözler nedeniyle gelmiştir. Belki de kendisi, sözlerin hiçbir etki yaratmadığını düşünmektedir; ama kim bilir, yaydığı doğru ya da yanlış dedikodular kurbanına ne tür zararlar vermiştir. İşte Tora bu kişinin saflık konumunu da ağızdan çıkan tek kelimeye bağlamaktadır. Bu da o kişiye, ağızdan çıkan her bir sözcüğün gerçekte ne kadar önemli olduğunu gösteren etkili bir mesajdır.

❧ **Kesin Tsaraat Teşhisi İle İlgili Özet.** Bir lekenin kesin *tsaraat* olduğunun ilanı için üç şart gerekir: [1] Lekenin rengi, bahsedilen dört beyaz tonundan birine uygun olmalıdır. [2] Lekenin büyüklüğü bir *Geris* kadar olmalıdır. [3] Lekenin ortaya çıkışından sonra, üzerindeki en az iki kıl, dipten beyazlaşmış olmalıdır. Bu şartlar sağlandığı takdirde, *Koen* lekeyi gördüğü anda *tsaraat* ilanını yapar.

4-8. Baeret. *Tsaraat* kuralları, bahsedilen dört beyaz renkli leke için de geçerli olmasına karşın (*Torat Koanim*; *Mişna – Negaim* 1:3) Tora, bazı

ה וְרָאָהּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהֵנָּה הַנֶּגַע 5
 עָמַד בְּעֵינָיו לֹא-פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים
 שְׁנִית: שְׁנִי ו וְרָאָהּ הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי שְׁנִית וְהֵנָּה כֶּהָה 6
 הַנֶּגַע וְלֹא-פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְטָהְרוּ הַכֹּהֵן מִסִּפָּחַת הוּא וְכִבֵּס
 בְּגָדָיו וְטָהַר: ז וְאִם-פָּשָׁה תִּפְשֶׁה הַמִּסִּפָּחַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הִרְאָתוֹ 7
 אֶל-הַכֹּהֵן לְטָהָרְתוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֶל-הַכֹּהֵן: ח וְרָאָהּ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה 8
 פִּשְׁתָּהּ הַמִּסִּפָּחַת בְּעוֹר וְטָמְאָן הַכֹּהֵן צָרַעַת הוּא: פ

Alternatif olarak “leke renk değiştirmişse” – yani rengi, ilkinden farklı bir tsaraat cinsinin beyaz rengini almışsa; örneğin kar beyazından kireç beyazına dönüşmüşse, ya da tam tersi olmuşsa – “leke deride yayılmadığı için, bu bir mispahattır”. Başka bir deyişle, lekenin karantina sonrasında farklı bir tsaraat görünümünü alması, deride herhangi bir yayılma gerçekleşmediği sürece, kişiyi “kesin tsaraat” sınıfına sokmaz. Öte yandan, eğer herhangi bir yayılma varsa, renk solmuş olsa bile, kişi “kesin tsaraat” olarak tame olur. Ama lekenin rengi, yine bir beyaz tonu olmasına karşın, tsaraat türlerinden hiçbirine uymayacak şekilde değişmişse, yayılma olsa bile kişi tsaraat değildir; iyileşmiştir (Ramban. Ayrıca Yad – Tumat Tsaraat 1:1; krş. Mizrahi). Sadece karantina altına alınmış olması nedeniyle arınır (bkz. Mikveye daldırır k.b.).

Onu saf ilan edecektir – Buradan, on üç günlük karantina sonunda hala sadece tek belirti – beyaz leke – varsa, bu deri bozukluğunun tsaraat olmadığı öğrenilmektedir.

Mispahat – Bu da bir çeşit deri lekesidir; ama tsaraat değildir (Raşi). Bir görüşe göre bu bir sedef türüdür (The Living Torah).

Mikveye daldırır – Koen, lekenin tsaraat olduğunu hiç söylememiş, kişiyi tame ilan etmemiştir. Ama buna karşın, o kişinin sadece karantinaya alınmış olması bile, onu tıpkı kesin tsaraat olan biri gibi tame yapar (Raşi). Bu haliyle, kişi “Av Atuma – Temel Tuma Kaynağı” haline gelir (bkz. 11:32-36 açık.); dokunduğu insan ve eşyaları tame yapar; kil bir kabın iç hacmine

bedeninin herhangi bir yanını soktuğu anda [kaba hiç değme bile] kabı tame yapar (bkz. 11:31-33); onu taşıyan biri tame olur (bkz. 11:28); üzerine oturduğu ya da yattığı eşyaları tame yapar (bkz. 15:4-6); bir eve girdiği takdirde bu evdeki insan ve eşyaları [onlara hiç temas etmese bile] tame yapar (Mişna – Megila 1:7; Mişna – Kelim 1:5; Mişna – Negaim 13:7; Yad – Tumat Tsaraat 10:11-12). Bu nedenle, arınma sürecinden geçmesi gerekir (Torat Koanim; Daat Mikra). Burada kısaca değinilmiş olmasına karşın, bu kişi bütünüyle arınmış olmak için, bedenini ve giysilerini mikveye daldırdıktan sonra ayrıca gün batımını da beklemelidir (Daat Mikra; bkz. 7:7 açık.).

7. Koen’e gösterildikten sonra deride yayılırsa – Fakat, eğer yayılma, lekeyi Koen’e göstermeden önce gerçekleştiyse, henüz tame ilanı yapılmaz (Torat Koanim).

Tekrar görünmelidir – İbranice **Şenit**. Tam anlamı “ikinci kez” olmasına karşın, buradaki anlamı “bir kez daha” şeklinde olmalıdır; zira gerçekte bu ikinci değil, üçüncü muayenedir (Daat Zekenim).

8. Deride yayıldığını – “Ve böylece toplamda iki belirtinin mevcut olduğunu tespit edince...”

Onu tame ilan eder – Yani “bu mispahatı tame ilan eder”. Sonrasında bu kişi Metsora Muhlal olarak, p. 45-46’te tanımlanan şekilde davranmalı, Metsora peraşasının başında açıklanan özel arınma sürecinden geçmelidir (Raşi).

[Çünkü] – Daat Mikra.

⁵ Koen, yedinci günde onu inceler: Leke görüldüğü şekilde kalmış ve deride yayılmışsa, onu ikinci bir yedi günlük karantina altına alır. ⁶ Koen yedinci günde onu bir daha inceler: Leke solmuşsa veya leke deride yayılmamışsa, Koen onu saf ilan edecektir – bu bir *mişpahattir*. [Kişi, bedenini ve] Giysilerini *mikveye* daldırır ve arınmış olur.

⁷ “Ancak bu *mişpahat*, saf ilan edilmek üzere Koen’e gösterildikten sonra deride yayılırsa, [kişi] Koen’e tekrar görünmelidir.

⁸ Koen onu inceler. *Mişpahatın* deride yayıldığını tespit edince, Koen onu *tame* ilan eder; [çünkü] bu *tsaraattir*.

Yedi gün boyunca – Bahsedilen yedi gün boyunca Koen lekeyi incelemeyiz. Zira bir yayılma olursa, bu yedi gün sonra tam olarak belirgin olacaktır. Ama her gün incelese, bir günden diğerine olan fark çok küçük olduğundan tam bir gözlemde bulunmak mümkün olmayabilir. Bu yüzden yedi gün beklenir ve leke yedinci gün incelenir (*Daat Zekenim*).

❧ **İki Metsora Statüsü.** *Tsaraata* yakalanmış bir kişi (=metsora), iki farklı statüde olabilir. İlk durum, kişinin bedeninin herhangi bir yerinde, *tsaraat* türlerinden biri olabileceği şüphesini uyandıran bir anormallik görüldüğü anda ortaya çıkar. Şüphe nedeniyle bu kişi karantina altına alınır ve bu dönem boyunca, söz konusu kişi “*Metsora Musgar* – *Karantina Altındaki Metsora*” statüsündedir. Karantina döneminin [ya da dönemlerinin] bitiminde, bu lekenin *tsaraat* olmadığı kesinleştiği takdirde, bu kişinin Perek 14’te tanımlanan detaylı arınma sürecinden geçmesine gerek yoktur. Fakat yine de, karantina altına alınmış olması, onu *tame* yapmıştır ve bu nedenle bedenini ve giysilerini *mikveye* daldırır, güneşin batımıyla tamamen arınmış olur (p. 6).

Fakat eğer kişinin derisindeki leke kesin olarak *tsaraat* ise ve Koen onu *tame* ilan ederse, bu kişi “*Metsora Muhlat* – *Kesin Metsora*” statüsündedir. Bu statüdeki kişi, *tsaraat* lekesi solana kadar üç kampın dışına çıkmalı (p. 46), yalnız başına kalmalı ve özel bir davranış içine girmelidir: yani giysilerini yırtmalı, saçlarını kesmemeli ve yastaki biri gibi bıyık bölgesine kadar örtünmelidir (p. 45). Bir *Metsora Muhlat*, iyileştikten sonra da, sadece *mikveye* dalması yeterli değildir; arınmak için, Perek 14’te açıklanan tüm prosedürü yerine getirmelidir (*Meam Loetz*).

5. Koen – Bu incelemeyi de, ilk seferde incelemiş olan aynı Koen yapar (*Torat Koanim*). Arada ölürse ya da hastalanırsa, başkası inceler (a.k.).

Görüldüğü şekilde – İbranice *Beenav*. Tam çeviriyle “gözünde”. Ama bu bir deyimdir ve lekenin bir hafta öncesindeki görüntü ve ebadını aynı şekilde koruduğunu belirtmektedir (krş. *Targum Onkelos*; Raşi; İbn Ezra). Başkalarına göre ise burada sözcük deyimsel değil normal anlamıyla kullanılmıştır ve “Koen’in gözüne göre” anlamındadır (*Daat Zekenim*). Zira leke ince ince ölçülmez, yayılma olup olmadığı, Koen’in yargısına göre belirlenir. Başka bir deyişle eğer leke, yedinci günde muayeneyi yapan aynı Koen’in yargısına göre bir değişikliğe uğramamışsa, ikinci bir karantina dönemi uygulanır (Ramban; Rabenu Behaye).

İkinci bir yedi günlük karantina altına alır – Ama eğer leke deri üstünde yayılmışsa, o zaman bunun *tsaraat* olduğu kesin olarak açıklığa kavuşacağından, tekrar karantinaya gerek yoktur; Koen rahatsız kişiyi *tame* ilan eder (*Mişna* – *Negaim* 3:3; Raşi). Bu durumda kişi, *Metsora Muhlat* sınıfındadır.

İkinci karantina süresinin ilk günü, ilk karantina süresinin son günüyle aynıdır. Yani ikinci karantina süresinin bittiği gün, on üçüncü gündür (*Torat Koanim*). Fakat bir kişi hiçbir zaman bundan daha uzun süre karantina altında tutulmaz. Üç haftalık karantina, sadece ev duvarlarında görülen *tsaraat* belirtileri için uygulanır (*Mişna* – *Negaim* 3:8; bkz. 14:48 ačk.).

6. Koen – Bu incelemeyi de, ilk seferde incelemiş olan aynı Koen yapar (*Torat Koanim*).

Leke solmuşsa veya leke deride yayılmamışsa – Yani bu şartlardan sadece biri gerçekleştiyse, bu iyileşme belirtisidir ve Koen, kişiyi saf ilan eder (*Mişna* – *Negaim* 2:8; *Talmud* – *Megila* 8b; Ramban). Raşi’ye göre ise, iyileşme belirtisi olarak her iki şart da gereklidir: Lekenin renginin solması ve deride yayılmaması.

ט נגע

10 צִרְעַת כִּי תִהְיֶה בָאָדָם וְהוּבָא אֶל-הַכֹּהֵן: י וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה
 שְׂאֵת-לִבְנָהּ בְּעוֹר וְהִיא הַפֶּכֶה שְׁעָר לִבָּן וּמַחִית בָּשָׂר חֵי בִשְׂאֵת:
 11 יֵא צִרְעַת נוֹשֶׁנֶת הוּא בְּעוֹר בָּשָׂרוֹ וְטִמְאָו הַכֹּהֵן לֹא יִסְגְּרוּ כִּי
 12 טִמְאָ הוּא: יב וְאִם-פָּרוּחַ תִּפְרַח הַצִּרְעַת בְּעוֹר וְכִסְתָּהּ הַצִּרְעַת אֶת
 13 כָּל-עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד-רַגְלָיו לְכָל-מְרָאָה עֵינֵי הַכֹּהֵן: יג וְרָאָה
 הַכֹּהֵן וְהֵנָּה כִּסְתָּהּ הַצִּרְעַת אֶת-כָּל-בָּשָׂרוֹ וְטָהַר אֶת-הַנֶּגַע כָּלֹ
 הַפֶּךְ לִבָּן טָהוֹר הוּא:

[Bu yüzden] – *Sifte Hahamim*.

[Zaten bariz bir şekilde] **Tamedir** – Buradan, *tame* olduğu kesin olan kişinin karantinaya alınmasına gerek olmadığı sonucu çıkmaktadır (*Torat Koanim*).

12. Tsaraat iyice gelişir[se] – Önceki pasuklarda bahsedildiği üzere, konu sadece *seet* üzerine kurulu görünmektedir (p. 10). Fakat Tora burada özellikle “*Tsaraat*” diyerek, burada bahsedilen kuralın sadece *seet* değil, diğer tüm *tsaraat* türleri için de geçerli olduğunu öğretmektedir (*Torat Koanim*).

Başından ayağına kadar – Baş ile ayak hariç olsa bile (krş. *Talmud – Arahin* 18b).

Koen’in görüş alanı dahilindeki – Vücudun gizli bölgeleri kaplanmamışsa bile, *Koen*’in görebildiği yerler kaplanmışsa buradaki kural geçerlidir. *Koen*’in ayrıca kulak ya da burnun içi, parmak araları gibi yerleri inceden inceye denetlemesine gerek yoktur. *Talmud* ayrıca buradan başka bir kural öğrenir: Bu tespit *Koen*’in görüş alanına bağlı olduğuna göre, görme yeteneği bozuma uğramış ya da tek gözünü kaybetmiş bir *Koen* bu incelemeyi yapamaz (*Torat Koanim*; krş. *Mişna – Negaim* 2:4; *Yad – Tumat Tsaraat* 9:12; Raşi).

Tüm derisini kaplarsa – Mantiğa aykırı olarak, *tsaraat*ın tüm bedeni kapladığı durumda, rahatsız kişi “saf”tır. Hahamlarımız bu konuda bir alt detay öğretirler: *Koen* bir lekeyi inceleyip *tame* ilan etmişken, bu lekenin tüm bedene yayılması

durumunda kişi saf hale gelir. Öte yandan *Koen* bir lekeyi inceleyip kişiyi saf ilan ettikten sonra leke yayılıp tüm bedeni kaplarsa, kişi bu kez *tamedir* (*Mişna – Negaim* 8:1).

Saf ilan eder – Yine ağzından çıkan sözlerle. Böylece, bu deri bozukluğu, başkalarını *tame* yapmayacaktır (İbn Ezra).

13. Tümüyle beyaza dönmüşse – Rabenu Behaye, bu kuralı, insan mantığının kavrayamayacağı türde bir emir olarak tanımlar. Rabi Samson Raphael Hirsch, bunu açıklarken, karantinanın amacını hatırlatır. *Metsora*, yani *tsaraata* yakalanmış kişi, ahlaki zayıflıklarını görüp kavraması ve *Teşuva* yapması amacıyla yalnızlığa itilmiştir. Ama derinin tümüyle bembeyaz olması, o kişinin ne kadar büyük bir batağa saplandığının işaretidir. Bu kişi her konuda kendi davranışının en doğrusu olduğundan o kadar emindir ki, değişmeye hiç lüzum görmemiştir ve sonuçta bu hale gelmiştir. Bu nedenle, bu kişiyi toplumdan ayırmanın bir anlamı yoktur; zira bunun bir işlevi olmayacaktır. Kısacası Tora, bu kişiyi saf ilan ederek, bir anlamda ona, kendisini, düzelmenin artık çok zor olduğu bir çukura hapsedtiği mesajını vermektedir.

Hahamlarımız bu ifadeden yola çıkarak farklı bir öğreti sunarlar: “Rav Yitshak şöyle der: ‘David’in oğlu [Maşiah], ancak kötülük tüm dünyada yayıldığı zaman gelecektir.’ Rava sorar: ‘Bunun dayanağı nedir?’ [Ve cevap verir:] ‘Tümüyle beyaza dönmüşse, [kişi] saftır’” (*Talmud – Sanedrin* 97a).

[38. Bir Lekedeki Sağlıklı Et]

⁹ “Bir kişide *tsaraat* lekesi [kuşkusu] olduğu zaman, [bu kişi] *Koen*’e getirilmelidir.

¹⁰ *Koen* onu inceler: Deride beyaz bir *seet* [bulunduğunu] ve bunun, [üzerindeki] kılları beyaza dönüştürdüğünü ya da *seetin* içinde sağlıklı bir canlı et parçası olduğunu tespit ederse, ¹¹ bu, [kişinin] vücudunun derisindeki eski bir *tsaraattir*. [Bu yüzden] *Koen* onu *tame* ilan eder – onu karantina altına almaz; çünkü [zaten bariz bir şekilde] *tamedir*.

¹² “Eğer *tsaraat* iyice gelişir ve leke [sahibinin], başından ayağına kadar, *Koen*’in görüş alanı dahilindeki tüm derisini kaplarsa [kanun şöyledir]: ¹³ *Koen* inceler ve *tsaraatın*, [kişinin] tüm bedenini kapladığını tespit edince, leke [sahibini] saf ilan eder. Tümüyle beyaza dönüşmüşse, [kişi] saftır.

9-17. Seet. p. 2’de *tsaraatın* iki ana çeşidi olan *baeret* ve *seetten* bahsedilmiş, sonra *baeret* ve en sık görülen semptomları ele alınmıştır. Şimdi de Tora *seet* ve semptomlarından bahsederek devam etmektedir.

9. Bir kişide – Bu ifade aynı zamanda “kişinin tümünde; her tarafında” şeklinde de anlaşılabilir. Bu da, her ne kadar tüm bedeni kaplamış bir *tsaraat* *tame* değil, saf olsa da (p. 13), *Koen*’e geldiğinde tüm bedeni beyaz olan bir kişinin de *tame* olacağını öğretir (*Torat Koanim*).

10. Seet – Yukarıda belirtildiği gibi, *seet*, doğal beyaz yünün rengindedir. Bu renk Raşi ve Rambam’a göre, etrafındaki deriden daha aşağıda görünür.

Beyaza dönüştürdüğünü – İbn Ezra. Yani kılların ağarmasının nedeni lekedir. Ancak kıllar leke belirmeden önce ağarmışsa, burada *tsaraat* yoktur.

Ya da – Tora sadece kıl ağarmasının bile *tuma* için yeterli olduğunu söylemiştir (p. 3). Benzer şekilde tek başına canlı et belirmesi de bir *tuma* işaretidir (p. 14-15). Dolayısıyla iki belirtiden – beyaz kıl ya da sağlıklı deri – sadece biri bile, lekenin *tsaraat* olduğunu belirlemek için yeterlidir. Bu yüzden genel anlamı “ve” şeklinde olan *Vav* önekinin buradaki anlamı “veya”dır (Ramban).

Seetin içinde – *Yad – Tumat Tsaraat* 3:3.

Sağlıklı bir canlı et parçası – Lekenin kendisi beyaz kalmış, ama içindeki bir kısım kişinin normal deri rengine geri dönmüştür (*Mişna – Negaim* 4:2, Raş o.a.). Bazıları ise normal deri rengi olmasa bile, beyaz haricindeki herhangi bir renge

dönüşmesinin de yeterli olduğu görüşündedirler (*Tosefta – Negaim* 1:2; *Mişna – Negaim* 6:6, Bartanura’lı Rabi Ovadya o.a.; *Yad – Tumat Tsaraat* 3:2). Hatta bir kaynak çok sönük bir beyaz rengin bile yeterli olduğunu kaydeder (*Mişna – Negaim* 6:6, *Tosafot Yom Tov* o.a.). Buradaki durumun gerçekleşmesi için, canlı derinin en az bir mercimek boyunda (yaklaşık 0,6cm. çapta) ve her yönden leke ile çevrili olması gerekir (*Mişna – Negaim* 6:5; *Yad – Tumat Tsaraat* 3:1).

Bu canlı et parçasının da bir *tuma* işareti olduğuna dair kural sadece *seetle* ilgili açıklamada verilmesine karşın, tüm *tsaraat* türleri için aynı şekilde geçerlidir (*Torat Koanim*; Raşi; p. 12 ačk.).

11. Eski bir tsaraat tır – İbn Ezra. Tora, genel olarak kullandığı stili gereği, tüm detayları her yerde açıklamamakta, konunun gidişatı sırasında aşama aşama öğretmektedir. Bir yerde açıklanan bir detay, başka yerler için de geçerlidir. Burada da böyle bir örnek söz konusudur: Önceki bölümde *tsaraatın* iki işareti verilmişti: Beyaz leke üzerinde ağarmış kıllar ve lekenin yayılması. Burada üçüncü bir işaret öğretilmektedir: Leke içinde sağlıklı bir kısmın belirmesi.

Yüzeydeki görünüm rahatsızlığın iyileştiğine işaret etse de, sağlıklı görünen derinin altında, eski, cerahatlı bir *tsaraat* yarısı vardır. Dolayısıyla üstteki iyileşme, yarayı saf ilan etmek için yeterli değildir (Raşi). Lekenin içinde sağlıklı görünen bir yer olması, sorunun eski olduğunu ve bozukluğun eskiye dayandığını, ama şimdiye kadar gözle görülemediğini gösteren bir belirtidir. “*Eski bir tsaraattir*” tanımı, sadece bu sağlıklı et parçası için kullanılmaktadır; beyaz kıllar için değil (*Daat Mikra*).

- 14 יד ובליום הראות בו בשר חי יטמא:
- 15 וזו וראתה הכהן את-הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא
- 16 צרעת הוא: זו אן כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן ובא
- 17 אל-הכהן: יז וראתה הכהן והנה נהפך הנגע ללבן וטהר הכהן
- 18 את-הנגע טהור הוא: פ שדישי יח ובשר כיייהיה בו-בעור
- 19 שחין ונרפא: יט והיה במקום השחין שאת לבנה אן בהרת לבנה
- אדמדת ונראה אל-הכהן:

ikinci karantina döneminin ilk günü olacağından, bu ikinci dönemin yedinci günü olan] on üçüncü gün *Şabat*'a rastlayacaktır (p. 3, Rabenu Behaye o.a.).

16. Tekrar beyaza dönüştüğü takdirde – Bu ileri-geri gerçekleşen değişim kaç kez olursa olsun, durum her seferinde yeni baştan değerlendirilir (*Torat Koanim*).

☞ **Konunun Özeti.** [1] Beyaz bir *seet* ile üzerindeki kılların beyazlaşması *tsaraat* işaretidir; Koen bunu görünce rahatsız kişiyi *tame* ilan etmelidir. [2] Beyaz bir *seet* ile onun içinde beliren sağlıklı bir et parçası *tsaraat* işaretidir; Koen bunu görünce rahatsız kişiyi *tame* ilan etmelidir. [3] Leke tüm bedeni kaplarsa, kişiyi saf ilan etmek gerekir. [4] *Seetin* içinde belirmiş olan sağlıklı bölüm tekrar beyaza dönüşürse, belirtilerden biri yok olduğu için, kişi saf ilan edilir (*Daat Mikra*). Bunların her biri *baeret* için de geçerlidir.

18-23. İltihaplar. Bu bölümde geçen *Şehin* sözcüğü genel olarak çiban ve onun içinden sızan cerahatlı sıvıyı ifade etse de, bu bölüm boyunca olan kullanımı, kendi içinde sıcak olan, özellikle dıştan gelen bir darbe ile oluşmuş [ama ateş ya da yanıktan kaynaklanmayan] bir yarayı tanımlar (*Torat Koanim*; *Mişna – Negaim* 9:1; *Talmud – Hulin* 8a; krş. Raşi; *Mizrahi*). İyileşmediği ve sıvı salıvermeye devam ettiği sürece, burada açıklanan bazı belirtileri gösterse bile, henüz *tsaraat* olarak tanımlanamaz. İltihaplı bölge tamamen iyileştiği zaman, yukarıda sözü geçen lekelerde davranıldığı şekilde hareket edilir. Bu bölüm, yaranın iyileşmeye ve üstünde ince bir deri tabakasının oluşmaya başladığı ara aşamayı ele almaktadır.

18. İltihap – İbranice *Şehin*. Krş. Şemot 9:9. Bir püstül, çiban ya da su dolu deri kabarcığı (İbn Canah; *Mişna – Negaim* 9:1, *Tiferet Yisrael* o.a.). Bu, deriye özgü birçok iltihap türünün genel adıdır (*Daat Mikra*).

İyileşen – Deri ya da beden değil, iltihap iyileşmiştir. Zira onun yerinde başka bir anomali çıkmıştır ve bu durumda derinin iyileştiği söylenemez (Raşi; *Mizrahi*; *Sifte Hahamim*). Ama bahsedilen iyileşme de tam olamaz. Zira eğer leke, iltihap tamamen iyileştikten sonra görülürse, burada anlatılan şekilde değil, normal deri üzerinde görülen lekelerle aynı şekilde değerlendirilir (*Daat Mikra*). Buradaki iyileşme, iltihaplı bölgenin üzerinde sarımsak kabuğuna benzer bir dokunun oluşmasıdır. Söz konusu şüpheli leke bunun üstünde belirmiştir (*Mişna – Negaim* 9:2; *Torat Koanim*).

19. İltihabın olduğu yerde – Dolayısıyla bahsedilen *seet*, iltihaptan sonra çıkmıştır. İltihaptan önce çıkmışsa buradaki kurallar geçerli değildir (*Torat Koanim*).

Beyaz bir seet – Buradan, *seetin* düz beyaz tondayken *tumaya* sebep olduğu görülmektedir. Pasuğun devamında da *baeretin* kızılımsı-beyaz tonda *tame* olduğu anlaşılmaktadır. Sıradaki pasukta ise, her iki rengin de “*tsaraat lekesi*” olduğu söylenmekte, bu genellemeyle her iki tonun her iki *tsaraat* türü için de geçerli olduğu ima edilmektedir (*Torat Koanim*).

Kızılımsı-beyaz – Lekenin rengi düz beyaz değil, kızıl ile karışıktır. Homojen olmayan, kızılın çok ince çizgiler halinde görülebildiği bir beyazdır (*Mişna – Negaim* 1:2; *Talmud – Şevuot* 6a; Raşi; krş. İbn Ezra).

¹⁴ “Ancak üzerinde canlı et görüldüğü günde, [bu kişi] *tame* olacaktır.

¹⁵ *Koen*, bu canlı eti görür ve onu *tame* ilan eder. [Çünkü böyle bir durumda] Canlı et, *tamedir*; *tsaraattir*.

¹⁶ “Bu canlı et tekrar beyaza dönüştüğü takdirde [bu kişi tekrar] *Koen*’e gelmelidir.

¹⁷ *Koen* onu inceler. Lekenin [tamamen] beyaza dönüştüğünü tespit edince, *Koen* leke [sahibini] saf ilan eder. [Bu durumda kişi] Saftır.

[39. İltihap Yerinde Beliren Tsaraat]

¹⁸ “Derisinde iltihap olan ve [sonradan] iyileşen bir beden [için kanun şöyledir:]

¹⁹ İltihabın olduğu yerde beyaz bir *seet* ya da kızılımsı-beyaz bir *baeret* belirirse, *Koen*’e gösterilir.

Hasidik düşünce bunu şöyle açıklar: Tanrı her şeyi iyi ve kötünün iç içe olduğu şekilde yaratmıştır. Tarih bu iyi ve kötünün birbirinden ayrılma sürecidir. Ve tıpkı iyileşmekte olan bir yaranın, içindeki cerahati dışarıya vermesi gibi, iyi ve kötülüğün ayrımı da aynı şekilde gerçekleşir. Bu nedenle kötülük tüm dünyada açık bir şekilde yayıldığı zaman, tüm cerahatin artık dışarıya verildiği anlaşılır. Kötülüğün tüm yüzeye yayılması, tüm kötülüğün dışarı çıktığına ve içeride sadece iyiliğin kaldığına işaretler. Bu nedenle Kurtuluş da böyle bir zamanda gerçekleşecektir.

14. Canlı et görüldüğü günde – Tsaraat lekesinin içinde canlı et belirmesinin bir *tuma* işareti olduğu daha önce de söylendiğine göre (p. 10-11) burada farklı bir kuraldan bahsediliyor olmalıdır.

Öncelikle, Tora p. 3’te “*onu* görünce [adamı] *tame* ilan eder” demektedir. Oysa “onu” demeye gerek yoktur; sadece “görünce” dense de, *Koen*’in lekeyi gördüğü anlaşılacaktır. Fakat özellikle “onu” denmesinin amacı, *Koen*’in söz konusu lekeyi “bir bakışta tümüyle” görmesinin gerektiğini öğretir. Eğer leke bir bakışta tümüyle görülemiyorsa, *Koen* onu *tame* ilan edemez. Dolayısıyla söz konusu lekenin çıktığı yer, bedeninin eğimli ve yuvarlak “uçlarından” biriye, *Koen*’in bunu bir bakışta tümüyle görmesi mümkün değildir; zira leke eğimle birlikte kıvrılıp, “ucun” diğer yanına geçmektedir. İnsan bedeninde toplam 24 tane “uç” vardır. Bunlar el ve ayağın on parmağı, burun, iki kulak ve erkek cinsel organının uçlarıdır. Bunların herhangi birinin ucunda çıkan şüpheli bir leke, *tsaraat* olarak tespit edilemez; zira *Koen* eğim sebebiyle lekeyi “bir bakışta” inceleyemez (*Torat Koanim*). Bu girişin ardından,

bu pasukta bahsedilen yeni kuralı daha iyi anlayabiliriz:

Pasuk, bu 24 “uç”tan birinde çıktığı için lekenin *tame* ilan edilemediği bir durumda, bu ucun herhangi bir nedenden dolayı – örneğin biraz şişmanlama nedeniyle – lekenin [ve özellikle içindeki canlı et kısmının] bir bakışta görülebileceği şekilde genişlemesi sonucunda yaranın “*tame*” ilan edileceğini öğretmektedir. Başka bir deyişle, aynı yara en başta temiz kabul edilmesine karşın, ortaya çıkan yeni gelişme sayesinde, leke, içindeki canlı et parçasıyla birlikte tek bakışta görünür hale geldiği için, bu kez *tame* ilan edilir (Raşi; *Mizrahi*; *Sifte Hahamim*).

Günde – Pasuk sadece “canlı et görüldüğünde” dese, konu yine de anlaşılırdı. Fakat özellikle “gün” sözcüğünü ekleyerek, şüpheli bir lekenin sadece belirli günlerde incelenebileceğine işaret edilmektedir (Gur Arye; *Sifte Hahamim*). Dolayısıyla burası şu kuralın kaynağıdır: Bir damadın derisinde, giysilerinde (p. 47 v.d.) ya da evinin duvarlarında (14:33 v.d.) şüphe uyandıran bir bozukluk olsa bile, mutluluğunu bozmamak için, evliliğinin ilk yedi gününde inceleme yapılmaz. Aynı kural, bayram dönemlerinde herkes için geçerlidir. Bu sevinçli dönem boyunca kimsenin mutluluğuna sekte vurmamak için, *tsaraat* incelemesi yapılmaz (*Talmud – Moed Katan* 7b; Raşi).

Kurala göre *Şabat* günü *tsaraat* lekesi incelemesi yapılmaz. Buna bağlı olarak Hahamlarımız şunu öğretirler: *Koen*, şüpheli lekeyi Pazar günleri incelemeyiz; çünkü karantinaya alması gerekirse, yedinci gün *Şabat*’a rastlayacaktır. Benzer şekilde leke incelemesi Pazartesi de yapılmaz; zira ikinci bir karantina dönemi gerekirse, [ilk yedinci gün,

- כ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה מֵרָאֹה שְׁפֹל 20
- מִן־הָעוֹר וּשְׁעָרָה הַפֶּךָ לִבָּן וְטִמָּא הַכֹּהֵן נִגְע־צָרְעַת הוּא בְּשָׂחִין 21
- פָּרָחָה: כֹּא וְאִם | יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה אֵין־בָּהּ שַׁעַר לִבָּן וּשְׁפֹלָה 21
- אֵינָנָה מִן־הָעוֹר וְהִיא כֹּהֶה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים: 22
- כב וְאִם־פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה בְּעוֹר וְטִמָּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגְע הוּא: 22
- כג וְאִם־תַּחֲתֶיהָ תַּעֲמֹד הַבִּהְרֹת לֹא פִשְׁתָּהּ צָרְבַת הַשָּׂחִין הוּא 23
- וּטְהַרוּ הַכֹּהֵן: ס רביעי שני כשהן מחוברין כד אן בִּשָׁר 24
- כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר מִכּוֹת־אֵשׁ וְהִיָּתָה מַחִית הַמִּכּוֹה בַּהֲרֹת לִבְנָה 25
- אֲדַמְדַּמַּת אֵן לִבְנָה: כה וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה נִהְפָּךְ שַׁעַר לִבָּן 25
- בַּבִּהְרֹת וּמֵרָאֹה עֲמָק מִן־הָעוֹר צָרְעַת הוּא בַּמִּכּוֹה פָּרָחָה וְטִמָּא 26
- אֹתוֹ הַכֹּהֵן נִגְע צָרְעַת הוּא: כו וְאִם | יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה 26
- אֵין־בַּבִּהְרֹת שַׁעַר לִבָּן וּשְׁפֹלָה אֵינָנָה מִן־הָעוֹר וְהִיא כֹּהֶה 27
- וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים: כז וְרָאָהּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי 27
- אִם־פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה בְּעוֹר וְטִמָּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגְע צָרְעַת הוּא: 27

Veakabala. Ya da “iltihapır” (İbn Ezra; İbn Canah; Radak, Şeraşim).

Saf ilan eder – Söz konusu leke karantina altında geçen yedi gün boyunca iltihap bölgesi içinde yayılmamışsa, kişinin daha uzun bir süre karantinada tutulması gerekmez ve Koen, bunun *tsaraat* değil, sadece iltihap nedeniyle oluşan bir iz olduğuna hemen kanaat getirir (*Mişna* – *Negaim* 9:1; *Yad* – *Tumat Tsaraat* 5:4). Başka bir deyişle, sadece iltihap sonrasında kendine gelmekte olan derinin buruşukluğu söz konusudur (Raşi). İşte burada açıklanan lekelerle, p. 1-17’de ele alınanlar arasındaki kuralsal fark da budur: Önceki bölümlerde açıklanan örneklerde, *tsaraat* şüphesinin ortadan kalkması için iki karantina döneminin geçmesi gerekirken, buradaki ise sadece bir dönemin geçmesi yeterlidir.

24. Veyahut – Bu sözcüğün amacı, iltihap sonrası görülen şüpheli leke ile ilgili bölümle, şimdiki yanık sonrası ortaya çıkan kuşkulu lekeyi ele alan

bölümün farklı olduğunu vurgulamaktır (*Daat Mikra*). Gerçekte iki bölüm için de kurallar aynıdır. Buna rağmen Tora bu ikisi için ayrı yer ayırmıştır. Bunun amacı, bir yanık ile bir iltihabın yan yana olması ve üzerlerinde birbirlerine bitişik kuşkulu lekelerin görülmesi durumunda, bu lekelerin tek bir leke olarak değil, ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini öğretmektir. Başka bir deyişle, bu lekeler kendi içlerinde [asgari *tsaraat* lekesi alanı olan] bir *Geris* (p. 2-3 açık.) kadar değilse, birleşimleri bu alanı oluşturuyorsa bile, *tsaraat* olarak değerlendirilmez; ikisi de saf kabul edilir (*Torat Koanim*; *Talmud* – *Hulin* 8a; Raşi).

Ateş yanığı – Ateşle yanmış bir deriden bahsedilmektedir. Fakat, kor halindeki bir kömür parçası, yanan bir ateşten fırlayan küçük kıvılcıklar, kaynayan kireç, kaynayan alçı ve ateşten kaynaklanan her şeyin yol açtığı yanıklar için de buradaki kurallar geçerlidir (*Talmud* – *Pesahim* 75a).

İyileştiği yerde – Yanık iyileşmiş, ama bu kez onun olduğu yerde bir *baeret* ortaya çıkmıştır

²⁰ Koen [lekeyi] inceler. Görüntüsünün deriden daha alçakta [olduğunu], kıllarının da beyaza dönüştüğünü tespit ederse, Koen onu *tame* ilan eder. Bu, iltihaplı yerde gelişmiş bir *tsaraat* lekesidir.

²¹ “Öte yandan eğer Koen [lekeyi] inceleyip, üzerinde beyaz kıllar bulunmadığını ve [görüntüsünün] deriden alçakta olmadığını, soluk olduğunu tespit ederse, Koen [bu kişiyi] yedi gün boyunca karantina altına alır.”²² Eğer [bu leke] deride yayılırsa, Koen onu *tame* ilan eder – bu [tsaraat sınıfında] bir lekedir.”²³ “Ancak eğer *baeret* yerinde kalır, [yani] yayılmazsa, iltihabın izidir. [Bu nedenle] Koen onu saf ilan eder.

[40. Yanığın Üzerinde Beliren Tsaraat]

²⁴ “Veyahut; vücut derisinde ateş yanığı varsa ve bu yanığın iyileştiği yerde kızılımsı-beyaz ya da [sadece] beyaz bir *baeret* belirirse [kanun şöyledir:]”²⁵ Koen onu inceleyip, *baeretteki* kılların beyaza dönüştüğünü, görüntüsünün de deriden derinde [gibi] olduğunu tespit ederse, bu, yanıkta gelişmiş bir *tsaraattır*. Koen onu *tame* ilan eder; [zira] bu bir *tsaraat* lekesidir.

²⁶ “Öte yandan eğer Koen [lekeyi] inceleyip, bu *baerette* beyaz kıllar bulunmadığını ve [görüntüsünün] deriden alçakta olmadığını, soluk olduğunu tespit ederse, Koen [bu kişiyi] yedi gün boyunca karantina altına alır.

²⁷ Koen yedinci günde onu inceler. Eğer [leke] deride yayılmışsa, Koen onu *tame* ilan eder; [zira] bu bir *tsaraat* lekesidir.

Bir kaynağa göre çeviri “çok açık pembe” şeklindedir (*The Living Torah*). Bu renk, süt dolu bir bardağın içine 16 damla kan damlatıldığı takdirde oluşan tonla aynıdır (*Talmud – Şevuot* 6a; *Yad – Tumat Tsaraat* 1:4; krş. *Mişna – Negaim* 1:2). Ortalama bir bardak, *reviit* ölçüsünü ifade eder, ki bu, yaklaşık 86ml.dir. Ortalama bir “damla” ise 0,147ml.dir (krş. *Tiferet Yisrael Mare Koen* 1:4). Dolayısıyla rengin tonu, yaklaşık %3 kan içeren sütün rengi gibidir.

Gerçekte, bu kızılımsı – daha doğrusu pembemsi – renk tonu, sadece iltihap sonrasında çıkan leke için değil, bundan önce bahsedilen diğer lekeler için de geçerli olabilir. Asıl etkin renk dört ana beyaz tonundan biri olduğu sürece, cüzi miktardaki kızılık, lekenin statüsünü değiştirmez (*Yad – Tumat Tsaraat* 1:4). Başka bir deyişle, pembelik, sadece burada bahsedilen iltihap ve bir sonraki bölümde açıklanan yanıkların değil, normal derideki tüm *tsaraat* lekeleri için geçerlidir (a.y.; nitekim, p. 43’te yine bu renkten bahsedilmekte ve bunun “vücut derisi *tsaraatının* görünümü gibi” olduğu söylenmektedir; *Daat Mikra*). Tora’nın bu açık pembemsi tondan, sadece iltihaplar ve yanıklarla bağlantılı olarak bahsetmesinin nedeni, bunun sadece bu durumlarda görülen bir şey olması değil, bu renk tonuna özellikle bu durumlarda daha sık rastlanmasıdır.

Alçakta – Bu, daha önce geçen “derinlik”

kavramıyla benzerdir. Yani lekenin kendisi fiziksel olarak deriden alçak değildir. Sadece beyazlığı nedeniyle öyle görünmektedir (Raşi; krş. İbn Ezra; bkz. p. 3 açık.).

21. Soluk olduğunu – “En düşük tonlu *tsaraat* belirtisi olan yumurta zarı beyazından bile daha soluk olduğunu” (*Daat Mikra*).

Karantina altına alır – Zira rengin tonunun daha parlak hale gelme olasılığı vardır (*Daat Mikra*).

22. Deride yayılırsa – p. 19’da açıklandığı üzere, bu türdeki *tsaraat*, sadece iltihabın olduğu yerle sınırlıdır (*Mişna – Negaim* 9:2). Dolayısıyla, burada bahsedilen “*deri*” sadece iltihap alanını belirtir ve çevresindeki sağlıklı deriyi kapsamaz. Başka bir deyişle karantina sonrasında iltihap bölgesinin dışında da bir leke görüldüğü takdirde, bu leke, iltihap bölgesinin devamı gibi görünse bile, yeni ve ayrı bir belirti olarak kabul edilir ve p. 1-17’de açıklanan kurallara göre değerlendirilir (Ralbag).

23. Yerinde – *Targum Onkelos*; Raşi. Zira bazı lekeler yer değiştiren karaktere sahip olabilir (İbn Ezra).

Yayılmazsa – Dolayısıyla eğer yayılırsa, rengi atmış olsa bile *tamedir* (*Daat Zekenim*).

İltihabın izidir – *Targum Onkelos*; Raşi; *Aktav*

- 28 כַּחַם-תַּחְתִּיתָּהּ תַּעֲמֹד הַבִּהָרָה לֹא-פָשְׂתָהּ בְּעוֹר וְהוּא כֶּהָ שְׂאֵת
- 29 הַמָּכּוּהָ הוּא וְטִהְרוּ הַכֹּהֵן כִּי-צָרְבֶת הַמָּכּוּהָ הוּא: פ חמישי
- 30 כַּמֵּ וְאִישׁ אֹן אִשָּׁה כִּי-יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אֹן בִּזְקָן: ז וְרָאָה
- הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע וְהֵנָּה מֵרָאֹהוּ עֶמֶק מִן-הָעוֹר וּבוֹ שַׁעַר צָהָב דָּק
- וְטִמָּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נִתָּק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אֹן הַזִּקָן הוּא:

için, [genel kuralın gerektirdiği] beyaz kılların var olması şart değildir. Ağırdır; çünkü [genel kural bunu gerektirmemesine karşın] *netekte* zayıf altın sarısı kılların varlığı şarttır (krş. Ramban; *Daat Mikra*).

29. Bir erkek ya da kadında – Şu ana kadar, Tora “insan; kişi” anlamındaki *Adam* sözcüğünü kullanmıştır. Bu da, cinsiyet farkı olmadan şu ana kadarki tüm *tsaraat* kurallarının hem erkek hem de kadınlar için aynı olduğunu gösterir. Burada ise Tora erkek-kadın vurgusunu yapma gereği görmüştür; zira bu noktada erkek ve kadın arasında bir farklılık vardır: Normalde erkeklerde sakal vardır, kadınlarda ise yoktur (İbn Ezra). Dolayısıyla sadece “adam/insan” denmiş olsaydı, pasuğun devamındaki “sakal” sözcüğüne bakılıp, bu kuralların sadece erkekler için geçerli olduğu sonucuna varılabilirdi. Fakat durum böyle değildir. Bu kurallar da [yani saç bölgesi için olanlar], öncekiler gibi, hem erkekler hem de kadınlar için geçerlidir. Dahası, bir kadında sakal olması durumunda, sakal bölgesi ile ilgili kurallar onun için de geçerli olur (*Daat Mikra*; bkz. *Talmud – Kiduşin* 35b).

Saç [derisinde] – Tam çeviri “*başta*” şeklindedir. Fakat bu kurallar, sadece normalde saç çıkan bölümün içinde bir kısmın kelleşmesi durumunda geçerlidir. Bu nedenle “*baş*” yerine, “*saç derisi*” çevirisi yapılmıştır.

Ya da – Saç derisi ile sakal arasında “*ya da*” bağlacının kullanılması, her ne kadar aynı kanunlara sahipse de, iki bölgenin farklı alanlar ifade ettiğini gösterir. Dolayısıyla, saçla sakalın birleştiği bölgede, hem saçta hem de sakalda bir *Geris*’ten küçük birer kel bölge varsa, bu ikisinin toplamı bir *Geris*’e ulaşıyorsa bile, bu *tsaraat* olarak kabul edilmez. Benzer şekilde, saç-

sakal sınırındaki bir leke, karantina sonrasında, örneğin başlangıçta saçtayken sonra sakala doğru yayılmışsa, bu da geçerli bir yayılma olarak kabul edilmez (*Torat Koanim*).

Sakalda – Sakal bölgesi, şakakların hizasından, gırtlak çıkıntısına kadardır. Bir başka görüşe göre ise boyunun beş omurunun en üsttekinin hizasına kadardır (*Mişna – Negaim* 10:10; *Tiferet Yisrael* o.a.; *Mişna – Hulin* 10:4; *Daat Mikra*).

30. Altın sarısı kıllar – *Torat Koanim*; krş. *Targum Yonatan*. Bu *tsaraat* tipinde, *tuma* işareti beyaz değil, altın sarısı [alternatif olarak “*kızıl*”; Ladino’da *ruvyo* (*Meam Loetz*; krş. *Targum Onkelos*)] kıllardır. Yani *netekin* olduğu yerdeki doğal renkli kıllar, renk değiştirip altın sarısı bir görünüm almışlar, aynı zamanda zayıflamışlardır. Yukarıda (p. 3) olduğu gibi, burada da en az iki kıl gereklidir. Fakat bunlar da, sadece saç ya da sakal kıllarının dökülmesinden sonra ortaya çıkmışsa, geçerli bir işaret olur (*Torat Koanim*; Raşi; Ramban; *Mizrahi*). Ramban’a göre ise, eğer önce bu renkte zayıf altın sarısı saç ya da sakal kılları çıkmış ve o bölgede daha sonra kellik oluşmuşsa bile, bu da *tsaraat* işareti sayılır (*Yad – Tumat Tsaraat* 8:5; bkz. p. 32 ačk.).

Zayıf – Tam çeviriyle “*ince*”. Altın sarısı kıllar Rabi Akiva’ya göre kısa olmalıdır (*Yad – Tumat Tsaraat* 8:4; Roş). Bazı kaynaklara göre kıllar, eğildikleri zaman köklerine erişecek kadar bile eğilemeyecek derecede kısa olmalıdır (*Yad – Tumat Tsaraat* 8:6). Diğer otoriteler, kılların aynı zamanda ince olması gerektiğini de söylerler.

Netektir – Pasuğun devamından da anlaşıldığı üzere, *netek*, saç derisinde veya sakal bölgesinde oluşan *tsaraat* türüne verilen özel isimdir (Raşi). Tam anlamı zayıflıktan kaynaklanan “*kopukluk*”tur (krş. İbn Ezra; bkz. Şofetim 16:9;

²⁸ “Ancak eğer *baeret* yerinde kalmış, [yani] deride yayılmamışsa veya [rengi] solmuşsa, [o zaman] bu, yanığa bağlı bir *seettir*. [Bu durumda] *Koen* onu saf ilan eder; zira bu, yanığın izidir.

[41. Kel Bölgeler]

²⁹ “Bir erkek ya da kadında, saç [derisinde] ya da sakalda [şüpheli bir] leke belirirse [kanun şöyledir:]”³⁰ *Koen* bu lekeyi inceler. Görüntüsünün deriden daha derinde [gibi] olduğunu, içinde de zayıf, altın sarısı kıllar bulunduğunu tespit ederse, *Koen* onu *tame* ilan eder; [zira] bu bir *netektir* – saç [derisi] ya da sakalda [görülen türdeki] *tsaraattır*.

(Raşi). Burada da, bahsedilen iyileşme tam değildir. Söz konusu şüpheli leke, yanık bölgenin üzerinde sarımsak kabuğuna benzer bir doku oluştuktan sonra belirmiştir (*Mişna – Negaim* 9:2; *Torat Koanim*; bkz. p. 18 açk.).

[Sadece] Beyaz – İbn Ezra.

28. Veya [rengi] solmuşsa – Deride yayılmış olsa bile (*The Living Torah*). Başka kaynaklara göre ise çeviri “ve [rengi] solmuşsa” şeklindedir (*The Artscroll Chumash – Stone Edition*; *Daat Mikra*; *Rashi – Sapirstein Edition*).

Yanığa bağlı bir seettir – Yani *tsaraat* türü olan normal *seet* değil (p. 2), sadece ona benzer bir renk bozukluğudur ve *tame* değildir (krş. *The Living Torah*). Alternatif olarak “yanığın kabanklığıdır” (krş. p. 2 açk., *Seet* k.b.)

29-39. Saç ya da sakal bölgesindeki tsaraat. Kafa derisindeki ya da sakaldaki *tsaraat* türü, yukarıda anlatılanların tümünden farklıdır. Bu bölümde bahsedilen ve *Netek* olarak bilinen ilk *tsaraat* türünün özelliği, saç ya da sakalla kaplı olan bölgenin ortasındaki bir bölgenin [saçkırana benzer bir biçimde] kelleşmesine neden olmasıdır. Başka bir deyişle, sadece kel bölgenin tüm çevresi saç ya da sakalla kaplıysa, bir *netek* söz konusu olabilir. Fakat eğer kel bölge saç ya da sakalla kaplı kısmın kenarındaysa, yani çevresi tamamen kılla kaplı değilse, o zaman kural farklıdır (bkz. p. 40-43). Burada bahsedilen kel nokta da en az bir *Geris* alanında olmalıdır. Çoğu otoritenin hemfikir olduğu nokta, lekenin renginin önemsiz olduğudur. Başka bir deyişle, diğer *tsaraat* türlerinden farklı olarak burada derinin renk değiştirip, *seet* ya da *baeret* tonlarından birinin görünümünü almasına gerek yoktur. Bu durumda, beyaz saçların ortaya çıkışı, bir *tsaraat* işareti değildir. Vücudun bu bölümlerinin

tsaraat sınıfındaki bir rahatsızlığı işaret etmesi, ancak saç ya da sakalların dökülmesi ve aynı yerde zayıf altın sarısı kılların çıkmasıyla (p. 30) ya da karantina sonrasında kel bölgenin genişlemesiyle (p. 35) olur. *Netekin* iki karantina dönemi olabilir (Ramban; *Yad – Tumat Tsaraat* 8:1-2; a.k. 5:8, *Kesef Mişne* o.a.; *Torat Koanim* 7:7, *Raavad* o.a.; *Mişna – Negaim* 3:5, *Raş* o.a.; *Sforno*; İbn Ezra).

Bazı otoriteler ise, deride bir tür renk bozulmasının burada da gerekli olduğu görüşündedirler (*Tosefta – Negaim* 1:2; *Yad – Tumat Tsaraat* 8:1, *Raavad* o.a.). Bazılarına göre bu renk değişikliğinden kasıt, yine bir beyaz tonuna dönüşümdür (Ralbag). Başkaları ise *netekin* kızılımsı-siyah bir leke (*Saadya Gaon*) ya da siyahımsı bir ben (*Radak*, *Şeraşim*; İbn Canah) olduğu görüşündedir.

Septuaginta, *Netek* sözcüğünü *thrausma* şeklinde çevirir. Bu, saçkıranı ifade eder. Başka kaynaklar ise bunu uçuga (*herpes* enfeksiyonu) benzetirler (*Pirke Moşe* 23).

Netek türü *tsaraat*, *Tora*’nın açıklanmasında kullanılan on üç türetim yönteminden (*Şeloş Esre Midot*) biri için örnek oluşturur. Bu yönteme göre “Genel kurala dahil olması gerekirken, farklı bir şart öne sürerek istisnai hale gelen bir alt kural, genel kurala göre bir yandan hafif, bir yandan da ağır bir uygulama gerektirir”. Bu örnekte, saç ve sakal bölgesi de vücut derisinin bir parçası olduğu için, *netekin* de *tsaraat* konusunun genel kurallarına dahil olması gerekirdi. Fakat yine de *netek* genel kuralın gerektirdiğinden farklı bir şartı içermekte – zayıf altın sarısı renkte kılların varlığını gerektirmekte – ve bu şekilde istisnai bir hal almaktadır. Bu durumda *netekin* uygulamasında da genel kurala göre hem hafif hem de ağır birer yan vardır. Hafiftir; zira *tsaraat* olması

- 31 **זא וכִּי־רָאָה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהֵנָּה אֵין־מִרְאֵהוּ עֲמָק**
מִן־הָעוֹר וְשַׁעַר שַׁחַר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שְׁבַעַת
32 **יָמִים: זב וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה לֹא־פָשָׁה**
הַנֶּתֶק וְלֹא־הָיָה בּוֹ שַׁעַר צָהָב וּמִרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין עֲמָק מִן־הָעוֹר:
33 **זג וְהִתְגַּלָּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שְׁבַעַת**
34 **יָמִים שְׁנִית: דד וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה**
לֹא־פָשָׁה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וּמִרְאֵהוּ אֵינְנוּ עֲמָק מִן־הָעוֹר וְטָהַר אֹתוֹ
35 **הַכֹּהֵן וּכְבֶּס בְּגָדָיו וְטָהַר: דה וְאִם־פָּשָׁה יִפְשָׁה הַנֶּתֶק בָּעוֹר אַחֲרֵי**
36 **טָהַרְתּוֹ: דו וְרָאִהוּ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה פָּשָׁה הַנֶּתֶק בָּעוֹר לֹא־יִבְקַר הַכֹּהֵן**
37 **לְשַׁעַר הַצָּהָב טָמֵא הוּא: דז וְאִם־בְּעֵינָיו עָמַד הַנֶּתֶק וְשַׁעַר שַׁחַר**
צִמְחֻבוֹ נִרְפָּא הַנֶּתֶק טָהוֹר הוּא וְטָהַר הַכֹּהֵן: ס

tiya sabırla katlanmalı, isyan etmemelidir” mesajını verme amacını taşır. Bu örnekte, *netek* şüphesiyle karantina altına alınan kişi, bu rahatsızlığın işaretlerini tıraş ederek ortadan kaldıracılabileceğini düşünmemelidir. Yapması gereken, bunun başına neden geldiğine odaklanmak, Tanrı’ya yaklaşarak, iyileşmesini sağlaması için dua etmek ve *Teşuva* yapmaktır (*Sefer Ahinuh*). Devarim 24:8’de, *tsaraat* lekesi görülmesi durumunda *Koenler*’in söylediği şekilde davranma konusunda bir ikaz vardır. Bu ikaz, *tsaraata* yakalanan kişilerin bunu gizleme ya da belirtileri ortadan kaldırmaya kalkışma dürtüsünün güçlü olduğuna işaret eder. Bu nedenle belirtileri ortadan kaldıran kişi, kırbaç cezasına çarptırılırdı (*Mişna – Negaim* 7:4; *Yad – Tumat Tsaraat* 10:1). Yine de *Koen* inceleyip *tame* ilan etmediği sürece bir leke, kişiyi *tame* yapmaz (*Daat Mikra*).

Tekrar yedi gün – Yani toplamda on üç gün (bkz. p. 5 ačk.).

34. Deride yayılmadığını – Pasuk iki işaret vermektedir: *Netek* deride yayılmamıştır, görüntüsü de deriden daha derin gibi değildir. Fakat bunun yanında üçüncü bir işaret olarak, zayıf altın sarısı kılların da çıkmamış olması gerekir (*Daat Mikra*).

[Bedenini] – İbn Ezra. Giysilerin *mikveye* daldırılmasını gerektiren her durumda, beden de *mikveye* daldırılır.

Mikveye daldırır – Kesin olarak *tsaraat* ilan edilmemiş olmasına rağmen, karantinaya alınmış olması onu *tame* yapmıştır (bkz. p. 6 ačk.).

35. Yayılırsa – İbranice *Paso Tifse*. Pasuk sadece *netekin* “saf ilan edildikten sonra” gerçekleşen yayılmasından bahsetmesine karşın, buradaki kural, *netekin* ilk veya ikinci karantina haftalarında yayılması [veya içinde altın renkli kıl görülmesi (*Torat Koanim*)] durumunda da aynı şekilde geçerlidir. Fiilin bir ikilemeyle kullanılması, buna işaret etmektedir (*Torat Koanim*; Raşi).

36. Altın sarısı kıl aramasına – İbn Ezra. Tam çeviriyle “[*netek bölgesinde*] altın sarısı kıl [oluşup olmadığını] kontrol etmez[; çünkü buna gerek yoktur (bkz. s.a.)]”.

[Açık bir şekilde] Tamedir – Çünkü sadece yayılma – altın sarısı kıl olmasa bile – kesin *tsaraat* işaretidir ve *tamedir*.

37. Netek görüntüsünü korumasına karşın – *Tuma* belirtileri değişmemiş – yani *netekin* boyutu küçülmemiş, içinde de hala altın rengi kıl mevcut – olmasına karşın, kel bölgede siyah kılın çıkması *tsaraatın* geçtiğine işarettir (*Malbim*). Bedenin başka yerlerinde görüldüğü takdirde insanı kesin olarak *tame* yapan türdeki *tsaraat* bilekeleri, saç ya da sakalda görölse, hatta yayılsa bile aynı kural geçerlidir. Siyah, ya da koyu renk kıllar, bu bölgede saflık belirtisidir (*Sforno*).

³¹ “Ancak, *Koen netek* [şüphesi uyandıran bu] lekeyi inceleyip, görüntüsünün deriden daha derin [gibi] olmadığını, ama içinde siyah kılların da bulunmadığını tespit ederse, *Koen*, [bu olası] *netek* lekesi [sahibini] yedi gün boyunca karantina altına alır.

³² *Koen* yedinci günde bu lekeyi inceler. *Netekin* yayılmadığını, içinde altın sarısı kılların olmadığını ve *netekin* görüntüsünün deriden daha derinde [gibi] olmadığını tespit ederse,

³³ [bu kişi] tıraş olur; ama *netekin* sınırlarını tıraş etmemelidir. [Sonra] *Koen*, *netek* [sahibini] tekrar yedi gün boyunca karantina altına alır. ³⁴ *Koen* yedinci günde *neteki* inceler. *Netekin* deride yayılmadığını, görüntüsünün de deriden daha derin [gibi] olmadığını tespit ederse, *Koen* onu saf ilan eder. [Bu kişi, bedenini ve] Giysilerini *mikveye* daldırır ve arınmış olur. ³⁵ “Ancak eğer bu *netek*, saf ilan edildikten sonra deride yayılırsa, ³⁶ *Koen* onu [tekrar] incelemelidir. *Netekin* deride yayıldığını tespit ettiği takdirde, *Koen*’in altın sarısı kıl aramasına gerek yoktur. [Leke, açık bir şekilde] *Tamedir*.

³⁷ “Öte yandan, *netek* görüntüsünü korumasına karşın, içinde siyah kıllar bitmişse, *netek* iyileşmiştir. Artık saftır; [bu yüzden] *Koen* onu saf ilan eder.

Raşbam). Dolayısıyla isim, bu *tsaraat* türünün, belirti olarak, ortaya çıktığı yerdeki kılları [orada hiçbir anormal leke olmasa bile] başka hiçbir dış etki olmadan dökmesine işaret etmektedir (Ramban; Sforno).

Saç [derisi] ya da sakalda [görülen türdeki] *tsaraattır* – Başka bir deyişle, bu bölgelerde görülen tek *tsaraat* türü, *netektir*. Bunun bir sonucu olarak, saç ya da sakalda örneğin bir *baeret* görüldüğü takdirde, bu *tsaraat* değildir (*Torat Koanim*; *Yad – Tumat Tsaraat* 6:1; *Mişna – Negaim* 6:8, Raş o.a., Ramban o.a.).

31. Ama içinde siyah kılların da bulunmadığını – Bu durumda, rahatsızlığın gidişatını gözlemlemek için karantina gerekliliği vardır. Fakat eğer siyah kıl varsa, o zaman bu karantinaya gerek yoktur; bu kısmen kelleşmiş bölge saftır (*Torat Koanim*; Raşbam). Zira *netek* tipi *tsaraatta*, siyah renkteki saç ya da sakal, saflık işaretidir (*Torat Koanim*; Raşi; bkz. p. 37). Her ne kadar “siyah” deniyorsa da, altın sarısı hariç, her renkteki kıl, doğal olmayan bir renk olsa bile, kel bölgenin *tame* olmaması için yeterlidir.

***Netek* lekesi** – İbranice *Nega A-Netek*. Burada “*Nega – Leke/Yara*” sözcüğü ile, *netek* sözcüğü yan yana verilerek, özdeşleştirilmiştir. Bu da, tıpkı, sadece en az bir *Geris* kadar büyüklükte olduğu takdirde *tame* yapan *tsaraat* lekeleri gibi, *netekte* de, insanı *tame* yapmak için gereken asgari büyüklüğün bir *Geris* kadar olduğunu öğretir (*Torat Koanim*).

32. Altın sarısı kılların olmadığını – Yedi günlük karantina süresi boyunca *tuma* belirtilerinin ikisi de ortaya çıkmamıştır (yani *netek* yayılmamış, altın sarısı kıllar çıkmamıştır). Ama kel

bölge yayılmışsa ya da burada iki altın renkli kıl görülüyorsa, [p. 35-36’da ima edildiği üzere] *tame* olur (Raşi).

Tam çeviriyle “[*Koen’in tespitine göre*] altın sarısı kıllar yoktu”. Yani pasuk, kılları altın sarısına *lekenin* dönüştürmesi ile ilgili bir şey söylememektedir. Rabi Yeuda’ya göre, bu, altın sarısı kılların, *netekin* ortaya çıkmasından önce görülmesi durumunda da, bunun *tuma* işareti olduğu şeklindeki görüşü desteklemektedir (*Torat Koanim*). *Alaha* da bu yöndedir (krş. *Mişna – Negaim* 10:4, Rabi Pinhas Keati o.a.; bkz. p. 30 açk.).

33. Bu pasuk, Tora’nın yarı noktasını işaretlemektedir (*Talmud – Kiduşin* 30a).

Tıraş olur – Herhangi biri tarafından, saç veya sakaldaki *netekin* etrafı tıraş edilir (*Mişna – Negaim* 10:5; *Torat Koanim*; Raşi; İbn Ezra). Başka bir deyişle [14:8-9’dan farklı olarak] tamamen tıraş olmasına gerek yoktur. Sadece *netekin* bulunduğu bölgenin yakınları tıraş edilir (bkz. s.a.).

***Netekin* sınırlarını tıraş etmemelidir** – Tam çeviriyle “*neteki* tıraş etmemelidir”. Fakat *netek* kel bölgeyi ifade ettiğine göre, *netekte* tıraş edecek bir şey zaten yoktur. Dolayısıyla bu ifadenin anlamı “*netekle* birlikte [yani *neteke* bitişik] olan bölgeyi tıraş etmemelidir” şeklindedir. Başka bir deyişle *neteki* çevreleyen, en az iki kıl genişliğindeki şerit tıraş edilmeden bırakılır. Bu şekilde *netekin* yayılıp yayılmadığı kontrol edilebilecektir (*Torat Koanim*; Raşi).

Bu, Tora’nın 613 emrinden biridir. *Mitsvat Lo Taase* No. 94. Her türlü *tsaraat* belirtisini yok etmek yasaktır. Bu emir, “kişi, Tanrı tarafından kendisine günahının affı için gönderilen bir sıkın-

דַּח וְאִישׁ

38

אִוְ-אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֶרֶת בְּהֶרֶת לְבִנְתָּ: עַם וְרֹאֵה 39

הַכֶּהֱן וְהַנָּזִי בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֶרֶת כֶּהֱוֹת לְבִנְתָּ בִּהְקֵן הוּא פָּרַח בְּעוֹר 40

טָהוֹר הוּא: ם שְׂשִׁי שְׂשִׁי כִשְׁהֵן מִחוּבְרִין מִוְאִישׁ כִּי יִמְרֹט 41

רֹאשׁוֹ קָרַח הוּא טָהוֹר הוּא: מֵא וְאֵם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרֹט רֹאשׁוֹ 42

גִּבְתָּ הוּא טָהוֹר הוּא: מִבְּכִי־יִהְיֶה בְּקֶרְחַת אֵן בְּגִבְחַת נִגַּע לְבָן 43

אֲדָמָדָם צָרַעַת פֶּלֶחַת הוּא בְּקֶרְחַתוֹ אֵן בְּגִבְחָתוֹ:

sorgulamalı, karşılaştığı aksilikleri, Tanrı'nın birer uyarısı olarak değerlendirmelidir. Tanrı, önce küçük bir sıkıntı göndererek başlar; ama bu samimi bir şekilde önemsenmediği takdirde, sıkıntının dereceleri artabilir (Rabi Moşe Feinstein).

40-44. Başın Ön ve Arka Kısımındaki Kellik.

Birinin, başının arka ya da ön yarısındaki tüm saçlarının veya sakalının dökülmesi durumunda, ortaya çıkan çıplak deri, *tsaraat* şüphesi taşıyan lekeler konusunda, vücudun herhangi bir yerindeki deri gibi değerlendirilir. Bu konuda tek fark vardır: Vücudun diğer taraflarında lekenin üstünde beyaz kılların varlığı gerekirken, burada bu şart yoktur.

Burada bahsedilen kellik yukarıda da (p. 29 açık.) belirtildiği üzere, *netek*ten farklıdır. Zira *netekte*, kelleşen bölge saçlı bölge ile tamamen çevrilmiştir. Burada bahsedilen kellik ise, saç çizgisinin geriye çekilmesi şeklindedir. Yani saçlı bölge içinde kel bir adacık söz konusu değildir (p. 29, Ramban o.a.).

40. Saçları dökülürse – Tam çeviriyle “başı pürüzsüz hale gelirse” (krş. Ramban). Sıradaki pasukta “başının ön kısmındaki saçlar dökülürse” şeklinde bir olasılık verildiğine göre, burada, başın özellikle arka kısmındaki saçların dökülmesinden bahsedilmektedir (Mişna – *Negaim* 10:10). Bu nedenle kişi, “*Kereah* – Başının arka kısmından kel” olarak adlandırılır.

Arkadan keldir; [dolayısıyla] saftır – Bu sadece normal bir kelliştir; dolayısıyla *tuma* söz konusu değildir. Bu tipteki bir saç kaybı *netek* sınıfında olmadığı için [*netek* durumunda *tuma* işareti olan

(p. 31-32)] kısa zayıf saçlar ve kel bölgenin genişlemesi, bu konuda bir *tuma* işareti değildir. *Netek* ile burada açıklanan normal kellik arasındaki fark şudur: Normal kelliğe, dökülen saçlar bir daha geri gelmeyecektir. Bu, saç derisine sürülen ve kalıcı kelliğe yol açan merhem gibi bir dış etkenle olabileceği gibi, saç derisinin doğal kıl besleme kapasitesini yitirmesinden de kaynaklanabilir. Her iki durumda, bu normal kelliştir ve *tuma* ile ilgisi yoktur. *Netek* ise bu tanımın dışındadır (Ramban).

Öte yandan kelleşmiş saç derisinde kuşkulu bir leke çıkması durumunda, bunun *tsaraat* olarak değerlendirilmesi için, tıpkı vücudun diğer bölgelerinde olduğu gibi, *tsaraat* lekesine özgü dört beyaz tonundan birine sahip olması gerekir (p. 2 açık.). Bu durumda rahatsızlığın kesinleşmesi, lekenin içinde beliren sağlıklı bir deri ve lekenin genişlemesi ile gerçekleşir (Raşi; bkz. p. 42 açık. *Gelişmekte olan bir tsaraattır* k.b.).

42. [Olasılıkla] – Saadya Gaon.

Arka ya da öndeki kel bölgede – İbranice *Karahat* ve *Gabahat*. Başın tepesinden enseye doğru olan bölüm *Karahat*, tepeden alna doğru, şakakları da içine alan bölge ise *Gabahat* olarak adlandırılır (*Torat Koanim*; Raşi).

Başkalarına göre ise, *Gabahat*, saç bölgesinde olup saçsız olan yerleri, *Karahat* ise saçların olup sonradan döküldüğü yerleri ifade eder (Radak, *Şeraşim*; bkz. *Piruş Al İbn Ezra*).

Kızılımsı-beyaz bir leke – Bkz. p. 19 açık. Fakat her ne kadar pasuk sadece kızılımsı-beyaz renkten bahsediyorsa da, burada bahsedilen de

[42. Soluk Beyaz Lekeler]

³⁸ “Bir erkek ya da kadının vücutlarının derisinde lekeler – beyaz lekeler – belirirse [kanun şöyledir:] ³⁹ Koen inceler. Vücutlarının derisinde soluk beyaz lekeler tespit ederse, bu, deride gelişmiş bir *boaktır*; saftır.

[43. Kellik]

⁴⁰ “Başı kelleşen biri, [eğer saçlar] arka bölgeden [dökülmüşse], saftır. ⁴¹ Eğer başının ön kısmındaki saçlar dökülürse, önden keldir; [yine] saftır.

⁴² “Ancak, arka ya da öndeki kel bölgede kızılımsı-beyaz bir leke belirdiği takdirde, bu [olasılıkla], arka ya da öndeki kel bölgede gelişmekte olan bir *tsaraattır*.

Alternatif olarak “*Netek görüntüsünü korumuşsa veya üzerinde siyah kıllar bitmişse...*” (Hizkuni; *Yad – Tumat Tsaraat* 8:6; *The Living Torah*). Ya da tam çeviriyle “*Netek görüntüsünü korumuşsa ve üzerinde siyah kıllar bitmişse...*” (*The Artscroll Chumash – Stone Edition*).

İçinde – *Netek*in sınırında bile olsa (krş. *Torat Koanim*).

Siyah – Fakat pasuk sadece siyah renkten bahsetmesine karşın, altın sarısı dışındaki herhangi bir renk, *tsaraat*ın geçtiğini gösterir (*Torat Koanim*; Raşi).

Netek iyileşmiştir – Bu koyu renk kıllar sonradan dökülürse bile (*Tosefta – Negaim* 4:7; *Daat Mikra*).

Saftır; [bu yüzden] Koen onu saf ilan eder – Burada, her ne kadar *Koen*’in saf ilan etmesi bu süreçte vazgeçilmez bir şart olsa da, bu yetkinin keyfi olmadığı ve *Koen*’in sadece kurala göre gerçekten saf olan kişileri saf ilan edebildiği görülmektedir. Başka bir deyişle, bir *Koen*’in, kurala göre *tame* olan bir lekeyi saf ilan etmesi, hiçbir şeyi değiştirmez (*Torat Koanim*; Raşi; *Mizrahi*; *Sifte Hahamim*).

38. Lekeler – Ya da “*noktalar*” (Raşi). İbranice **Beaerot**. Bu sözcük, benzer bir kelime olan, parlak beyaz rengi sayesinde ayırt edilebilen bir *tsaraat* türü olan *baeret* ile karıştırılmamalıdır (p. 4). Zira buradaki leke *tame* değildir.

39. Soluk beyaz – Bahsedilen ton, *tsaraat* renklerinin en soluk tonlusu olan yumurta zarı beyazından da daha soluktur (*Sforno*). *Tsaraat* olamayacak kadar soluk olduğu için, bu sadece, deride görülen basit bir renk değişimidir.

Lekeler – Bu ifade, ne kadar çok sayıda leke olursa olsun, eğer renk burada tanımlanan soluklukta ise, bunun *tsaraat* olmadığını öğretir (*Yad – Tumat Tsaraat* 1:1). Fakat yine de bunun tam olarak “sağlıklı et” (krş. p. 10) sınıfına girip girmediği, bir soru işaretidir (*Mişna – Negaim* 6:6; *Tosafot Yom Tov*).

Boak – Bu sözcüğün tam anlamı “*parlaklık*”tır. Bu, kızıl tenli ve çilli bir kişinin çilleri arasında görülen beyazımsı parlak rengi ifade eder (Raşi). Fakat elbette bu parlaklık, *baeret* ya da *seetin* olası beyaz tonlarından daha soluk bir tondur. Hahamlarımız, buradaki “*boaktır*; *saftır*” ifadesini, “*boak* tonundaysa, saftır; ondan parlak olan her beyaz tonu ise *tamedir*” şeklinde açıklarlar (*Torat Koanim*; *Piruş Al İbn Ezra*).

Bazıları *boak*ı ciltte yer yer pigment kaybına yol açan bir sorunla özdeşleştirirler (*vitiligo* ya da *leukoderma*). *Septuaginta*’nın çevirisi *agopokia* sözcüğü ise, saç kaybindan önce ortaya çıkan bir belirtiyi tanımlar.

Boak, hiçbir şekilde *tame* olmadığına göre, neden *Koen*’e gösterilmelidir? Genel bir kural olarak, bir kişi, kendi ekonomik ya da fiziksel durumunda olumsuz bir değişiklik olduğu zaman – bu, [*boak* gibi] çok basit ve önemsiz bir sıkıntı bile olsa – bunun bir günahın cezası olabileceğini düşünmelidir. Böyle bir durumda kişi, nerede hata yaptığını anlamak için konunun uzmanı olan kişilerin rehberliğinden yararlanmalıdır. Böyle bir rehberlik, halkın öğretmenleri konumunda olan ve Tanrı Hizmeti’nin yorulmaz öncüleri olan *Koenler*’den alınabilir (bkz. *Devarim* 33:10 ve *Malahi* 2:4). Tanrı’nın aşikar hoşnutsuzluğundan dolayı zarara uğramış olan bir kişi, bu rahatsızlığını bir rastlantıymış gibi değerlendirmemelidir. Bir Yahudi her zaman kendini ve davranışlarını

מִן וְרָאָה אֹתוֹ

43

הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת-הַנֶּגֶל לְבָנָה אֲדַמְדָּמֶת בְּקֶרְחָתוֹ אֹן בְּגִבְחָתוֹ

כְּמִרְאֶה צָרְעַת עוֹר בָּשָׂר: מִדְּאִישׁ-צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טָמֵא 44

יְטַמְּאֵנוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ:

masını ister; ama onun gereksiz yere aşağılanmasını istemez. Bu, Tora'nın, diğer yerlerde “*tsaraata yakalanmış kişi*” yerine sadece “*o*” zamirini kullanmasıyla vurgulanmıştır. Buradaki durum, yani kel başta çıkan bir *tsaraat* ise farklıdır. Lekenin konumu stratejiktir: herkesin görebileceği ve bu kişinin günahkar olduğunu kolayca anlayacağı bir yerdedir. Bu da, söz konusu kişinin ağır bir günahtan sorumlu olduğuna işaret eder. Tora bu durumu “[*herkesin görebildiği şekilde*] *tsaraata yakalanmış bir kişidir*” ifadesiyle vurgulamaktadır (Or Ahayim).

“Kişi” olarak çevirdiğimiz sözcük İş’tir. Bu sözcük sadece erkekleri ifade eder. Fakat buradaki kurallar erkekler için olduğu kadar, kadınlar için de geçerlidir. Nitekim sıradaki pasukta Tora sadece “*tsaraat hastası*” diyerek erkek ya da kadın ayrımı yapmamıştır. Burada özellikle İş sözcüğünü kullanmasının nedeni, sıradaki pasukta tanımlanan giysilerin yırtılması, saçların da uzun [ya da örtülmeden (bkz. s.p., *Targum Onkelos* o.ç.)] bırakılması kuralının sadece erkekler için geçerli olduğunu belirtmektir. *Tsaraata* yakalanmış bir kadın ise bunları yapmaz (*Talmud – Arahin* 3a).

Tamedir. Koen onu ... tame ilan etmelidir – Daha önce de “*saftır; [bu yüzden] Koen onu saf ilan eder*” (p. 37) denmişti. *Tsaraat* konusunda bir lekenin *tame* ya da saf olduğunu ilan etme yetkisi, Tora tarafından sadece *Koen*’e verilmiştir. Dolayısıyla bir lekede saflık ya da *tuma* belirtileri görülürse bile, bir *Koen* ağzından “saf” ya da “*tame*” sözcüklerini çıkarmadığı sürece, kişinin konumunda bir değişiklik olmaz (Rabenu Behaye).

Onu şüphesiz tame ilan etmelidir – İbranice **Tame Yetameenu**. Bu bir ikilemedir. Sıradaki iki pasuk, *tsaraata* yakalanmış kişinin nasıl davranması gerektiğini açıklamaktadır. Fakat bu pasuklar kel bölgelerde görülen lekelerin hemen ardın-

dan geldiği için, sanki sadece bu durumdaki *tsaraata* yapılması gerekenleri tanımlıyor gibi algılanabilir. Ayrıca bu pasuğun sonunda “*lekesi başındadır*” denmesi bu algı olasılığını daha da güçlendirebilir (Mizrahi; *Sifte Hahamim*). Fakat bu yanılgıya düşmememiz için, Tora bu ikilemeyi kullanmakta ve sıradaki iki pasukta tanımlanan davranışın sadece kel bölgelerdeki lekeler için değil, insanda görülen her türlü *tsaraat* durumunda gerekli olduğunu öğretmektedir (*Torat Koanim*; Raşi).

İkileme ile yapılan vurguya, tam tersi bir neden de gösterilebilir. Okuyucu şu ana kadar olan kısımlardan yola çıkarak, sadece bedendeki lekelerin *tsaraat* olduğu, ama başta leke olsa bile bunun *tsaraat* olarak değerlendirilmeyeceği kanısına kapılabilir. Tora bu vurguyu yaparak, bu kanının doğru olmadığını, baştaki bir lekenin de şüphesiz *tuma* işareti olduğunu öğretmektedir (*Daat Mikra*).

45-46. Tecrit. İnsan vücudunda görülen *tsaraat* türlerinin açıklanması bu noktada sona ermiştir. Tora, şimdi iki pasukla, *tsaraata* yakalanmış kişinin ne şekilde davranması gerektiğini açıklamaktadır. Toplumdan tecrit edilme temasını içeren bu emirler, şu ana kadar açıklanan tüm *tsaraat* durumları için geçerlidir. Rahatsızlık geçtikten sonra yapılan arınma işlemleri ise, sıradaki Metsora peraşasının başında anlatılacaktır.

⁴³ Koen onu inceleyip, arka ya da öndeki kel bölgede [bulunan] *seet* lekesinin – vücut derisi *tsaraat*ının görünümü gibi – kızılımsı-beyaz olduğunu tespit ederse, ⁴⁴ bu, *tsaraata* yakalanmış bir kişidir; *tamedir*. Koen onu şüphesiz *tame* ilan etmelidir; [zira] lekesi başıdadır.

“*leke*” (*Nega*) olarak tanımlandığına göre, sadece bu renk değil, derideki bir lekeyi *tsaraat* sınıfına sokan dört beyaz renk tonunun her biri de olabilir (*Torat Koanim*; Raşi; bkz. s.p. açk.).

Bu lekenin de en az bir *Geris* büyüklükte olması gerekir. Arka ile ön kel bölgede kanun aynı olmasına karşın, pasukta ikisi ayrı ayrı belirtilmiş, aralarında “*ya da*” bağlacı kullanılmıştır. Bu, iki bölgenin farklı alanlar ifade ettiğini gösterir. Dolayısıyla, ikisinin birleştiği bölgede, hem ön hem de arka kelliğe bir *Geris*’ten küçük *tsaraat* lekeleri varsa, bu ikisinin toplamı bir *Geris*’e ulaşıyorsa bile, bu *tsaraat* olarak kabul edilmez (*Torat Koanim*; *Daat Mikra*).

Gelişmekte olan bir *tsaraattır* – Tam çeviriyle “*gelişmekte olan bir tsaraattır o*”. Bunun bir “*tsaraat*” olarak tanımlanması, bu bölgelerdeki lekelerin de bedenın diğer yerlerindeki *tsaraat*ın özelliklerini taşıdığını gösterir. Dolayısıyla, burada bahsedilmese de, leke içinde beliren sağlıklı bir et parçası da *tuma* işaretidir (krş. p. 10). Benzer şekilde “*gelişmekte olan*” tasviri, tıpkı normal *tsaraat* gibi burada da lekenin yayılmasının bir *tuma* işareti olduğunu öğretir. Öte yandan, tam çeviride de dikkat edileceği gibi, burada fazlaymış gibi görünen bir “*o*” sözcüğü de kullanılmaktadır. Tora boyunca bu tipteki kullanımlar bahsedilen şeyin belirli bir konuda özel ve benzersiz olduğuna işaretler. Bu da böyle bir örnektir. Zira bedenın diğer yerlerinde görülen lekelerden farklı olarak, saçın kel bölgelerinde görülen lekelerin *tame* olmaları için, beyaz kıl gerekliliği yoktur (*Torat Koanim*). Bunun nedeni de açıktır. Kalıcı olarak kelleşmiş bir bölgeden bahsedildiğine göre, burada artık saç üretme gücü yoktur. Ve eğer hasbelkader saç çıksa bile, bunun normal siyah saç değil, ancak bu güçsüz derinin üretebileceği şekilde zayıf ve beyaz saç olacağı açıktır. Dolayısıyla bu durumda beyaz saçın çıkması bir *tuma* işareti değil sadece doğal ve normal durumdur (p. 29, Ramban o.a.).

43. *Seet* lekesinin – Bkz. p. 2 açk.

Vücut derisi *tsaraat*ının görünümü gibi – Yani

p. 1-17’de açıklanan ve vücutun diğer bölgesindeki deride görülen lekeler gibi (İbn Ezra).

Tora, stili gereği, çoğu zaman aynı kanunlara sahip farklı durumları açıklarken, bu kanunları bu durumların anlatımına serpiştirir ve anahtar kelimelerle bu iki durumu birbirine bağlayarak, kanunların her iki durum için de geçerli olduğunu öğretir. Burada da böyle bir örnek vardır. p. 1-17’de sadece beyaz renkten [ve açıklamalarda bunun dört tonundan] bahsedilmiş, kızılımsı-beyaz bir renk olduğu söylenmemiştir. Burada ise kel bölgedeki bir lekenin “*vücut derisinde görülen tsaraatın görünümü gibi kızılımsı-beyaz*” renkte olabileceği söylenerek bir köprü oluşturulmaktadır. Buradan iki sonuç çıkar: [1] Normal deride sadece beyaz tonlarından bahsedilmiş olmasına karşın, kızılımsı-beyaz da olası bir *tsaraat* rengidir. [2] Kel bölgede sadece kızılımsı-beyaz renkten bahsedilmiş olmasına karşın, beyazın dört tonu da olası *tsaraat* renkleridir. Dahası, köprü sadece renk değil, diğer bazı kanunlar açısından da geçerlidir. Dolayısıyla örneğin kel bölgede karantınayı gerektiren bir durum söz konusu olduğunda, tıpkı normal deride görüldüğünde olduğu gibi iki taneye kadar karantina dönemi olabilir. Bu açıdan, iltihap ya da yanık sonrasında çıkan lekelerden farklıdır; çünkü orada sadece tek karantina dönemi vardır (p. 18-28). Ayrıca bu, *netek* konusundan da farklıdır (p. 29-38); çünkü orada beyaz renk tonları *tuma* işareti sayılmaz (*Mişna* – *Negaim* 3:6 ve 10:10; *Torat Koanim*; Raşi).

Alternatif bir çeviri: “*Koen onu inceleyip, arka ya da öndeki kel bölgede [bulunan] seet lekesinin kızılımsı-beyaz olduğunu tespit ederse, [o zaman bu], vücut derisinin tsaraatı gibidir*” (Saadya Gaon).

44. Bu, *tsaraata* yakalanmış bir kişidir – Daha önceki durumlarda, Tora sadece zamir kullanmıştır; burada ise Tora söz konusu kişinin *tsaraata* yakalandığını vurgulamaktadır. Merhametli Tanrı, bir insanı cezalandırdığı zaman, bunu, o kişiyi toplum içinde küçük düşürmeyecek bir şekilde yapmayı tercih eder. Günahkar kişinin kendi konumunun farkına varıp *Teşuva* yap-

מה והצרוץ אשר-בן הנגע בגדי

45

יהיו פרמים וראשו יהיה פרוץ ועל-שפם יעטה וטמא | טמא

יקרא: מו כל-ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדרך ישב 46

מתוך למחנה מושב: 5

davranış tarzı içine girmesine dair gerekliliktir. Bu, pasuktaki “*üzerinde [tsaraat olduğu kesinleşmiş bir] leke olan, tsaraat hastası*” ifadesinden anlaşıl-maktadır. Başka bir deyişle bu pasuktaki davranış, *tsaraat* olduğu, üzerindeki leke ile kesinleşmiş olan kişiye özgüdür. *Metsora Musgar* statüsündeki bir kişi ise, *tsaraat* durumu, üzerindeki kesin lekeye değil, sadece şüphe nedeniyle kapatıldığı karantinanın günlerine bağlı olduğu için, bu pasuktaki davranışlardan sorumlu değildir (*Talmud – Megila* 15a).

Midraş bu pasuğun iki *Bet-Amikdaş*’ın yıkılışına gönderme yaptığını belirtir. Genel bir prensibe göre, “*Avoda Zara – Yabancı Tapınma / Putperestlik*”, tıpkı *tsaraat* lekeleri gibi bir *tuma* kaynağıdır. Buna göre ileride baş gösterecek yozlaşma sonucu, “*üzerinde bir leke – putperest ibadete sahne – olan, tsaraat – yabancı ibadet – hastası – Bet-Amikdaş’ın – giysileri yırtık olacak – Koenler’e ve özellikle Koen Gadol’a ait özel giysi-leri hiçbir anlam ifade etmeyecek – başı dağınık olacak – bu durum nedeniyle Tanrı’nın Kutsal Varlığı orayı terk edecek – ağzına kadar örtünecek-tir – zira halk Tora öğrenimini ihmal etmiştir. Ve tüm bunların sonucunda Bet-Amikdaş – ‘Tame! Tame!’ diye bağıracaktır – iki kez yıkılacak ve kutsiyet, saflık merkezi olmaktan çıkacaktır (Rabenu Behaye).*”

46. Yalnız kalmalıdır – Ya da “*yalnız yaşa-malıdır*”; “*yalnız oturmalıdır*”. Pasuğun devamın-da, bu kişinin kampın dışına çıkması gerektiği söylendiğine göre buradaki “*yalnız kalmalıdır*” ifadesi, bu kişinin, kendisi gibi *tame* olan başka kişilerle bile bir arada olamayacağını öğretmekte-dir (*Torat Koanim; Talmud – Pesahim* 67a).

Bu denli katı tecridin nedeni nedir? Bunun cevabı, kişinin bu durumuna yol açan günahıdır. *Tsaraata* yakalanmış kişi, bunu, işlediği *Laşon Ara* günahı nedeniyle hak etmiştir. Başkaları hakkın-da olumsuz sözler yayarak, eşleri, arkadaşları bir-birlerinden uzaklaştırmıştır. Şimdi tamamen yalnız kalarak, işlediği günahla ne kadar ağır bir

zarar vermiş olduğunu bizzat görecektir (*Talmud – Arahin* 16b; Raşi). Bu, Tanrı’nın ceza ya da ödül verirken kullandığı “*Mida Keneged Mida – Kısasa Kısas*” yönteminin bir başka örneğidir. Suça, aynı ölçüyle karşılık vermenin en önemli amacı, günahkarın, ne yaptığını ve bu yaptığının başına neler getirdiğini fark etmesini sağlamaktır. Bu yöndeki derin düşünceler, onun *Teşuva* yap-masına yol açacaktır.

❧ Mida Keneged Mida

Mida Keneged Mida yöntemi yanlış kavranma-malıdır. Bir insan için, kendisine yapılanlara “*kısasa kısas*” karşılık verdiğini söylemek, onun iyiliğe karşı iyilik, kötülüğe karşılık intikam niteliğinde bir kötülükle ödeme yaptığı anlamına gelir. Fakat her yönüyle İyi ve Merhametli olan Tanrı için bunu söylemek son derece yanlış ola-caktır. Tanrı’nın, insanın yaptıklarına “*kısasa kısas*” karşılık vermesinin anlamı şudur: İnsan, kendi yaptığı iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış davranışın sonucunu, kendisine davet eder. Tanrı hiçbir canlıya İsteği doğrultusunda kötülük getirmez. Zira Tanrı, “*çünkü Sen, kötülüğü arzu-layan Tanrı değilsin*” (*Teilim* 5:5) sözleriyle de belirttiği gibi, dünya için sadece iyi olanı ister. İşin aslı şudur: İnsan, doğru yoldan sapmakla, iyiliğin kendisine ulaşması için mevcut olan hazırlığı bozmuş ve bu şekilde kötü sonuçları kendi başına davet etmiş olur. Misal olarak şu verilebilir: Kişi, düz ve temiz olup, taş, diken vb. engellerden arınmış bir yolda düz gitmektedir. Yolun iki kenarında ise dikenlerden oluşan çitler vardır. Bu kişi düz yolda gittiği sürece hep ilerleyecektir. Fakat yolunu değiştirip kenara sap-tığı takdirde, dikenlerden zarar görecektir. Elbette bu gördüğü zararı, Tanrı’nın ona gönder-miş olduğu bir kötülük olarak yorumlamayız. Bu durumda bu kişinin belayı kendi başına davet ettiği açıktır.

Buna benzer şekilde, günah işlemiş bir kişi, başına gelecekleri kendisi davet etmiştir. Bu, Tanrı’nın o kişiyi cezalandırmak istediği

⁴⁵ “Üzerinde [tsaraat olduğu kesinleşmiş bir] leke olan, tsaraat hastası [için genel kanun şöyledir:] Giysileri yırtık olmalı, saçları kesilmemelidir. [Bu kişi] Bıyık bölgesine kadar örtünmeli ve [etrafına] “Tame! Tame!” diye uyarıda bulunmalıdır.

⁴⁶ “Leke üzerinde olduğu sürece tame olarak kalacaktır. [Kesinlikle] Tamedir; [bu yüzden] yalnız kalmalıdır. Yeri kampın dışıdır.

45. [Tsaraat olduğu kesinleşmiş] – Yani tame olduğu, Koen tarafından ilan edilmiş (Daat Mikra).

Giysileri yırtık olmalı – Ya da “giysisinde bir yırtık olmalı” (The Living Torah). Yastaki biri gibi (Talmud – Moed Katan 15a; bkz. 10:6). Bu, söz konusu kişinin, giysisinde en az bir tefah (8-10cm.) büyüklüğünde bir yırtık ya da kesik yapması gerektiği anlamına gelir (Yad – Avel 8:2).

Tora, diğer insanların onu fark edip ondan sakınması için, tsaraata yakalanmış kişinin farklı ve belirleyici bir şekilde davranmasını ister. Bu kişi, yastaki biri (Avel) gibi giyinir ve hareket eder. Amaç, pişmanlık duymasını ve tsaraat cezasına çarptırılmasına sebep olan günahından Teşuva yapmasını sağlamaktır. Zira başına bu belanın gelmesinin başlıca sebebi, hatalı tutumudur (İbn Ezra).

Saçları kesilmemelidir – Talmud – Moed Katan 15a; Bu da, bir yas uygulamasıdır (krş. 10:6 açık.). Bu kişi için saçlarını kesmek, tamamen arınana kadar yasaktır (Yad – Tumat Tsaraat 10:6).

Örtünmeli – Targum Onkelos’a göre: “Yas tutan biri gibi, bıyık bölgesine kadar sarımalı”. Yas tutan biri, yakalarını veya sarındığı atkısını dudaklarının üstüne kadar kaldırır, cübbe ya da pelerinini de kafasının üstüne çekerdi. Aynı şeyi tsaraata yakalanmış kişi de yapmalıdır. Rabi Samson Raphael Hirsch’e göre, tüm başını bıyık bölgesine kadar örter, ama etrafını tame olduğuna dair uyarmak için ağzını açıkta bırakır. Oznayim LaTora ise ağzın da kapatıldığı görüşündedir. Bu kişi Laşon Ara yaparak, yani ağzıyla günah işlemiştir. Şimdi de ağzını kapatacaktır (Daat Mikra).

Yine, tıpkı yas tutan biri gibi, bu kişinin de insanları selamlaması yasaktır [ve bu da ağızla yapılan bir fiildir]. Ama ondan farklı olarak Tora öğrenebilir (Talmud – Moed Katan 15a; Yad – Tumat Tsaraat 10:6; Raşi; İbn Ezra).

“Tame! Tame!” diye uyarıda bulunmalıdır – Tam çeviriyle “seslenmelidir”. Rahatsız kişi, insanları kendisinden uzak tutmak ve başkalarına

tuma aktarmamak için yakınına gelenleri uyarmalıdır (Torat Koanim; Raşi). Talmud, (Moed Katan 5a) bu duyurunun bir amacı daha olduğunu öğretir: Diğer insanlar onun bu düşkün halini görünce, onun iyileşmesi için dua edeceklerdir.

Alternatif olarak: “[Dikkat edin! Benle temas ederek] Tame olmayın! Tame olmayın!” diye seslenmelidir” (Targum Onkelos). Ya da “Uzak durun! Tumadan uzak durun!” ilanında bulunmalıdır” (Targum Yonatan). Tora her ne kadar bunu tsaraat bağlamı içinde veriyorsa da, bu kural, sebep ne olursa olsun tame olmuş herkes için de aynı şekilde geçerlidir. Başka bir deyişle, söz gelimi, bir insan ölüsüne temastan dolayı tame olmuş bir kişi de, etrafındaki insanları, tame olduğu ve kendisine değmemeleri konusunda uyarmakla yükümlüdür (Torat Koanim). Pasukta “Tame! Tame!” şeklinde bir tekrarın bulunması, bu kişinin her zaman iki kez “tame” demesi gerektiğini değil, sadece gittiği her yerde insanları sürekli olarak uyarma yükümlülüğü olduğunu vurgulama amaçlıdır (İbn Ezra).

Bu pasukta açıklanan ve tsaraata yakalanmış bir kişinin uymasını gerektiren davranış, Tora’nın 613 emrinden biridir. Mitsvat Ase No. 77. Mitsvanın temelinde, kişinin, diğer insanlardan uzaklaşmasına ve yalnız kalmasına neden olan bu duruma düşmesine, işlediği günahın neden olduğunu fark etmesi vardır (Sefer Ahimuh).

Bir görüşe göre uyarıda bulunmanın anlamı, tsaraata yakalanmış kişinin, bedeni ya da giysilerinin üzerine uyarıcı bir işaret koymasındır (a.k.). Benzer şekilde buradan farklı bir kural da öğrenilmektedir: Her mezar yeri, orasının bir mezar olduğunu belirten bir taşla işaretlenmelidir. Zira mezarlık da bir tuma kaynağıdır (Talmud – Moed Katan 5a). Bu kuralın öğrenilebileceği başka yerler de vardır (ör. 15:31).

Önce de belirtildiği üzere, karantina altındaki bir tsaraat hastası (Metsora Musgar) ile, hastalığı kesinleşmiş olan biri (Metsora Muhlat) arasındaki fark, [arınma sürecindeki farklılıktan başka,] kesin hasta olan kişinin bu iki pasukta bahsedilen

מִזֹּה־בְּכֹד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרַעַת

47

בְּכֹד צָמֵר אֹךְ בְּכֹד פִּשְׁתִּים: מֵה אֹךְ בִּשְׁתִּי אֹךְ בְּעָרֵב לִפְשָׁתִים

48

וְלִצְמֵר אֹךְ בְּעוֹר אֹךְ בְּכָל־מְלֶאכֶת עוֹר: מִשֵּׁ וְהִיא הִנָּגַע יִרְקָק |

49

אֹךְ אֲדָמָם בְּכֹד אֹךְ בְּעוֹר אֹךְ־בִּשְׁתִּי אֹךְ־בְּעָרֵב אֹךְ בְּכָל־כְּלִי־עוֹר

נֶגַע צָרַעַת הוּא וְהָרָאָה אֶת־הַכֹּהֵן:

parmak (~36cm²) alana sahip herhangi bir kumaş parçası da olabilir (*Talmud – Şabat* 26b). Dolayısıyla bu, herhangi bir giysi olabildiği gibi, belirli bir kullanımı olan, perde ya da yelken gibi eşyalar şeklinde de olabilir.

Yün ... ya da keten – *Tsaraata* yakalanabilen kumaş cinsleri sadece yün ve ketendir (*Mişna – Kilayim* 9:1; *Yad – Tumat Tsaraat* 13:1). Bu da sadece *Kaşer* hayvanların yünüyle – yani koyun yünüyle – sınırlıdır. Yün, *Kaşer* olmayan bir hayvana aitse, örneğin deve kılından bahsediliyorsa, şüpheli bir leke görülse bile *tame* olmaz. Eğer *Kaşer* olan ve olmayan hayvanların yünlerinin karışımı kullanılmışsa, çoğunluğa göre değerlendirilir. Eğer çoğunluk *Kaşer* olanın yünüнденse, kumaş *tsaraata* yakalanabilir. Aksi takdirde leke görülse bile *tame* değildir. Eşit miktar söz konusuysa *tame* olabilir (*Mişna – Negaim* 11:2; Rabenu Behaye).

Ayrıca böyle bir kumaşın *tame* olabilmesi için, doğal beyaz renginde (*Mişna – Negaim* 11:3; *Torat Koanım*; *Yad – Tumat Tsaraat* 12:10) ve bir Yahudi'ye ait olması gerekir. Boyanmış ya da Yahudi olmayan birine ait kumaşlarda şüpheli bir leke görülse bile, bu *tsaraat* değildir (*Mişna – Negaim* 11:1; *Torat Koanım*; *Yad – Tumat Tsaraat* 13b).

Burada bahsedilen eşyalarda da, diğer *tsaraat* örneklerinde olduğu gibi, lekenin *tame* olması için, en az bir *Geris* büyüklüğünde olması gerekir (*Torat Koanım*; *Daat Mikra*).

48. Çözgü – İbranice **Şeti**. Bu, dokumacılıkta atkılarının geçirildiği uzunlamasına iplere verilen isimdir. Bu ipler, kumaşın uzunlamasına bir ucundan diğerine uzanır. Sözcüğün kökü, “**Şat – Temel**”dir. Zira bu ipler dokuma işleminin temelini oluşturur (İbn Ezra).

Atkı – İbranice **Erev**. Dokuma tezgahlarında mekikle enine atılan ipliğe bu isim verilir. Bu iplikler, çözgü ipliklerinin aralarından dik açılarla

geçer. Sözcüğün kökü “**Arav – Karıştırmak**”tır. Zira atkı ipleri, temeli oluşturan çözgü ipleriyle karışarak dokunur (İbn Ezra).

[**Olarak belirlenmiş**] – Çözgü ve atkı iplikleri, tamamlanmış bir kumaş olmamalarına karşın, böyle bir kumaşı dokumak üzere hazırlanmış iplikler olduğu için, Tora onlardan bahsederek, eğrilmiş ve dokunmaya hazır olan yün ya da keten ipliklerin de *tsaraat* kapabileceğini öğretmektedir (*Mişna – Negaim* 11:8; *Yad – Tumat Tsaraat* 13:8; *Aktav Veakabala*; Ralbag).

Çözgü iplikleri beyaz, atkı iplikleri renklendirilmişse [ya da aksine atkı iplikleri beyaz, çözgü iplikleri boyalıysa] ve dokunmuş parçanın gözle görülen kısmı doğal beyaz ipliklerden oluşuyorsa, bu parça *tsaraat* kapabilir (*Mişna – Negaim* 11:4; *Yad – Tumat Tsaraat* 12:10). Ancak çözgü ya da atkıdan biri yün ya da keten iken, diğeri başka bir iplik cinsinden mamulse, kumaş parçası *tuma* kapamaz (*Tosefta – Negaim* 5:3; *Yad – Tumat Tsaraat* 13:3).

Deri – Sepilenmiş ama henüz kesilip dikilerek giysi ya da eşya haline getirilmemiş, yine de çadır ya da örtü amacıyla kullanabilen deri (Raşi; İbn Ezra). Deniz hayvanlarına ait deriden eşyalar, burada açıklanan kanunların dışındadır ve *tuma* kapmaz. Zira su kaynaklı hiçbir şey *tuma* kapmaz (*Mişna – Negaim* 11:1).

Her türlü deri mamulü – Derinin işlenmesiyle üretilip tamamlanmış her türlü giysi ya da eşya (Raşi).

49. Yemyeşil – Yani “en yeşil yeşil” (*Torat Koanım*; Raşi). İbranice **Yerakrak**. Alternatif olarak “açık/parlak yeşil” (Rabi Arye Kaplan) ya da “yeşilimsi” (İbn Ezra). Çevirimiz, *Mişna*’daki Hahamlar’dan olan ve bu rengi “tavus kuşunun kanadı veya palmye yaprağına benzer” şeklinde tanımlayan Somhos’un görüşüne göredir. Diğer bir Haham Rabi Elazar’a göre ise renk “balmumu ve yumurta sarısına benzer” şekilde tanımlanır,

[44. Giysilerdeki Tsaraat]

⁴⁷ “Üzerinde *tsaraat* lekesi [kuşkususu] olan bir giysi – [ki bu,] yün bir kumaş ya da keten bir kumaş, ⁴⁸ çözüğü ya da atkı [olarak belirlenmiş] keten ya da yün [iplik], deri ya da her türlü deri mamulü [olabilir – hakkındaki kanun şöyledir:] ⁴⁹ Kumaş, deri, çözüğü ya da atkı [ipliği] veya her türlü deri eşyadaki leke yemyeşil ya da kıpkırmızı ise, bu [olasılıkla] *tsaraat* lekesidir ve *Koen*’e gösterilmelidir.

anlamına gelmez. Ceza, Tanrı’nın, o kişiye verdiği sürekli iyiliği esirgemeye başlamasıyla gelir. Hahamlarımız’ın “Göklerden hiçbir kötü şey gelmez” (*Midraş – Bereşit Raba* 51) sözleriyle vurgulamak istedikleri nokta budur.

Ana hatlarıyla konu şöyledir: Bir kişinin başına gelen her türlü kötü şey, Tanrı’nın o kişiden Yüzü’nü gizlemesinden kaynaklanır (krş. Devarim 31:17). Bunun anlamı, Tanrı’nın o kişiye yönelik korumasını askıya almasıdır. Bu durum, kişinin, kendisine uygun karşılığı almasına kadar devam eder ve bu gerçekleşir gerçekleşmez, Tanrı tekrar koruyucu meleklerini görevlendirerek, o kişi üzerindeki korumasını günah öncesinde olduğu gibi yeniler. Kısacası, Rabi Yeuda Alevi’nin söylediği gibi (*Kuzari* 4:3): Hepimiz Tanrı’nın ‘Bir’ [ve değişmez] olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bir değişiklik söz konusuysa, bu, insanda gerçekleşmiştir. Tanrı değişmez (*Sefer Ahimuh*).

Yeri kampın dışıdır – “Bu kişi, çöldeki eşmerkezli üç kampın da dışına çıkmalıdır” (*Torat Koanim; Talmud – Pesahim* 67a; Raşi). Çöldeki yolculuk boyunca kurulan kamplarda, merkezde *Mişkan* yer alırdı. Bu bölge “*Şehina’nın Kampı*” olarak adlandırılır. Onun çevresinde Levi kabilesinin kampı – “*Levi Kampı*” bulunurdu. En dışta da diğer tüm kabilelerin bulunduğu büyük kamp yer alırdı – “*Yisrael Kampı*” (bkz. *Bamidbar Perek* 2:1-34 açk.). *Tsaraata* yakalanmış kişi, bu üç kampın da dışına çıkmalıydı. Erets-Yisrael’deyken ise, *tsaraattan* mustarip kişi, Yeşua Bin Nun döneminde surlarla çevrili olan bir şehirdeyse, surların dışına kadar çıkmalıdır (*Mişna – Negaim* 1:7; Rabi Pinhas Keati o.a.; *Daat Mikra*; bkz. 25:29-30 açk.). Krş. 4:12 açk. Şehrin kapısının hemen dışında *metzoralar* için ayrılmış özel bir bölge bulunurdu (*Melahim* II 7:3, *Ralbag* o.a.).

“Yeri” olarak çevrilen sözcüğün tam karşılığı “*oturma yeri*”dir. Tora’nın, oturma konusunu vurgulaması, *tsaraat* nedeniyle *tame* olan bir kişinin, “oturduğu yeri” tümüyle *tame* yaptığını öğretir. *Mişna*’da şöyle denmektedir: [*Tsaraat* nedeniyle]

Tame [olan] bir kişi bir ağacın altında oturuyorsa, [o ağacın altındaki her yere *tuma* yayar; dolayısıyla ağacın altından] geçen saf bir kişiyi *tame* yapar. [Fakat aksine,] Eğer saf bir kişi ağacın altında oturuyorsa, o bölgeye giren *tame* bir kişi, diğerini etkilemez (*Mişna – Negaim* 13:7; *Torat Koanim*).

47-58. Giysilerde Görülen Tsaraat. Giysiler ve evlerde görülen *tsaraat* (14:33 v.d.), doğal etkenlerle açıklanabilen olgular değildir. Zira renk değişiklikleri olsa olsa, bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir giysinin boyandığı renkteki bir bozulma, boyayan kişinin bir hatası ya da kumaşın, boyayı kabul etmemesi nedeniyle gerçekleşebilir. Oysa Tora burada, *tsaraat* lekelerinin sadece ve sadece doğal beyaz renklerde olan kumaşlar için geçerli olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla renk değişikliği, boya ya da boyama esnasındaki bir hata veya bozulmadan kaynaklanmış olamaz. Dahası, *Mişna*’da Rabi Şimon’un belirttiği gibi, deri eşyalar, sadece güneşte bırakılarak renklendirilmişlerse, üzerlerinde görülen kuşkulu bir renk değişikliği, *tuma* işareti olabilir; çünkü bu, alışılmadık ve doğal yolla açıklanamayacak bir durumdur; bu yüzden hemen Tanrı’dan bir işaret olarak değerlendirilecektir. Fakat bunlar insan eliyle boyanmışlarsa, şüpheli bir renk değişikliği bile *tuma* işareti olarak kabul edilmez; zira bu her zaman boyadaki basit bir bozuklukla açıklanabilecektir (*Mişna – Negaim* 11:3; *Ramban*). Sonuç olarak, giysilerdeki renk değişikliklerine doğal açıklama getirmek mümkün değildir ve bu, tüm *tsaraat* konusunun, görüldüğü eşya ya da bedeninin sahibine yönelik İlahi uyarılar içeren, tamamen doğaüstü bir kavram olduğunun bir kanıtıdır (*Sforno*). Tora’nın, bu bölüm boyunca kumaş, giysi, çözüğü ve atkı iplikleri, deri ve deri mamulleri maddelerini neredeyse her pasukta tekrarlamasının amacı da, olasılıkla bu mucizeviliği vurgulamaktır (*Ramban*).

47. Tsaraat lekesi [kuşkususu] olan bir giysi – Giysilerde görülen *tsaraat* türü ile ilgili kurallar, Tora’nın 613 emrinden biridir. *Mitsvat Ase* No. 78 (*Sefer Ahimuh*).

Giysi – Her ne kadar “giysi” deniyorsa da, bu, 3x3

- נ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע 50
- וְהִסְגִּיר אֶת־הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים: נֹא וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי 51
- כִּי־פֶשֶׁה הַנֶּגַע בְּבֶגֶד אוֹ־בִשְׂתֵי אוֹ־בְעֶרְבֹ אוֹ בְּעוֹר לְכֹל 52
- אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָעוֹר לְמַלְאכָה צָרַעַת מִמֶּאֱרַת הַנֶּגַע טָמֵא הוּא: 53
- נֹב וְשֹׂרֶף אֶת־הַבֶּגֶד אֹן אֶת־הַשִּׁתִּי | אֹן אֶת־הָעֶרֶב בְּצֶמֶר אוֹ 54
- בַּפִּשְׁתִּים אוֹ אֶת־כָּל־כְּלֵי הָעוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ הַנֶּגַע כִּי־צָרַעַת 55
- מִמֶּאֱרַת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף: נֹב וְאֵם יִרְאֶה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא־פֶשֶׁה 56
- הַנֶּגַע בְּבֶגֶד אֹן בִּשְׂתֵי אוֹ בְּעֶרֶב אוֹ בְּכָל־כְּלֵי־עוֹר: נֹב וְצִוָּה הַכֹּהֵן 57
- וְכִבְּסוּ אֶת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע וְהִסְגִּירוּ שְׁבַעַת־יָמִים שְ�נִית: שְׁבִיעִי 58

רביעי כשהן מחוברין

“lanet işareti” ya da “bela” anlamındadır (İbranice “Meera – Lanet” kökünden). Zira giysinin yakılması, sahibi için maddi kayba neden olan, ondan yararlanmasına engel olan bir beladır; lanettir (Torat Koanim; Saadya Gaon; Raşi; Ramban; Raşbam). Targum Onkelos da buna benzer şekilde mahsera – “eksikliğe neden olan” çevirisini yapar. Fakat Ramban’a göre Targum Onkelos’un çevirisi mahzera – “diken [gibi acı veren]” şeklindedir; ki bu, ilk görüşle örtüşmektedir.

Daat Zekenim’e göre bu sözcük “Or – Işık” kelimesiyle bağlantılıdır ve burada deyimisel bir ifadeyle, “ilk ışığı – yani ilk belirtilerini – veren bir tsaraat lekesi” anlamında kullanılmaktadır. Bu nedenle söz konusu eşya hemen bu aşamada yakılmaktadır (p. 2); zira bu ilk belirti, lekenin tsaraat olduğunu ortaya koyduğu için, eşyayı lekenin ilk görüldüğü anda yakmakta fayda vardır; zira bu yapılmadığı takdirde leke yayılacaktır.

52. Yünden ya da ketenden – Bu ifade “yünle ya da ketenle” şeklinde anlaşılabilir. Bunun anlamı, giysiyi yakmak için ayrıca yün ya da keten lifleri getirmenin gerektiği şeklinde olurdu. Fakat pasuğun sonunda [tam çeviriyle] “*u ateste yakılmalıdır*” denerek, giysinin olduğu gibi, yanında başka bir şey olmadan yakılması gerektiği vurgulanmaktadır. Öte yandan, bunun için “yünden ya da ketenden” denmesine gerek yoktu; çünkü bahsedilen giysi veya çözgü ya da atkı ipliklerinin

bu maddelerden mamul oldukları zaten önceki pasuklardan bellidir. Yine de Tora özellikle bu sözcükleri kullanmakta, böyle bir giysinin sadece “yünden veya ketenden” olan kısımlarının yakılması gerektiğini belirtmektedir. Zira yün ve keten giysilerin kenar dikişleri, başka maddelerden yapıldı ve bu kısımların yakılması şart değildi (Torat Koanim; Raşi).

Yakar – Herhangi bir kişi. Ya bizzat Koen, ya da onun talimatıyla başka biri. Yakma işlemi şehir dışında yapılır (Tosefta – Negaim 7:14; Daat Mikra).

Ateşte yakılmalıdır – Zira hiçbir şekilde düzelmesi mümkün değildir. Ayrıca başka eşyalara da tuma aktarması, istenmeyen bir durumdur. Bu nedenle yakılır. Tsaraat lekesine sahip bir eşyadan herhangi şekilde yarar sağlamak yasaktır (Torat Koanim; Daat Mikra).

54. Koen talimat verir ... yıkarlar – Emri Koen verir, yıkamayı herhangi biri yapabilir (Torat Koanim). Buradaki yıkama işlemi, [kullanılan Kabas kökünün geçtiği] diğer birçok yerden (ör. p. 34) farklı olarak, mikveye daldırmak değil normal yıkama işlemidir (bkz. p. 58). Zira buradaki işlemin amacı giysiyi tumadan arındırmak değildir. Giysi sadece karantinaya alınacaktır ve bu süre boyunca hala tamedir.

Lekenin olduğu bölgeyi yıkarlar – Tam çeviriyle “*üzerinde leke olan şeyi*”. Pasuk sadece lekenin

⁵⁰ “Koen bu lekeyi inceler ve leke[li eşyayı] yedi gün boyunca karantina altına alır.

⁵¹ Yedinci günde, lekenin kumaşta, çözgü ya da atkı [ipliğinde] veya – [söz konusu] deri ne amaçla işlenmiş olursa olsun – deride yayıldığını görürse, leke, kötücül bir *tsaraat*tır; [bu yüzden lekeli eşya] *tamedir*.⁵² Üzerinde leke bulunan kumaşı, yünden ya da ketenden [mamul] çözgü ya da atkı [ipliğini], veya her türlü deri eşyayı yakar; zira bu kötücül bir *tsaraat*tır; [dolayısıyla eşya] ateşte yakılmalıdır.

⁵³ “Fakat eğer Koen inceleyip, lekenin [söz konusu] kumaşta, çözgü ya da atkı ipliğinde veya her türlü deri eşyada yayılmadığını tespit ederse,⁵⁴ Koen talimat verir ve lekenin olduğu bölgeyi yıkarlar. [Ardından, Koen söz konusu nesneyi] İkinci bir yedi günlük karantina altına alır.

ki bu durumda çeviri “sapsarı” da olabilir (bkz. *Tosefta* – *Negaim* 1:3, *Agaot A-Gra*; krş. *Talmud* – *Suka* 31b, *Tosafot* o.a., *Ayarok* k.b.). Çeviride *Rashi* – *The Sapirstein Edition* kitabını takip ettik. Bu kaynak sarı yerine yeşil çevirisini iki nedenle tercih etmiş: [1] Bu çeviri Rambam’ın aktardığı *Alaha*’ya uygundur (*Yad* – *Tumat Tsaraat* 12:1). [2] Raşi’nin açıklamalarında kullandığı yabancı sözcükleri içeren *Loaze Raşi BaTanah*, bir el yazmasına dayanarak, Raşi’nin burada eski Fransızca’daki *très vert* – “çok yeşil” sözcüğüne yer verdiğini belirtmektedir.

Kıpkırmızı – Yani “en kırmızı kırmızı” (*Torat Koanim*; Raşi). İbranice *Adamdam*. Alternatif olarak “açık/parlak kırmızı” (Rabi Arye Kaplan) ya da “kızılımsı” (İbn Ezra).

Yeşil ve kırmızı renkler, tek bir lekeyi oluşturmak üzere bir araya gelebilir. Başka bir deyişle, bir lekenin bir kısmı yeşil bir kısmı da kırmızıysa ve bu renklerin ancak toplamı bir *Geris* büyüklüğüne ulaşabiliyorsa, bu leke *tsaraat* lekesi olarak değerlendirilebilir. Ancak bir lekeyi *tame* yapmak için, birbirlerinden başka renklerle birleşmezler (*Torat Koanim*; *Daat Mikra*).

Tsaraat lekесidir – Fakat elbette bunun da, diğer tüm *tsaraat* türlerinde olduğu gibi, en az bir *Geris* boyutunda olması gerekir (*Torat Koanim*).

50. Karantina altına alır – Sorunlu eşya, bir hafta boyunca insanların temas etmeyeceği bir yere kapatılır (p. 4, Raşi o.a.). Başka bir görüşe göre ise, *Koen* şüpheli lekenin etrafını bir çizgiyle sınırlar; böylece yedi günün sonunda yayılıp yayılmadığını anlayabilir (Roş; p. 5, *Tur* o.a.).

Rabi Yitshak Abravanel bir soru sorar: Giysi ve eşyalarda *tsaraat* görüldüğü takdirde, bu yüksek düzeyde *tuma* ifade eder. Durum böyle iken, Tora neden leke görüldüğü anda giysi ya da eşyanın

hemen yakılmasını emretmemiş, aksine iki haftaya kadar uzayabilen bir karantina dönemini ve arınma olasılığını öngörmüştür? Bu, söz konusu süre zarfında bu eşyanın başka yerlere de *tuma* bulaştırması olasılığını arttıran bir etken değil midir? Cevabı da şöyle verir: Tora, Yisrael’in maddi varlığına merhamet etmiştir. Özellikle çöldeki yolculuk boyunca halkın yeni giysiler ya da deri ayakkabılar üretmek için çok da büyük imkanları yoktu. Bu, *Devarim* 8:3-4 ve 29:4’te, çöl yolculuğu boyunca hiçbir giysinin yıpranmadığının vurgulanmasından bellidir. Anlaşılan buna gerek olmuştur, ki Tanrı bu mucizeyi gerçekleştirmişti. Çöl yolculuğu sırasında *tsaraat* en azından bedende ortaya çıkan şekliyle görülmekteydi (*Bamidbar* 5:1-4). Olasılıkla, deri eşyalar ve giysilerde çıkan türdeki *tsaraat* da vardı ve üretim konusunda sıkıntılı olan bir ortamda, lekeli giysi ve eşyalar için bir düzelmeye imkanının verilmesi önemliydi (Ramban’a göre ise giysilerdeki *tsaraat* sadece Erets-Yisrael’de görülürdü). Erets-Yisrael’e girildikten sonra da, halkın tümünün zengin olmadığı açıktır (krş. *Devarim* 15:11; bkz. *Melahim II* 4:2); dolayısıyla Tora’nın, *tsaraat* şüphesi uyandıran lekelere sahip yün, keten ve deri eşyaların kurtarılabilmesi için bir arınma olasılığı sunması, Tanrı’nın halkın maddi varlığına olan merhametinin bir işaretidir.

51. Ne amaçla işlenmiş olursa olsun – Çadır olarak kullanılma amacı için bile olsa (*Torat Koanim*). Buradan, sadece işlenmiş olan derinin *tuma* kapabildiği öğrenilmektedir. İşlenmemiş bir deri *tuma* kapmaz (*Yad* – *Tumat Tsaraat* 13:4).

Kötücül – İbranice *Mameret*. Bu sözcüğün köküyle ilgili farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre “acı veren” demektir (Raşi; İbn Ezra; krş. *Yehezkel* 28:24). Zira leke nedeniyle giysi yakılacak, sahibi, uğradığı maddi kayıptan dolayı acı çekecektir (*Sefer Azikaron*). Bir başka görüşe göre

55 נִה וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרָי | הַכֶּבֶס אֶת־הַנֶּגַע וְהֵנִיחַ
 לֹא־הֶפֶךְ הַנֶּגַע אֶת־עֵינָיו וְהִנִּיג לֹא־פָשָׁה טָמֵא הוּא בְּאֵשׁ
 56 תִּשְׂרָפֵנוּ פְּחָתָת הוּא בְּקִרְחָתוֹ אֹן בְּגִבְחָתוֹ: נוּ וְאִם רָאָה הַכֹּהֵן
 וְהֵנִיחַ כֹּתֶה הַנֶּגַע אַחֲרָי הַכֶּבֶס אֶתוֹ וְקִרַּע אֹתוֹ מִן־הַבֶּגֶד אֹן
 57 מִן־הָעֹזֶר אֹן מִן־הַשֹּׁתִי אֹן מִן־הָעֶרֶב: מִפְטִיר נוּ וְאִם־תִּרְאָה עוֹד
 בְּבִגְד אוֹ־בְשֵׁתִי אוֹ־בְעֶלְבִי אֹן בְּכָל־כְּלִי־עֹזֶר פִּרְחָת הוּא בְּאֵשׁ
 תִּשְׂרָפֵנוּ אֶת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע:

giysilerde görülen *tsaraat* lekeleri için de geçerli olduğunu öğretmektedir. Başka bir deyişle tıpkı insanda olduğu gibi, giyside baş gösteren bir *tsaraat* lekesi de giysinin tümüne yayıldığı takdirde, bu giysi saftır (*Talmud – Sanedrin* 88a; *Talmud – Nida* 19a; Raşi).

Pehetettir – Bu sözcük, girinti, derinleşme, alçalma ya da çukur ifade eder. Burada, görüntüsü, normal renge göre daha alçakta olan bir lekeyi ifade etmektedir (*Targum Yonatan; Torat Koanim*; Raşi). Bazı olası çeviriler “çökme lekesi” (*The Artscroll Chumash – The Stone Edition*); “girinti lekesi”; “çürüme lekesi” (Saadya Gaon; İbn Canah; Radak, Şeraşim; Ralbag; *The Living Torah*); “bela belirten veya eksikliğe yol açan leke” (Raşbam); “zıt görünümlü leke” (*Tosefta – Negaim* 1:3) şeklindedir.

56. Solduğunu – Kıp kırmızı ya da yemyeşilken, bunların daha açık bir tonuna dönüştüğünü (*Torat Koanim*; krş. *Yad – Tumat Tsaraat* 12:1, Raavad o.a.). Ya da “renk değiştirdiğini”; yani yeşilden kırmızıya veya kırmızıdan yeşile dönüştüğünü (*Yad – Tumat Tsaraat* 12:1; bkz. ö.p. açk.).

Yırtar[ak ayırır] – “Ve yakar” (*Torat Koanim*; Raşi). Sadece yırtıp ayırmak yeterli değildir; ayrıca, ayrılan parça başka nesnelere *tuma* aktarmaması için yakılır (bkz. s.p. açk.). Tora burada yakmaktan bahsetmemesine karşın, buna sıradaki pasukta ve p. 52’de değinmiştir (*Mizrahi; Sifte Hahamim*).

57. Tekrar görülürse – “*Tekrar*” sözcüğü, lekenin

aynı yerde tekrar görüldüğünü belirtmektedir. Buradan, lekeli kısım yırtıldıktan sonra buraya bir yama yapılması gerektiği öğrenilir (*Torat Koanim*). Başka bir deyişle lekeli yer yırtılarak giysiden ayrılmış, yerine yama yapılmış ve o yamada leke tekrar belirmiştir. Bu çoğunluğun görüşüdür. Rabi Nehemya’nın görüşüne göre ise yama yapılmaz (*Mişna – Negaim* 11:5). Bu durumda “tekrar görülme”den kasıt, aynı giysinin başka yeridir.

Bu lekenin de *tsaraat* belirtisi olarak değerlendirilmesi için, yine ilkinde olduğu gibi, bir *Geris* büyüklüğünde olması gerekir. Zira “*tekrar*” sözcüğü bunu gerektirmektedir (a.k.).

[Tekrar tekrar] Gelişen – Raşi. İbranice **Porahat**. Başka bir deyişle bu, yeni bir leke değil, eskisinin tekrar ortaya çıkmış halidir.

[Bu yüzden] – Düzilmesi mümkün olmadığı için (krş. *Daat Mikra*).

Lekenin olduğu [nesne] ateşte yakılmalıdır – Bütününü (Raşi). Tora burada “giysi ateşte yakılmalıdır” deseydi de yeterli olurdu (krş. p. 54 açk.). Fakat Tora bu dolaylı ifadeyi (“*Lekenin olduğu [nesne]*”) kullanarak, bir giysiden yırtılıp ayrılan *tsaraat* lekeli kısmın da (ö.p.), öylesine bir kenara atılmayıp, aksine ateşte yakılması gerektiğini öğretmektedir (*Torat Koanim*; bkz. ö.p. açk.).

Bir görüşe göre ise sadece lekenin olduğu kısım yakılır (İbn Ezra).

⁵⁵ *Koen* leke[li nesne]yi, yıkandıktan [ve ikinci karantinadan] sonra inceleyip, lekenin görünümünü değiştirmediyini tespit ederse, leke yayılmamış olsa bile, *tamedir*; ateşte yakılmalıdır. Bu, yıpranmış ya da yeni [giyside görülebilen] *pehetettir*.

⁵⁶ “Eğer *Koen* inceleyip lekenin, [söz konusu nesne] yıkandıktan [ve ikinci karantinadan] sonra solduğunu tespit ederse, [lekeli kısmı] kumaştan, deriden, çözgü ya da atkı [ipliğinden] yırtar[ak ayırır].

⁵⁷ Eğer [leke] kumaşa, çözgü ya da atkı [ipliğinde] ya da her türlü deri eşyada tekrar görülürse, bu, [tekrar tekrar] gelişen[bir leke]dir. [Bu yüzden] Lekenin olduğu [nesne] ateşte yakılmalıdır.

yikanacağından bahsediyor olamaz; zira öyle olsaydı sadece “lekeyi” derdi. Öte yandan tüm giysinin yıkanması da isteniyor olamaz; zira öyle olsaydı “giysiyi” sözcüğü kullanılırdı (*Mizrahi*). Dolayısıyla yıkanacak kısım, lekenin kendisi ve onu çevreleyen bölgeden ibarettir (*Torat Koanim*; Raşi).

55. [İkinci karantinadan] Sonra – Yani on üçüncü günde (bkz. p. 5).

Lekenin görünümünü değiştirmediyini – Pasuk, rengin yoğunluğunu kaybetmemesi, yani solmaması durumunda – leke genişlemese bile – eşyanın hala *tame* olduğunu öğretmektedir. Ve elbette renk solmayıp leke genişlemişse de, *tame* olduğunu söylemeye gerek yoktur; bu açıktır. Zira renkte bir değişikliğin olmadığı durumda lekenin genişlememesi bile *tuma* için yeterliyse, genişleme, haydi haydi bir *tuma* işaretidir (*Mizrahi*; *Sifte Hahamim*). Sıradaki pasukta da, rengin solması durumunda bunun bir saflık işareti olduğu söylenmektedir. Geriye tek bir soru kalmaktadır: Eğer leke genişlememiş, ama renk, yemyeşilden kıpkırmızıya dönüşmüşse, ya da bunun tam tersi olmuşsa kanun nedir? (*Gur Arye*). *Torat Koanim*’deki bir görüşe göre, her ikisi de *tsaraat* rengi olduğu için, renk değişimi önceki *tsaraat* lekesinin devamıdır ve *tamedir*. Başka bir görüşe göre ise, yeni renk, yeni bir *tsaraat*ın belirtisidir ve yeni bir karantina dönemini gerektirir (Raşi).

Leke yayılmamış olsa bile – Ralbag; krş. *Mişna – Negaim* 11:5; *Yad – Tumat Tsaraat* 12:1; bkz. ö.a.). Tam çeviriyle “ve leke yayılmamışsa”.

Ateşte yakılmalıdır – Çünkü düzelmesi imkansızdır.

Yıpranmış ya da yeni [giyside] – *Targum Onkelos*. İbranice *BeKarahto O VeGabahto*. Bu sözcükler p. 42’de de başın arka ya da ön bölgesindeki kelliği belirtmek için kullanılmıştı. Anlaşıldığı kadarıyla *Gabahat* başlangıç, *Karahat* ise sonuç belirten birer sözcüktür. Kel bölgeler söz konusu olduğunda bunlar başın başlangıç ve bitişini yani ön ve arkayı ifade ederken, giysi ile ilgili kullanımda ise yenilik ve eskilik belirtmektedir (*Torat Koanim*; Raşi). Alternatif olarak [ve benzer bir temayla] “kumaşın iç yüzünde ya da dış yüzünde” (Saadya Gaon; İbn Ezra; *Torat Koanim*, *Ezrat Koanim* o.a.). Ya da “kumaşın pürüzsüz veya tüylenmiş yüzünde” (*Tur*; *Torat Koanim*, *Raavad* o.a.; *The Living Torah*); ki bu da iç ya da dış yüzü ifade eder. Veya “düz ya da tüylenmiş kumaşa” (*Mişna – Negaim* 11:11, *Ramban* o.a.; *Torat Koanim*, *Korban Aaron* o.a.; *Mişna – Negaim* 11:11, *Tosafot Yom Tov* o.a.); ki bu da yenilik veya eskilik belirtir. Yeni kumaş düz ve pürüzsüzdür, yıprandıkça tüylenir (krş. Radak, *Şeraşim*; krş. p. 42 açk.). Dolayısıyla kurala göre, tüylü ya da kabarık kumaşlardaki bir lekenin *tsaraat* sınıfında olması için, bunun hem kumaşa hem de tüy ya da kabartıda bulunması gerekir (*Mişna – Negaim* 11:11; *Torat Koanim*; *Yad – Tumat Tsaraat* 12:9).

Tora bu iki sözcük yerine, yenilik ve eskilik kavramlarını daha bariz bir şekilde ifade eden başka sözcüklere yer verebilirdi. Ama özellikle bu sözcükleri kullanmasının bir amacı vardır: Bu sözcükler sayesinde, insanda görülen *tsaraat* ile giysi ve eşyalardaki *tsaraat* arasında bir köprü kurulmuş olmaktadır: İnsanla ilgili *tsaraatta*, lekenin tüm bedeni kaplaması durumunda, kişinin saf olduğu söylenmektedir (p. 13). Giysilerle ilgili ise bu yönde açık bir ifade yoktur. İşte bu nedenle Tora burada özellikle bu iki sözcüğü kullanarak, söz konusu kuralın,

נח והבגד או-השתי או-הערב

58

או-כל-כלי העור אשר תכבס וסך מהם הנגע וכבס שנית וטהר:

נמ זאת תורת נגע-צרעת בגד הצמר | או הפשתים או השתי או

59

הערב או כל-כלי-עור לטהרו או לטמאו: פ פ פ

Rabenu Behaye, bu paraşa ile ilgili açıklamalarını şu sözlerle tamamlar: Tüm bunların özellikle Erets-Yisrael'in tartışılmaz mülk olduğu dönemlere özel olması, Ülke'nin ne büyük bir maneviyat kapasitesine sahip olduğunun bir göstergesidir. Burası, Tanrı'nın özel olarak belirlediği Kutsal bir Ülke'dir. Ne mutlu, o Ülke'yi [Bet-Amikdaş'la birlikte] tekrar inşa edilmiş halde görebilene! Tanrı hepimizi, Yukarı'daki Bet-Amikdaş'a denk hizada yer alacak olan [aşağıdaki Bet-Amikdaş'ın] gölgesinde oturanlar arasında olmaya nail etsin (bkz. Şemot 15:17 açık. Barmağın'a temel k.b.). O yer ki; Kral David, Teilim'de, onun hakkında şöyle demiştir: "Seçtiğin ve Avluların'da barınmak üzere yaklaştırdığın [kişiye] ne mutlu! [Ey Tanrımız!] Evin'in iyiliği ve Mabedin'in kutsiyeti ile doyur bizi!" (Teilim 65:5).

⁵⁸ “Öte yandan, yıkandıktan sonra lekenin terk ettiği kumaş, çözgü ya da atkı [ipliği] veya her türlü deri eşya, bu ikinci kerede *mikveye* daldırılır ve arınmış olur.

⁵⁹ “Yün ya da keten bir kumaş, çözgü ya da atkı [ipliği], veya her türlü deri eşya [ya özgü] *tsaraat* lekesinin, saf ya da *tame* ilan edilme kanunu [tümüyle] budur.”

58. Yıkandıktan sonra – p. 54'te bahsedilen Koen'in talimatıyla yıkandıktan sonra, kumaş lekeden tamamen arındıysa (Raşi), kumaş artık saf olabilir; sadece *mikveye* daldırılmalıdır.

Pasuk önceki pasuğa değil, p. 56'ya bağlıdır. Başka bir deyişle, yıkama ve karantinadan sonra lekenin solması halinde o bölümün kumaştan ayrılması, giysinin kalanının kullanılabilir hale gelmesi için yeterli değildir. Tam arınma için giysinin ayrıca *mikveye* de daldırılması gerekir. Zira her ne kadar leke “kesin *tsaraat*” sınıfına ulaşmıyorsa da, buna rağmen, tıpkı insanlarda olduğu gibi, sırf karantina altına alınmış olması bile onu *tame* yapmaya yetecektir; bu yüzden bir arınma işlemi gereklidir (*Daat Mikra*).

Bu ikinci kerede *mikveye* daldırılır – Her ne kadar p. 54'te kullanılan “*Kabas – Yıkamak*” kökü burada da kullanılıyorsa da, oradaki, karantina öncesi normal yıkama iken, buradaki ise arınma sağlayan bir yıkama, yani *mikveye* daldırma (Torat Koanim; Yad – *Tumat Tsaraat* 12:1; *Aktav Veakabala*). Bu, *Targum Onkelos*'tan da açıktır. Tora boyunca *Targum Onkelos*'un Aramca çevirisi, normal yıkama söz konusu olduğunda p. 54'teki gibi *ithavar* – “[tam anlamıyla] beyazlatmak”, yani temizlemek şeklindedir. Bu pasuktaki gibi arınma amaçlı yıkamalarda ise, *istaba* – “daldırmak” fiilini kullanır (Raşi).

59. Tsaraat lekesinin ... kanunu [tümüyle] budur – “*Kanunu budur*” ifadesi bir bölümün sonunda geçtiği zaman, bu bölümdeki kanunlar, Tora'nın başka hiçbir yerinde bir daha ele alınmaz (14:33, Rabi Yeuda Ehasid o.a.). “[Tümüyle]” eklemesinin nedeni budur (*The Living Torah*).

“*Kanun*” şeklinde çevrilen sözcük *Tora*'dır. *Tsaraat*la ilgili bölümü sonuçlandırırken, Tora, *Tsaraat* ile *Tora* sözcüklerini yan yana vererek ilişkilendirmektedir. Bu da, *tsaraat* cezasına mahkum olan birinin kendisini Tora öğrenimine vermesi gerektiğini öğretir. Çünkü Tora, tam

sıfırlanmayı sağlayan manevi bir ateştir (krş. Bamidbar 31:23). Peraşanın [İbranice söz dizilimine göre] son sözcükleri olan, “*saf ya da tame ilan etmek üzere*” ifadesi, Tora öğrenimiyle meşgul olan kişinin arınma potansiyeline sahip olduğunu, bunu ihmal edenin ise kendi önünde *tuma* kapısını sonuna kadar açtığını öğretir (*Sifte Koen*).

Saf ya da *tame* ilan edilme – Tam çeviriyle “onu *saf ya da tame ilan etme*”.

Tsaraat sadece, Yahudiler'in Tanrı'yla mükemmel bir uyum içinde bulunduğu, Tanrı'nın Ruhu'nun onlar üzerinde belirgin olduğu dönemlerde gerçekleşebilirdi. Özellikle evlerde görülen *tsaraat*ın sadece Erets-Yisrael'de baş göstereceği vurgulanmaktadır (14:34; Ramban'ın görüşüne göre, giysilerdeki *tsaraat* da sadece Erets-Yisrael'de görülür; ama bkz. 14:34 açık.). Hahamlarımız, bunun, savaşların olmadığı ve Erets-Yisrael'in kabileler arasında paylaştırılmış olduğu dönemi ifade ettiğini belirtirler; çünkü bu, herkesin sükunet içinde yaşayacağı dönemi işaretler (*Torat Koanim*). Nitekim pasuk (14:34) özellikle Erets-Yisrael'in, Bene-Yisrael'e bir **Ahuza**, yani tartışılmaz mülk olarak verildiği dönemden bahsetmektedir. Erets-Yisrael, Tanrı'nın seçtiği, kutsal olarak belirlediği Ülke'dir ve Yahudiler'in burada sorunsuz bir şekilde yaşamayı hak edecek davranışta oldukları dönemler, Tanrı ile ilişkilerinin en üst düzeyde olduğu zamanlardır. Bu da, *tsaraat* konusunun sadece Tanrı-Yisrael arasındaki ilişkinin en ideal şartlarda olduğu durumlarda geçerli olduğuna dair bir başka işarettir. Böyle dönemlerde Tanrı'nın bereketi maddi-manevi her şeyin üzerinde açık ve belirgin olur, en ufak bir manevi eksiklik, fiziksel bozukluklarla açığa çıkardı. Beden, giysi ya da ev duvarlarında görülebilen bu bozukluklar, Tanrı'nın, günahkar kişiden uzaklaştığının işaretiydi. Dolayısıyla bu bir anlamda, o kişiye yönelik bir şefkat göstergesiydi; zira bu sayede kişi hemen kendisini düzene sokabilirdi (Ramban).